

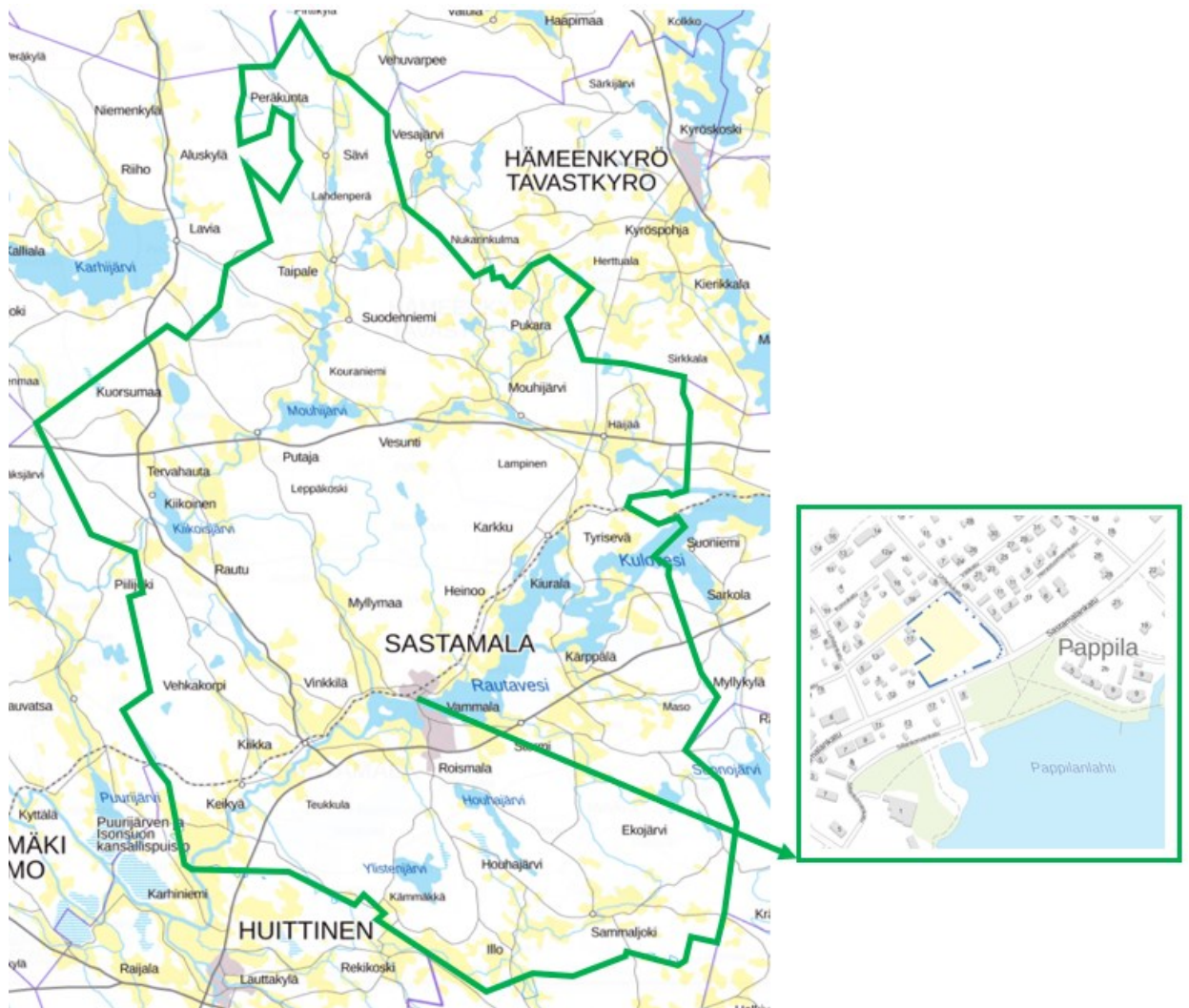
Sastamalan kaupunki

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

A_092 Sastamalankadun varren Pikku Italian asemakaavan muutos

(A_009 Sastamalankadun varren asemakaavan muutos)

4.1.2022, päivitetty 14.2.2023

Kuva 1: Suunnittelualan sijainti

Sisällysluettelo

Sisällys

1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma.....	1
2. Suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet.....	2
2.1. Vireilletulo	2
2.2. Suunnittelualue	2
2.3. Vaikutusalue	4
2.4. Nykytilanne ja voimassa olevat kaavat.....	4
Maakuntakaava	4
Yleiskaava	8
Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelma	9
Asemakaava.....	10
2.5. Selvitykset.....	12
2.6. Maanomistus.....	13
2.7. Tavoitteet	14
3. Osallistuminen ja vuorovaikutus	14
3.1. Osalliset	15
3.2. Tiedottaminen	15
3.3. Viranomaisyhteistyö.....	16
4. Kaavan vaikutusten arviointi.....	16
5. Kaavoituksen kulku, osallistuminen, aikataulu ja päätöksenteko.....	16
6. Yhteystiedot.....	17

1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) sisältää suunnitelman kaavoitusprosessissa noudatettavista osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioimisesta.

OAS:n tarkoituksena on antaa selkeä käsitys kaavan tarkoituksesta ja tavoitteista ja selvittää miten ja milloin osalliset voivat vaikuttaa kaavoitusprosessiin, ja mistä he saavat tietoa kaavoituksesta.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa (OAS) päivitetään tarpeen mukaan koko suunnittelutyön ajan ja on nähtävillä kaupungin www-sivuilla (sastamala.fi) sekä maankäytön ilmoitustaululla Sastamalan kaupungintalolla Tampereentie 5, 2.kerros.

2. Suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet

2.1. Vireilletulo

Sastamalankadun varren asemakaavan muutos on mukana käynnistettävänä asemakaavahankkeena Sastamalan kaupungin 2022–2023 kaavoitusohjelmassa. Asemakaava on ollut jo aikaisemmin vireillä vuonna 2006, mutta se ei ole edennyt ehdotusvaiheeseen saakka. Lisäksi asemakaavan vireille tulosta ja siitä laadituista luonnoksista on pitkä aika, joten on perusteltua aloittaa kaavaprosessi alusta. Tämä kaavamuutos on eriytetty Sastamalankadun varren asemakaavan muutoksesta, jota laaditaan oman aikataulunsa mukaisesti.

Alueella on voimassa vuonna 1975 hyväksytty asemakaava. Asemakaava ei ole nykyisessä muodossaan täysin toteutunut.

Asemakaavan tarkoituksena on saattaa asemakaava ajanmukaiseksi ja säilyttää keskustakuva rikkaana ja ajallisesti moninaisena. Tavoitteena on parantaa alueen asemakaavan toteuttamiskelpoisuutta. Tavoitteena on myös edistää alueen täydennysrakentamista ja liittymistä paremmin tiiviiseen keskustarakenteeseen osoittamalla keskusta soveltuvia uudisrakennuspaikkoja.

2.2. Suunnittelualue

Suunnittelualue sijaitsee Sastamalan 9. kaupunginosan eli Pappilan kaupunginosassa ja se käsittää korttelin 24 sekä osan korttelista 5 ja puistoaluetta. Asemakaavan muutos koskee Vammaskosken sillan pohjoispuolen aluetta ja sijoittuu Sastamalankadun pohjoispuolelle. Suunnittelualue rajautuu Sastamalankatuun, Välikatuun ja Urheilukatuun.

Kaava-alueen kokonaispinta-ala on 1,26 ha.

Kuva 2: Kaavamuutosalueen sijainti ilmakuvassa

Kuva 3: Viistoilmakuva suunnittelualueesta ja sen lähiympäristöstä. Suunnittelualue on kuvan etualalla sijaitseva sinisellä ympyröity peltoalue.

2.3. Vaikutusalue

Kaavan vaikutukset ovat itse suunnittelualueetta laajemmat, kuten esim. yhdyskuntarakenteeseen ja kaupunkikuvaan.

Asemakaavan ratkaisujen vaikutukset pyritään selvittämään ja tunnistamaan koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan katsoa olevan vaikutuksia.

2.4. Nykytilanne ja voimassa olevat kaavat

Maakuntakaava

Suunnittelualueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040.

Maakuntahallitus määräsi kokouksessaan 29.5.2017 maakuntakaavan 2040 tulemaan voimaan maankäyttö- ja rakennuslain 201 § mukaisesti ennen kuin se on saanut lainvoiman. Voimaantulosta on kuulutettu 8.6.2017. Pirkanmaan maakuntavaltuusto hyväksyi Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 kokouksessaan 27.3. Hyväksymispäätöksestä on tullut Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen kaikkiaan 12 valitusta. Yksikään valituksista ei koskenut

Sastamalaa. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaisesti maakuntavaltuuston hyväksymään maakuntakaavaan ei tehdä muutoksia. Hallinto-oikeuden aiemmat päätökset muutoksista on kumottu.

Voimaan tullessaan Pirkanmaan maakuntakaava 2040 on kumonnut Pirkanmaan 1. maakuntakaavan, turvetuotantoa koskevan Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan, liikennettä ja logistiikkaa koskevan Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavan sekä lisäksi entisen Kiikoisten kunnan alueen osalta Satakunnan maakuntakaavan.

Maakuntakaavassa alueelle ja sen läheisyyteen on osoitettu seuraavia aluevarauksia:

Keskustatoimintojen alue

Merkinnällä osoitetaan valtakunnan osakeskus, kaupunkitasoiset keskukset ja Tampereen ydinkaupunkiseudun alakeskukset. Merkintä sisältää niihin liittyvät keskustamaisen asumisen ja keskustahakuisten palvelu-, työpaikka- ja muiden toimintojen alueet liikennealueineen ja puistoineen.

Suunnittelumääräys:

Alueen suunnittelussa on otettava huomioon yhdyskuntarakenteen eheys, kaupunkikuvan omaleimaisuus, asuinympäristön laatu ja monipuolisuus, yhteydet seudullisille virkistysalueille, joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytykset sekä liityntäpysäköinnin ja joukkoliikenteen vaihtopaikkojen kehittäminen. Alueen suunnittelussa on turvattava kulttuuriympäristöjen arvojen säilyttäminen.

Keskustatoimintojen alueille voidaan sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä. Vähittäiskaupan suuryksiköt on suunniteltava keskustaympäristöön soveltuviksi. Ne on mitoitettava ja niiden toteutus on ajoitettava yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, etteivät ne aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia muille keskusta-alueille tai seudun palveluverkon tasapainoiselle kehittämiselle.

Taajamatoimintojen alue

Merkinnällä osoitetaan asumisen, kaupan ja muiden palvelujen, työpaikkojen sekä muiden taajamatoimintojen rakentamisalueet. Merkintä sisältää niihin liittyvät pääväyliä pienemmät liikennealueet, yhdyskuntateknisen huollon alueet, paikallisesti merkittävät ympäristöhäiriöitä

aiheutumattomat teollisuusalueet sekä paikallisesti merkittävät virkistys- ja suojelun alueet ja ulkoilureitit.

Suunnittelumääräys:

Aluetta tulee suunnitella asumisen, palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneena alueena. Erityistä huomiota tulee kiinnittää yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä julkisten ja kaupallisten palveluiden saavutettavuutta joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn avulla.

Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sovittava ympäristöönsä tavalla, joka vahvistaa alueen omaleimaisuutta. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman ja luontoarvojen säilymiseen. Alueen kytkeytyvyys seudullisille virkistysalueille ja ulkoilureiteille tulee ottaa huomioon.

Tiivistettävä asemanseutu

Merkinnällä osoitetaan yhdyskuntarakenteeltaan tiivistettävät alueet, jotka tukeutuvat ensisijaisesti raideliikenteeseen.

Suunnittelumääräys:

Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa on pyrittävä raideliikennettä tukevaan tiiviiseen yhdyskuntarakenteeseen sekä laadukkaisiin kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiin. Tiivistettävän alueen laajuus tulee tarkentaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Ulkoilureitti

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät ohjeelliset ulkoilureitit. Merkintä osoittaa ensisijaisesti tarpeen reitille.

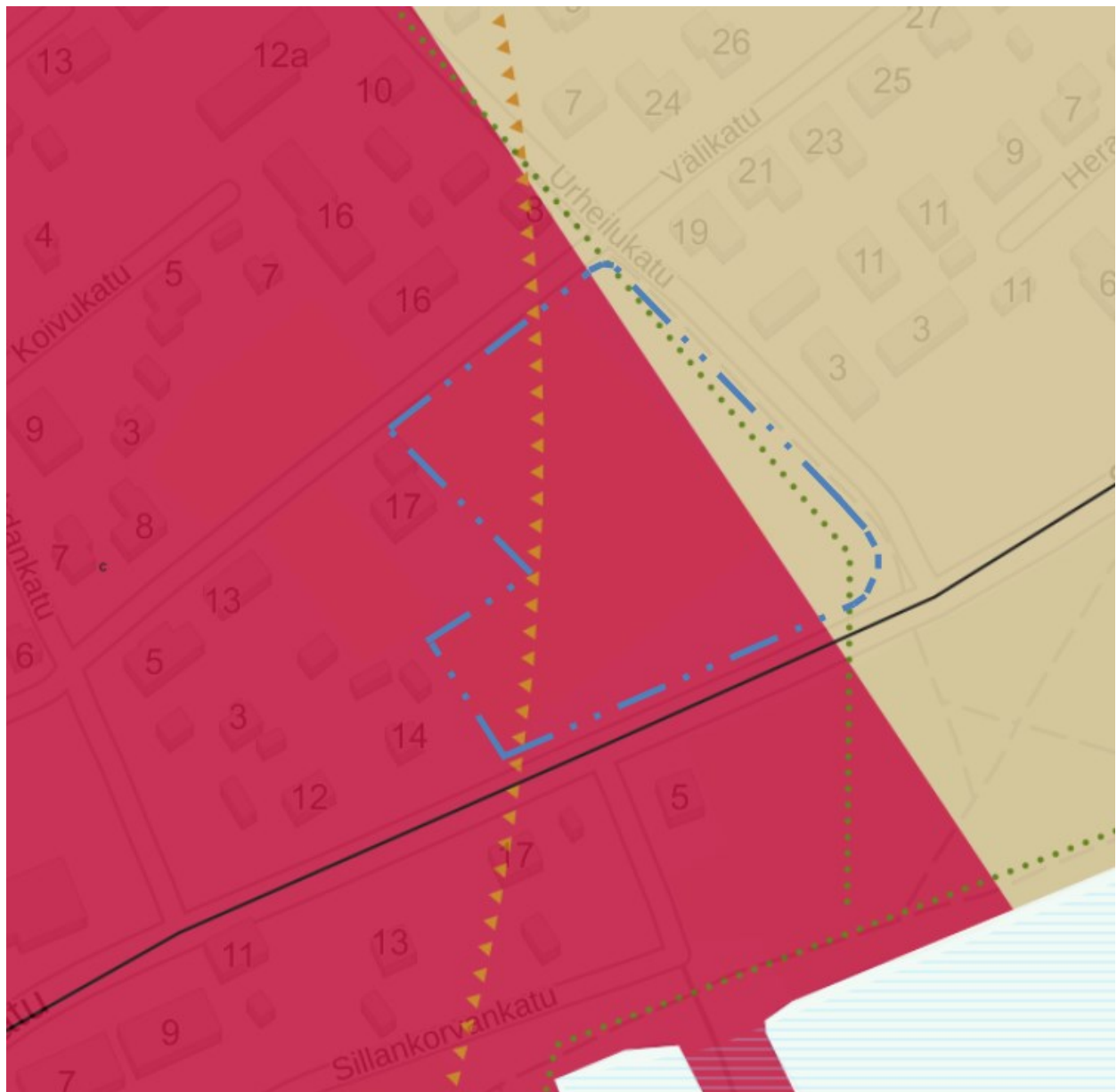
Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava ulkoilureitin toteuttamisedellytykset osana maakunnallisesti ja seudullisesti toimivaa reitistöä. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota luonnonarvojen säilymiseen suuntaamalla reitit kulutusta kestäville alueille.

Suunnittelualuetta koskevat maakuntakaavan yleismääräykset:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava mahdollisuus hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden tuotantokäyttöön. Maaseutua kehittäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asuin ympäristön laatutavoitteet ja maaseutualueiden elinkeinojen toimintaedellytykset.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulva-alueet ja tulviin liittyvät riskit. Uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulva-alueille. Tästä voidaan poiketa, jos voidaan osoittaa, että tulvariskit pystytään hallitsemaan.

Kuva 4: Ote maakuntakaavasta, suunnittelualue rajattu sinisellä pistekatkovivalla

Yleiskaava

Sastamalan kaupunginvaltuusto on hyväksynyt oikeusvaikutteisen keskustaajaman rakenneosayleiskaavan 28.4.2014.

Yleiskaavassa alueelle ja sen läheisyyteen on osoitettu seuraavia aluevarauksia ja määräyksiä:

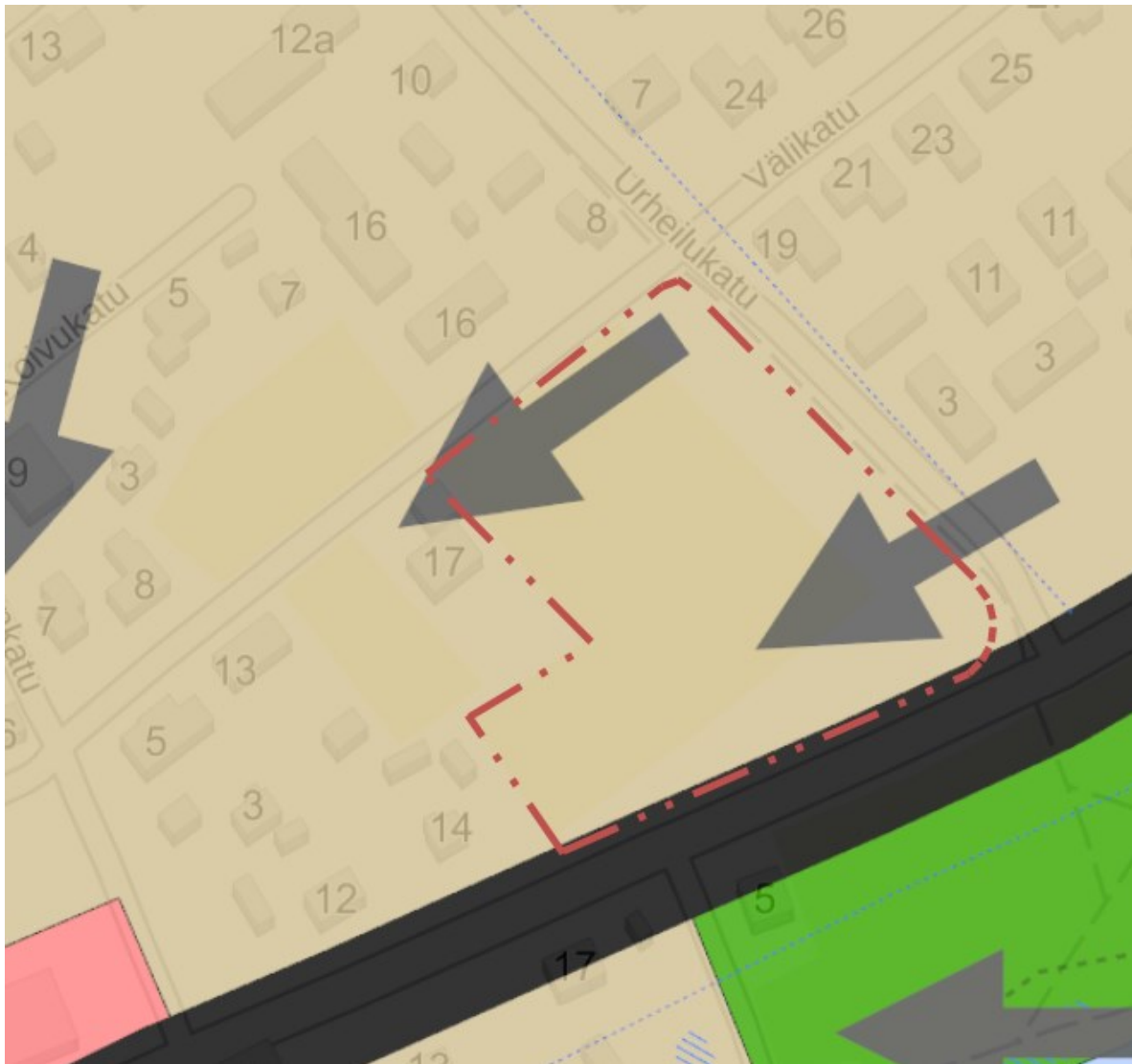
Pientalovaltainen alue

Merkinnällä on osoitettu asumisen käyttöön varattavat alueet, joiden asuinkerrosalasta pääosa sijoittuu pientaloihin. Merkintä voi sisältää myös pienehköjä palvelujen ja ympäristöhäiriöitä aiheutumattoman työpaikkatoiminnan alueita. Samoin siihen sisältyy virkistys-, puisto ja erityisalueita sekä pääväyliä pienempiä katualueita.

Alueen tiivistämis-/ehyttämistarve

Merkinnällä on osoitettu yhdyskuntarakenteen kannalta edullisia alueita, jotka ovat toteutuneet osittain tai sijaintiinsa nähden tarpeettoman väljänä. Alueen tiivistämismahdollisuudet selvitetään asemakaavalla, joka ei saa kuitenkaan olennaisesti vähentää virkistysalueiden määrää eikä heikentää rakennetun kulttuuriympäristön arvojen säilymistä.

Suunnittelualueelle sijoittuu myös seututie/pääkatu (Sastamalankatu).

Kuva 5: Ote keskustan osayleiskaavasta, suunnittelualue rajattu punaisella pistekatkoviivalla

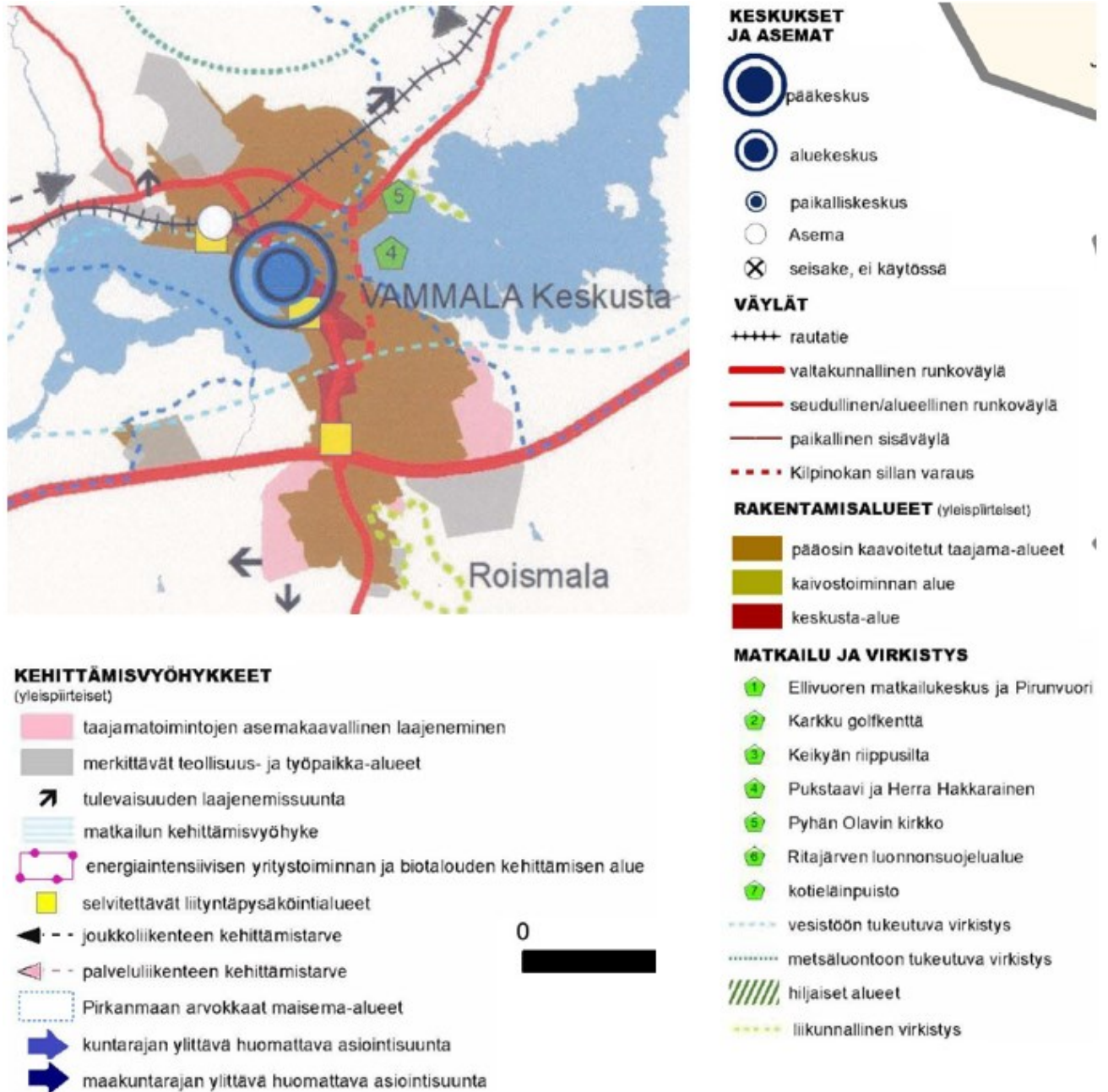
Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelma

Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelmassa tavoitteena on ollut ratkaista väestötavoite ja väestön sijoittuminen sekä osoittaa taajamien kasvusuunnat huomioiden kehittymisedellytykset, infrastruktuuri, palvelurakenne, maanomistus, kestävä kehitys sekä kaupungin taloudelliset mahdollisuudet. Suunnitelmaa käytetään Sastamalan strategisen suunnittelun tukena, jolloin se vaikuttaa Sastamalan tulevaan kehittämiseen.

Suunnitelmassa on esitetty rakentamisen, liikennejärjestelmän ja infrastruktuurin kehittämisen painopisteitä ja se ohjaa kaavoitusta sekä julkisten ja kaupallisten palveluiden sijoittamista. Kaupunkirakennesuunnitelma tähtää vuoteen 2030.

Kaupunkirakennesuunnitelma ei ole maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimukset täyttävä oikeusvaikutteinen alueiden käytön suunnitelma (kaava), jolloin sitä ei voida käyttää esimerkiksi rakennuslupien myöntämisen perusteena.

Kaava-alue sijoittuu kaupunkirakennesuunnitelmassa pääkeskuksen merkin alueelle ja osittain sen pohjoispuolelle, missä näkyy pääosin asemakaavoitetun alueen merkintää.

Kuva 6: Ote kaupunkirakennesuunnitelmasta

Asemakaava

Alueella on voimassa seuraava asemakaava:

Asemakaavanmuutos Sastamalan kaupunginosan kortteille 5 ja 15 sekä osille kortteilla 6, 7 ja 14 ja niihin liittyville katu- ja puistoalueille, kaava on tullut voimaan 28.1.1975.

Asemakaava koskee suunnittelualueella kortteilla 5 ja 24. Kortteli 5 on osoitettu liike- ja asuinkerrostalojen korttelialueeksi (A-LK) sekä omakotirakennusten ja muiden enintään kahden perheen talojen korttelialueeksi (AO). Liike- ja asuinrakennusten korttelialueella tehokkuusluku on 0,75 ja alueelle saa rakentaa kolmikerroksisen rakennuksen. Omakotitalorakennusten alueella tehokkuusluku on 0,25 ja sinne saa rakentaa kaksikerroksisen rakennuksen. Kortteliin 24 on osoitettu asuinkerrostalorakentamista (AK) ja sen yhteyteen korttelin 24 asuinkerrostalojen paikoitusalue (AP(24)). Korttelissa 24 kerrostaloja saa rakentaa kolme ja jokaisen kerrosala saa olla enintään 1550 kerrosalaneliömetriä. Kerrostalot saavat olla kolmikerroksisia. Korttelin 5 ja 24 väliin jää puistoalue (P).

Kuva 7: Ote ajantasa-asetuksesta, suunnittelualue rajattu punaisella pistekatsoviivalla

2.5. Selvitykset

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Asemakaavan muutoksen vaikutusten arvioinnin tueksi laaditaan tarpeelliset selvitykset. Sastamalan keskustaan on laadittu liikennesuunnitelma vuonna 2017 ja suunnittelualue lukeutuu tähän liikennesuunnitelman piiriin. Suunnittelualue kuuluu myös Vammalan keskustaajaman viheraluesuunnitelmaan, joka on laadittu vuonna 2008. Vammalan keskustaajamasta on vuonna 2000 laadittu lisäksi maisemaselvitys, johon suunnittelualue kuuluu.

Arkeologinen selvitystarve

Vanhan kartta-aineiston perusteella kaava-alueella ja sen vieressä kulkee historiallisen *Laidetien* linja, jota nykyinen Sastamalankatu osin noudattaa. Kyseessä on Tampereelta Tyrvään kautta Huittisiin johtanut ja edelleen Ulvilaan sekä Turkuun haarautunut tie, joka on ollut Pirkanmaan alueen keskiaikaisista pääteistä vanhin ja tärkein; yleiseksi tieksi sitä on kutsuttu jo 1400-luvulla. Käytöstä jääneiltä osin tie luokitellaan kiinteäksi muinaisjäännökseksi ja edelleen käytössä olevilta osin muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Kaavamuutosalueen koillisosassa historiallinen tielinja on jäänyt käytöstä vuosien 1956–1976 välillä, mutta erottuu edelleen korkeusmallissa sekä ilmakuvissa. Vanhojen karttojen mukaan kaava-alueella on lisäksi kulkenut Lousajan ja Pappilan kylien välinen raja, johon saattaa liittyä muinaisjäännöksiä tai muina kulttuuriperintökohteina suojeltavia historiallisia rajamerkkejä. Tietävästi aluetta ei ole aikaisemmin arkeologisesti tutkittu.

Edellä todetun vuoksi kaavahankkeeseen liittyen tulee MRL 9 §:n mukaisesti suorittaa arkeologinen inventointi, jossa rajataan ja dokumentoidaan historiallisen tielinjan jäännös, selvitetään historiallisen tielinjan sijainti kaava-alueen muissa osissa sekä otetaan huomioon muut mahdolliset arkeologiset kohteet.

Arkeologinen tarkkuusinventointi suoritettiin loppuvuodesta ja keväällä raporttiin suoritetaan vielä täydennyksiä.

2.6. Maanomistus

Tie-, puisto- ja katualueet ovat kaupungin omistuksessa. Lisäksi kortteli 24 on kaupungin omistuksessa sekä osa korttelista 5.

Kuva 8: Kaupungin maaomaisuus sinisellä, suunnittelualue rajattu punaisella pistekatkoivalla

2.7. Tavoitteet

Tavoitteena on saattaa asemakaava ajanmukaiseksi ja säilyttää keskustakuva rikkaana ja ajallisesti moninaisena. Tavoitteena on parantaa alueen asemakaavan toteuttamiskelpoisuutta. Tavoitteena on myös edistää alueen täydennysrakentamista ja liittymistä paremmin tiiviiseen keskustarakenteeseen osoittamalla keskustaan soveltuvia uudisrakennuspaikkoja.

3. Osallistuminen ja vuorovaikutus

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 § edellyttää vuorovaikutusta kaavaa valmistettaessa. Kaavoitusmenettely tulee järjestää siten, että kaikki suunnittelualueen maanomistajat ja ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään, voivat osallistua kaavan

valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

3.1. Osalliset

Kaikki ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava vaikuttaa:

- kuntalaiset
- kaava-alueen ja siihen rajoittuvan alueen maanomistajat
- kaavan vaikutusalueen asukkaat, yritykset, elinkeinoharjoittajat, alueen työntekijät ja palveluiden käyttäjät
- yhteisöt tms., joiden toimialaan suunnittelussa käsitellään

Viranomaiset:

- Kaupungin eri toimialueet: konsernihallinto, sivistystoimi, sosiaali- ja terveystoimi ja tekninen toimi
- Pirkanmaan ELY-keskus
- Pirkanmaan maakuntaliitto
- Pirkanmaan maakuntamuseo
- Aluepelastuslaitos
- Sastamalan Vesi
- Sastamalan Lämpö Oy
- Paikalliset sähkönsiirto- ja teleyritykset

Kaavahankkeen osallisiksi voi lisäksi ilmoittautua sellainen, jonka katsotaan täyttävän MRL 62 §:n osallisen määritelmän. Sen mukaan osalliseksi katsotaan alueen maanomistajat ja ne ”joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa” sekä ”viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään”.

Viranomaisilta pyydetään kommentit kaavaluonnoksesta ja lausunnot kaavaehdotuksesta.

3.2. Tiedottaminen

Asemakaavan käynnistämisestä, vireille tulosta ja kaavoituksen eri vaiheista tiedotetaan Sastamalan kaupungin yhdyskuntasuunnittelun julkisten kuulutusten ilmoitustaululla sekä virallisissa kaupungin päättämässä lehdissä (Tyrvään Sanomat, Alueviesti).

Kaavoituksen eri vaiheisiin voi tutustua myös Internetissä www.sastamala.fi.

3.3. Viranomaisyhteistyö

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja kaavan luonnosvaiheen suunnittelumateriaali lähetetään viranomaisille tiedoksi.

Viranomaisilta pyydetään kommentit kaavaluonnoksesta ja lausunnot kaavaehdotuksesta.

4. Kaavan vaikutusten arviointi

Kaavan vaikutuksia arvioidaan ainakin seuraavien ominaisuuksien osalta:

- Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
- Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
- Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin
- Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen
- Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön
- Vaikutukset elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen

Vaikutusten arviointi tarkentuu suunnittelutyön edetessä aina ehdotusvaiheeseen asti.

Vaikutusta arvioidaan laskennallisen menetelmin, asiantuntija-arvioin, erilaisia tutkimuksia ja selvityksiä hyödyntämällä.

Maankäyttö ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

5. Kaavoituksen kulku, osallistuminen, aikataulu ja päätöksenteko

Työvaihe	Suoritus, tiedottaminen, osallistuminen	Ajankohta	Tekijät Viranomaisen Päätös
Kaavoituksen käynnistäminen	OAS:n laadinta MRL 63 § ja 64 § Vireilletulon kuulutus ja OAS nähtäville ilmoitustaululle ja kaupungin kotisivulle	01 / 2022	Ympäristölautakunta

Selvitykset ja tavoitteet	Arkeologinen tarkkuusinventointi	syksy / 2022	
Suunnittelu	Vaikutusten arviointi	kevät /2023	
Kaavaluonnos	<p>Kaavaluonnos nähtäville yhdyskuntasuunnitteluun sekä www.sastamalankaupunki.fi</p> <p>Viranomaisille luonnos kommentoitavaksi</p> <p>Osalliset voivat jättää mielipiteensä ja huomautuksia luonnoksesta MRL 62 §, MRL 30 §</p>	kevät / 2023	<p>Ympäristölautakunta</p> <p>Viranomaisten kommentit</p>
Kaavaehdotus	<p>Kaavan tarkistaminen / täydentäminen / muuttaminen ehdotukseksi</p> <p>Ehdotus nähtäville 30 päivän ajaksi MRA 27 § ja lausuntojen pyytäminen MRA 28 §</p> <p>Osalliset voivat jättää muistutuksen, muistutusten vastineiden laadinta MRL 65 §</p>	kesä / 2023	<p>Ympäristölautakunta</p> <p>Kaupunginhallitus</p> <p>Viranomaisten lausunnot</p> <p>Tarvittaessa viranomaisneuvottelu MRA 26§</p>
Hyväksyminen	Kaavan hyväksymisestä tiedotetaan kuulutuksella ja tarvittaessa osallisia, MRL 67 §	syksy / 2023	Kaupunginhallitus

6. Yhteystiedot

Lisätietoja asemakaavanmuutostyöstä:

Sastamalan kaupunki,
Maankäyttö
sähköposti: etunimi.sukunimi@sastamala.fi

Kaavasuunnittelija
Jenny Sariluoto
p. 040 632 5081

Maankäyttöjohtaja
Ilmari Mattila
p. 040 637 2321

Kaavavalmistelijä
Merja Juntunen
p. 040 826 8417

Työhön liittyvää materiaalia pidetään esillä kaupungin internetsivuilla osoitteessa
www.sastamala.fi

Sastamalankadun varren Pikku Italian asemakaavan muutos

Havainnekuvat

Kuvat ovat suuntaa antavia ja suunnitelmien kehittyessä muutokset ovat mahdollisia.

Maankäyttö 14.2.2023

SASTAMALA
sopivasti sykkettä

Sastamala

Sastamalankadun varren asemakaavan muutoksen arkeologinen inventointi 2022

Hannu Poutiainen

Tilaja: Sastamalan kaupunki

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat	3
Vanhoja karttoja	4
Inventointi	4
Maastotyö.....	5
Tulos	6
Lähteet	6
Kuvat	6

Kansikuva: Vanhaa maantien tielinjaa pellolla, koivujen välissä. Koilliseen.

Perustiedot

Alue: Asemakaava-alue, Sastamala. Tyrvään vanhasta kirkosta noin 2 km länteen, Rautaveden länsipään luoteisrannan tuntumassa. Alue on laajuudeltaan noin 4,5 ha.

Tarkoitus: Selvittää, rajata ja dokumentoida alueella sijaitsevat arkeologiset kohteet, keskittyen erityisesti historiallisen ajan Laidetien linjan jäännökseen.

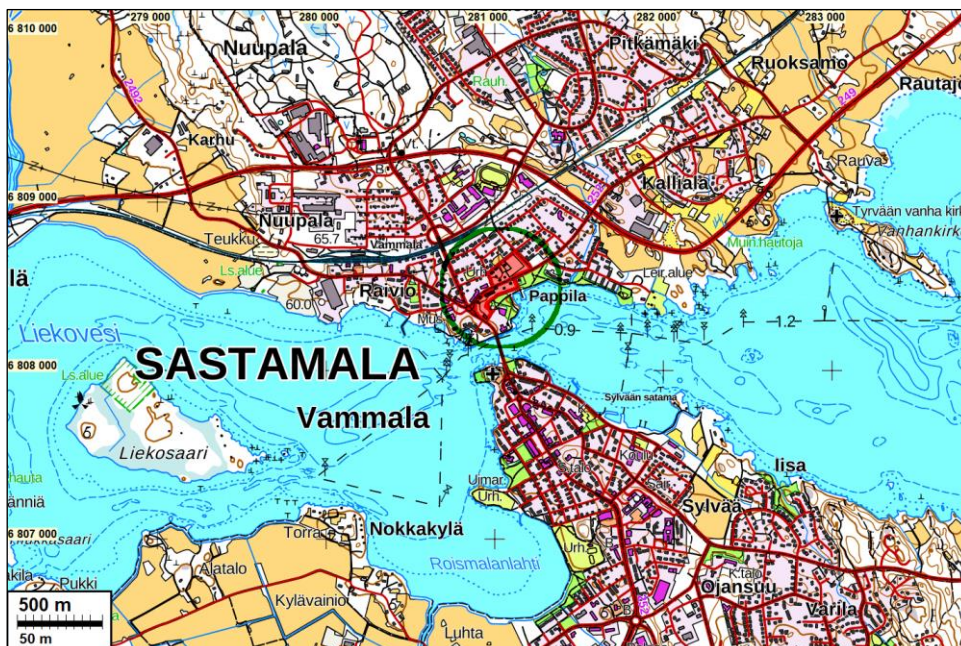
Maastotyö: 21.6.2022

Tilaja: Sastamalan kaupunki

Tekijät: Mikroliitti Oy, Maastotyö: Hannu Poutiainen. Raportti: Hannu Poutiainen & Taika-Tuuli Kaivo

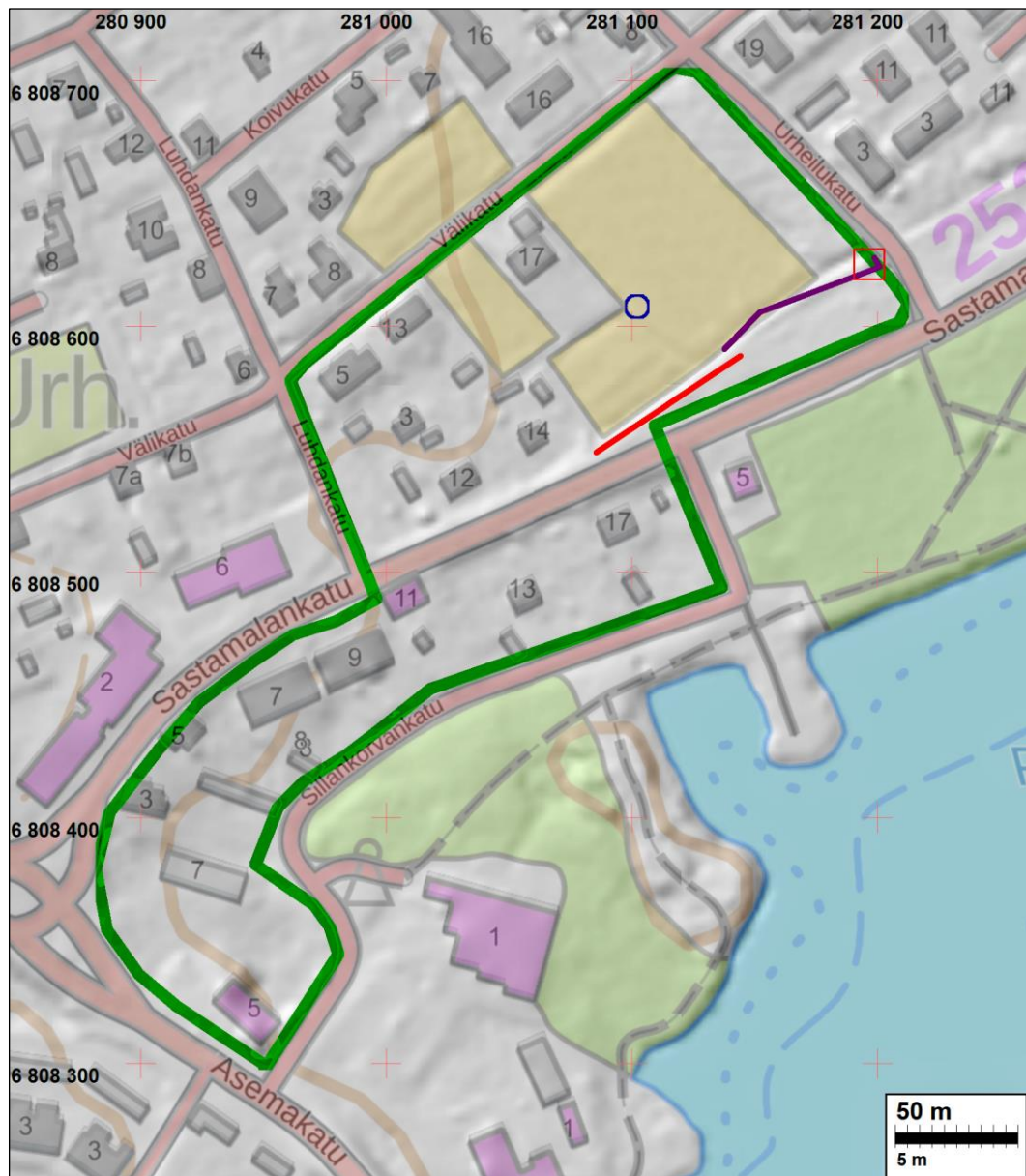
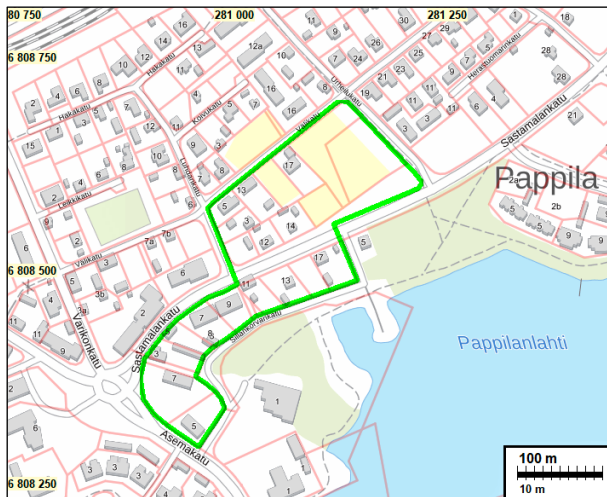
Tulos: Alueella havaittu vanha, käytöstä pois jäänyt maantie on osittain kokonaan tuhoutunut, osittain pelto-ojasta kaivettujen maakasojen alla. Koekuoppahavaintojen perusteella edes paremmin säilyneellä osalla ei ole vanhoja tiekerroksia. Maastohavaintojen sekä historiallisen ajan kartta-aineiston perusteella ei ole mahdollista todeta varmuudella, että kyseessä on historiallisen ajan Laidetien linja. Lousajan ja Pappilan kylien väliseltä vanhalta rajalinjalta ei havaittu rajamerkkejä. Muualtakaan kaava-alueelta ei havaittu muinaisjäännöistä.

Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN ja N2000 järjestelmissä. Kartat ja ilmakuvat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 7/2022, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 7/2022. Valokuvia ei ole talletettu viralliseen arkistoon, eikä niillä ole kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia, ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n palvelimella. Kuvaaja: H. Poutiainen

Inventoitu kaava-
alue on merkitty
kartalle

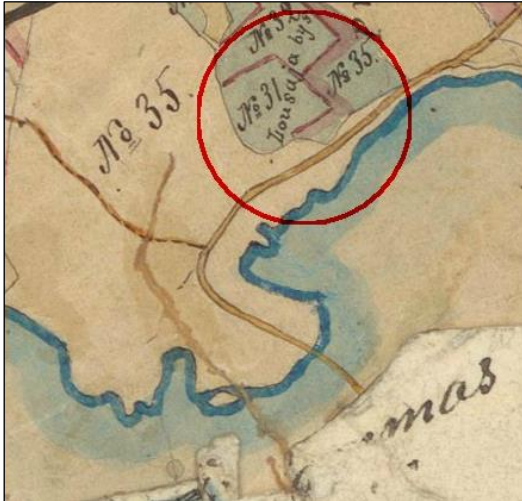
Kartat

Kaava-alue on kaikille kartoille rajattuna vihreällä. Alimpana olevalla kartalla olevien merkkien selitykset:

- vanha hylätty maantiesuosuus, jossa osittain kunnallistekniikan yhteydessä kaivettua ja kasattua maata.
- Ojan vierustaa kulkenut vanha maantiesuosuus, jossa paikoitellen tien päälle kasattua maata.
- Koekuoppa lähellä maantien koillispäätä. ○ Rajalinjalla havaittu pieni kivi

Vanhoja karttoja

Ylävasen V. 1844 pitäjänkartta. Kartta on rajattu suunnilleen kaava-alueen mukaisesti. Kartalle on erikseen ympyröitynä osuus, jonka lähetyviltä löytyi rajaviivalta pieni kivi sekä vanhan maantien jäänteitä.

Yläoikea: V. 1907 Senaatinkartta. Tie kulkee kartalle samoilla kohdilla kuin pitäjänkartalla, nykyisen Sastamalankadun paikkeilla.

Alavasen: V. 1961 Peruskartta. Vanha maantie on Urheilukadun ja Sastamalankadun kulmauksessa kulkenut hieman pohjoisempaan kuin nykyinen Sastamalankatu. Rajankulku on nähtävissä myös peruskartalla. Kartalle kiven paikka on merkitty sinisellä ympyrällä.

Inventointi

Sastamalassa on suunnitteilla Sastamalankadun varren asemakaavan muutos. Pirkanmaan maakuntamuseo antoi hankkeesta lausunnon (25.02.2022, diar. 38/2022), jonka mukaan kaavahankealueella tuli tehdä arkeologinen inventointi, jossa selvitetään, rajataan ja dokumentoidaan alueella sijaitsevat arkeologiset kohteet, keskittyen erityisesti historiallisen ajan Laidetien linjan jäännöksiin. Sastamalan kaupunki tilasi tarkkuusinventoinnin Mikrolitti Oy:ltä. Tarkkuusinventoinnin teki Hannu Poutiainen 21.6.2022, työn kannalta hyvissä olosuhteissa.

Kaava-alue sijaitsee Tyrvään vanhasta kirkosta noin 2 km länteen, Vammaskosken paikkeilla Rautaveden (57,5 m mpy) länsipään luoteisrannan tuntumassa, korkeustason 60 m mpy molemmin puolen. Alue on laajuudeltaan noin 4,5 ha. Maasto alueella on lähes laakeaa, viettäen hyvin loivasti järvelle. Valtaosa kaava-alueesta on rakennettua. Siellä sijaitsee pientaloja ja niiden pienialaisia tontteja, joita rajaavat kadut. Ainoastaan kaava-alueen koillisosassa on pieni rakentamaton osuus, jossa sijaitsee peltoa ja pari kapeaa metsäkaistaletta Sastamalankadun, Välikadun ja Urheilukadun rajaamalla alueella. Maaperän luontainen pintamaa-aines alueella vaihtelee savesta hiekkamoreeniin. Täysin koskemattomaa pintamaa-ainesta ei ole alueella käytännössä lainkaan.

Alueelta ei tunneta entuudestaan muinaisjäännöksiä. Lähin tunnettu kiinteä muinaisjäännös, *Tyrvää Vanha pappila* (mj. rek. 1000024577) sijaitsee Sastamalankadun varressa, noin 200 m kaava-alueesta koilliseen. Pirkanmaan maakuntamuseo oli lausunnossaan erityisen kiinnostunut kaava-

alueella ja sen vieressä kulkevan historiallisen ajan Laidetien linjasta, jota nykyinen Sastamalan-
katu osin noudattaa. Lausunnossa tielinjasta todetaan seuraavaa: *”Kyseessä on Tampereelta Tyr-
vään kautta Huittisiin johtanut ja edelleen Ulvilaan sekä Turkuun haarautunut tie, joka on ollut
Pirkanmaan alueen keskiaikaisista pääteistä vanhin ja tärkein; yleiseksi tieksi sitä on kutsuttu jo
1400-luvulla. (--) Kaavamuutosalueen koillisosassa historiallinen tielinja on jäänyt käytöstä vuo-
sien 1956–1976 välillä, mutta erottuu edelleen korkeusmallissa sekä ilmakuvissa.”*

Ennen maastotyötä tarkasteltiin aluetta kuvaavaa maastokarttaa, Maanmittauslaitoksen laserkei-
lausaineistosta laadittua maastomallia sekä historiallisen ajan kartta-aineistoa. V. 1844 pitäjän-
kartalla sekä v. 1917 senaatinkartalla kaava-alue on valtaosin peltoa ja niittyä. Maantie kulkee
nykyisen Sastamalankadun paikkeilla. Vuoden 1961 peruskartalla alueen lounaisosassa on tiiviisti
pientaloja, koillisosa on pääosin peltoa. Kartalta on nähtävissä, että vanha maantie on Urheiluka-
dun ja Sastamalankadun kulmauksessa kulkenut hieman pohjoisempana kuin nykyinen Sastama-
lankatu. Kaava-alueella on lisäksi kulkenut Lousajan ja Pappilan kylien välinen raja, joka näkyy
merkittynä pitäjänkartalle. Rajankulku on nähtävissä myös vuoden 1961 peruskartalla, joten sen
paikannus maastotyötä varten oli helposti tehtävissä. Laserkeilausaineistosta laaditusta maasto-
mallista ei havaittu mitään arkeologisesti potentiaalista.

Maastotyö

Inventointimenetelminä käytettiin koekuopitusta, maanäytekairausta, silmänvaraista havainnointia
(mukaan lukien pintapoiminta) sekä metallinilmaisinsintää. Havainnot dokumentoitiin valokuvin,
muistiinpanoin ja paikannusmittauksin (Garmin 700 GPS). Maasto (myös pelto) oli inventoin-
tiajankohtana kauttaaltaan peitteistä. Muutamassa kohtaa Sastamalankadun varressa, vanhan
maantien kohdalla, oli paljas maanpinta, koska paikalla oli hiljattain tehty kaivu- ja asennustöitä.

Vanha maantie seurailee osin Sastamalankadun luoteissyriää, osin pellon kaakkoisreunaa. Kartto-
jen perusteella vanhaa maantietä oli kaava-alueella säilyneenä enintään noin 190 m matkalta,
mutta maastossa todettiin, että tietä on jäljellä selvästi vähemmän. Tielinjan lounaispäästä lähtien
on sen kohdalla kaivettu ja kasattu maata, hiljattain Sastamalankadun varressa tehtyjen kunnal-
listeknisten töiden yhteydessä. Kaiveltu osuus kattaa noin 70 m matkan Sastamalankadun reu-
nasta pellonkulmauksen kohdalle. Sen jälkeen on syvän ojan reunustamaa peltoa noin 25 m mat-
kalla, kunnes vanha maantie alkaa kapeana soirona. Paikalla on näkyvissä vanhaa tasaista tiepin-
taa, joko asfalttia tai öljysoraa. Pellon liepeillä vanha maantie on säilynyt kohtuullisesti. Syvän
pelto-ojan kaivussa on tien päälle kasattu maata enimmillään 0,2–0,5 m paksuudelta ja 2 m le-
veydeltä. Kasattua maa-ainesta on kaikkiaan noin 60 m matkalla, eli käytännössä Urheilukadulle
saakka. Maantien parhaiten säilynyt osa kaava-alueen koillispuolella, Urheilukadun lounaispuo-
lella. Maantien leveyttä ei ollut mahdollista tarkoin määrittää ja mitata. Enimmäisleveys voi kysei-
sellä paikalla olla noin 8 m, eli tien kaakkoispuolen pellonreunasta luoteispuolen ojanreunaan.

Kaava-alueen koillisosaan kaivettiin tien kohdille yksi koekuoppa (N 6808625 E 281197, 40 x 40
x 60 cm). Kuopan maa-aines oli valtaosin erittäin kovaa ja hyvin hankalasti lapiolla kaivettavissa.
Ylinnä oli löyhä humuskerros (7 cm), jonka alta paljastui lähes kivikova pikkukivinen harmaa sora
(7 cm). Sen alla oli ohut kerros (1 cm) kovaa soraa. Seuraava, selvästi paksumpi (16 cm) kerros,
oli hyvin kova ja pikkukivien kanssa tiiviiksi pakkautunut. Alin tiekerros oli paksuin (28 cm), vä-
hemmän kivinen mutta edelleen kova. Pohjalta paljastui luontaiselta vaikuttava kellertävä hiekka-
moreenikerros (2 cm). Koekuopassa havaitut maantien perustamis- ja ylläpitokerrokset ovat tyy-
pillisiä modernin ajan maanteille. Yhden kohdan öljysora- tai asfalttipinta viittaa siihen, että tie on
saattanut olla jopa kestopäällystetty ennen kuin se on jäänyt pois käytöstä.

Täysin säilynyttä vanhaa maantietä kaava-alueella ei ole lainkaan. Koekuopasta tehtyjen havain-
tojen perusteella tielinjalla ei myöskään ole historiallisen ajan (keskiajan, uuden ajan alkupuolen)

maantien perustamis-, ylläpito- ja käyttökerroksia. Koekuopan maakerrosten perusteella arvioituna maantie on modernilla ajalla perustettu luontaiseen perusmaahan saakka.

Lousajan ja Pappilan kylien välisestä vanhasta rajalinjasta tarkastettiin sen kaava-alueella oleva osuus kulkemalla maastossa ja tekemällä silmänvaraisia havaintoja. Missään kohdassa rajalla ei näkynyt historiallista rajamerkkiä. Yhdessä kohdassa (N 6808607 E 281099) on rajalla vajaan metrin kokoinen, pieni ja vaatimaton kivi. Tällainen kivi ei ole mitenkään tyypillinen rajamerkki vanhoille rajoille. Toki sillä on voitu merkitä rajankulkua esimerkiksi tonttirajalla, mutta siinä ei ole mitään merkintöjä ja se sijaitsee kaiken lisäksi nykyisen tonttirajan kohdalla.

Vanhan tielinjan ja rajalinjan lisäksi koko muu kaava-alue kierrettiin maastossa, jolloin todettiin, että alue on kokonaan rakennettu, lukuun ottamatta edellä mainittua peltoa ja metsäkaistaleita.

Tulos

Kaava-alueella kulkeva, vanha, käytöstä pois jäänyt maantie tarkastettiin. Osa tiestä on tuhoutunut kokonaan, osa on pelto-ojasta kaivettujen maakasojen alla. Koekuoppahavaintojen perusteella edes paremmin säilyneellä osalla ei ole vanhoja tiekerroksia, vaan havaitut kerrokset ovat tyypillisiä moderneille maanteille. Ei ole myöskään mitään varmuutta siitä, että keski- ja uuden ajan alkupuolen Laidetie on kulkenut juuri tämän maantien kohdalla, eikä asiaa ole mahdollista arvioida riittävän tarkasti vanhimman kartta-aineiston tai topografian pohjalta. Kaava-alueella kulkeva Lousajan ja Pappilan kylien välinen vanha rajalinja tarkastettiin, historiallisia rajamerkkejä ei havaittu. Muualtakaan kaava-alueelta ei havaittu muinaisjäännöistä.

4.7.2022

Hannu Poutiainen
Mikroliitti Oy

Lähteet

Peruskartta 1961. 2121 07 Vammala. Maanmittauslaitos.
Senaatin kartta. 1907. Rivi 18, lehti 19. Maanmittauslaitos.
Pitäjänskartta, 1844. 2121 07 Kiiikka.

Kuvat

Vasemmalla: Kaava-alueella olevaa vanhaa tielinjaa sen lounaisosassa. Paikalla on hiljattain tehty kunnallisteknisiä töitä, kaivettu ja tasoitettu maa-ainesta. Koilliseen. *Oikealla:* Pellon jälkeen vanha maantie jatkuu kohti koillista kapeana soirona pelto-ojan varressa. Koilliseen.

Koekuoppa vanhalla maantiellä.

Seinämässä näkyy muutamia tiekerroksia, jotka kaikki ovat tyypillisiä modernin ajan maanteille.

Pienuhkö kivi rajalinjalla (kairan vieressä) nykyisellä tonttirajalla.
Taustalla kaava-alueella olevaa peltoa. Lounaaseen.

RAPORTTI

20602122

**SASTAMALAN RAKENNETUN KULTTUURIYMPÄRISTÖN TÄYDENNYSINVENTOINTI,
SASTAMALANKATU, SILLANKORVANKATU, UITTOMIEHENKATU**

2022-11-07

SWECO

Maritta Heinilä, Maria Kirveslahti, Hanna Ojutkangas

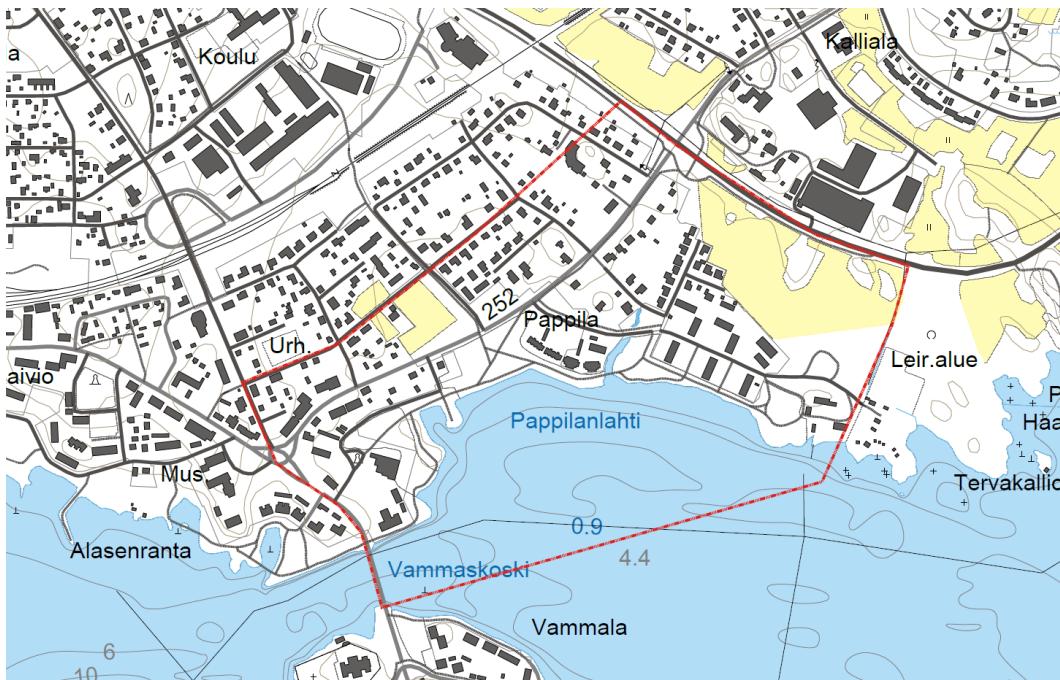
Sisältö

1	Johdanto	2
1.1	Selvitettävä alue	2
1.2	Työn tilaaja ja laatijat	2
1.3	Menetelmät	2
1.4	Lähtötiedot ja aluetta koskevat selvitykset	3
2	Selvitysalueen kuvaus	3
2.1	Selvitysalueen sijainti	3
2.2	Selvitysalueen rakennuskanta	4
2.3	Selvitysalueen rakentuminen, lyhyt kehityshistoria	6
2.4	Selvitysalueen suojelutilanne	11
2.4.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	11
2.4.2	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet	12
2.4.3	Maakuntakaavallinen suojelu	12
2.4.4	Yleiskaavallinen suojelu	16
2.4.5	Asemakaavallinen suojelu	16
3	Johtopäätökset	17
3.1	Selvitysalueelta inventoidut kohteet	17
3.2	Tunnistetut arvot ja suositukset	18
3.2.1	Arvottamisen periaatteet	18
3.2.2	Maakunnallisesti arvokkaat kohteet	19
3.2.3	Paikallisesti arvokkaat kohteet: luokka 1	20
3.2.4	Paikallisesti arvokkaat kohteet: luokka 2	21
3.2.5	Paikallisesti arvokkaat kohteet: luokka 3	23
4	Liitteet	25

1 Johdanto

1.1 Selvitettävä alue

Tämän selvityksen kohteena on Välikadun, Varikonkadun, Pappilanlahden ja Sastamalantien rajaama alue Sastamalan keskustassa, Pappilan alueella. Selvityksessä kuvataan lyhyesti alueen kehitys asutuksen alkuvaiheesta nykypäivään sekä tarkastelualueeseen vaikuttanut kulttuurihistoria. Alueen rakennettua kulttuuriympäristöä parhaiten edustavat kohteet on kuvattu tarkemmin raportin liitteenä olevilla kohdekorteilla.

Kuva: 1 Selvitysalue rajattu punaisella pistekatkoviivalla.

1.2 Työn tilaaja ja laatijat

Rakennetun kulttuuriympäristön täydennysinventoinnin tilaajana on ollut Sastamalan kaupunki. Sastamalan kaupunki on laatimassa asemakaavan muutosta Sillankorvan- ja Sastamalankadun varren alueelle. Kaupungin puolelta työn yhteyshenkilönä on toiminut kaavasuunnittelija Pinja Ahola. Selvityksen laatijoina ovat toimineet Sweco Ympäristö Oy:stä arkkitehti Maritta Heinilä ja miljööinsinööri AMK Maria Kirveslahti. Selvitystä on tarkistettu marraskuussa 2022 maakuntamuseolta saadun lausunnon perusteella.

1.3 Menetelmät

Selvitys on laadittu käynnissä olevan asemakaavan muutoksen suunnittelua ja vaikutusten arviointia varten MRL 9 § mukaisesti asemakaavan tarkkuustaso huomioiden. Työssä tavoitteena on ollut selvittää alueen rakennetun kulttuuriympäristön arvot, sekä päivittää ja täydentää alueelle vuonna 2003 Pirkanmaan maakuntamuseon laatimaa rakennusinventointia.

Työ aloitettiin järjestämällä neuvottelu 19.12.2018 Sastamalan kaupungilla maankäyttöpäällikkö Merja-Liisa Hannukselan, kaavasuunnittelija Pinja Aholan ja kaavoittaja Jorma Tuomiston kanssa, jolloin mm. tarkistettiin työohjelma, sovittiin aikataulusta ja vastaanotettiin työn tausta-aineisto. Lähtötietojen koonnin jälkeen, 4.1.2019, tehtiin maastokäynti, jonka yhteydessä rakennuksia ja kaupunkikuvaa valokuvattiin ulkoapäin. Inventoinnin maastokäynneistä tiedotettiin kaupungin nettisivuilla sekä paikallislehdessä. Alueen kehityshistoriallisessa tarkastelussa on hyödynnetty aiemmin laadittuja inventointeja, vanhoja karttoja sekä paikallishistoriaa käsittelevää kirjallisuutta.

1.4 Lähtötiedot ja aluetta koskevat selvitykset

Työn historia- ja pohjatiedot perustuvat seuraaviin aineistoihin:

- Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016, Pirkanmaan liitto 2016
- Asemakatu 11 Ulvion talo, rakennusinventointi, Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto, 2016
- Vammalan keskustaajaman maisemaselvitys, Juha Mäkelä, Vammalan kaupunki 2000
- Rakennetun ympäristön inventointi; Vammalan keskustan asemakaavamuutosalueet ja Lopenkulman osayleiskaava-alue, Pirkanmaan maakuntamuseo, 2003
- Sastamalan historia 2 1300-1860, Juhani Piilonen, Vammala 2007
- Sastamalan historia 3 1860-1920, Juhani Piilonen ja Sastamalan historiatoimikunta, Vammala 1997
- Kunnallishallintoa kuttupitäjässä Tyrvään kunta 1869-1968, Juhani Piilonen, Vammala 1969
- Vammalan kauppalan historia 1897-1961, L.A.Sillanpää, Vammala 1962
- Standertskjöld, Elina, Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1930-1980, Suomen rakennustaiteen museo, Rakennustieto Oy, Helsinki 2011.
- 1930-1950 arkkitehtuurimme vuosikymmenet, Elina Standertskjöld Karisto 2008
- Liike-elämän arkkitehtuuria, Suomen arkkitehtiliitto 1959
- Kansallisarkiston digitaaliarkisto, <http://digi.narc.fi/digi/>

2 Selvitysalueen kuvaus

2.1 Selvitysalueen sijainti

Selvitysalue sijaitsee Sastamalan keskustassa. Selvitysalue rajautuu etelässä Vammaskoskeen, lännessä Asemakatuun, pohjoisessa Välikatuun ja idässä Sastamalantiehen. Selvitysalueen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat Vammaskosken silta ja Vammalan kirkko.

Kuva: 2 Selvitysalueen sijainti on osoitettu punaisella viivalla ortokuvassa. (Ortokuva © Maanmittauslaitos avoimien aineistojen tiedostopalvelu 12/2018)

2.2 Selvitysalueen rakennuskanta

Selvitysalueen rakennuskanta on monikerroksellista, sillä alue on rakentunut monella vuosikymmenellä. Selvitetävästä rakennuskannasta vanhimpia ovat 1900-luvun alkupuolen pientalot, jotka sijaitsevat pääosin Sastamalankadun alkuosassa. Asemakadun ja Sastamalankadun ympäristössä sijaitsee suurin osa alueen julkisista rakennuksista, kuten Tyrvään käsi- ja taideteollinen oppilaitos, vanha meijeri ja kirjasto. Puolet selvitysalueen rakennuksista on rakennettu 1950-1970-luvuilla, jolloin alueelle rakennettiin pääasiassa pientaloja. Näinä aikoina rakentuivat Välikatu, Karjalankatu, Sumakatu, osa Sastamalankadusta sekä Siikasuonkatu ympäristöineen. Rakentaminen on täydentynyt tämän jälkeen eri vuosikymmeninä lähinnä kerrostaloilla, rivitaloyhtiöillä, Koiramäen päiväkodilla, Sastamalan pääkirjastolla sekä muutamilla yksittäisillä omakotitaloilla.

Tyrvään vanha pappila, joka sijaitsee alueella Sastamalankadun varrella, jätetään tämän selvityksen ulkopuolella.

Kuva: 3 Sastamalankadun alkupää on monikerroksellinen. Vasemmalla Tyrvään käsi- ja taideteollisen oppilaitoksen rakennuksia, oikealla Sastamalankatu 5.

Kuva: 4 Uittomiehenkadun kerrostaloja.

Kuva: 5 Karjalankadun omakotialuetta

Kuva: 6 Sumakatu on rakentunut 1970- luvulla.

2.3 Selvitysalueen rakentuminen, lyhyt kehityshistoria

Selvitysalueen asutushistoria on vanhaa; Kallialan ryhmäkylän tuntumassa on sijainnut Pyhän Olavin kirkko jo keskiajalla. Vammaskosken eteläpuolelle valmistui kirkko vuonna 1855, minkä jälkeen taajama alkoi kasvaa. Jonkin ajan kuluttua rakennettiin uusi pappila Vammaskosken pohjoispuolelle, selvitysalueen länsipuolelle. Tyrvään vanha pappila, joka sijaitsee selvitysalueen keskellä, oli pappilana 1600- luvulta vuoteen 1892 asti. ¹

Rautatien ja rautatieaseman valmistuminen 1890-luvulla vaikutti alueen kehittymiseen oleellisesti. Pienteollisuus sijoittui rautatieaseman läheisyyteen. Vammaskosken eteläpuoli kehittyi tiiviiksi ja kaupunkimaiseksi Vammalan kauppalaksi, joka erosi Tyrvään kunnasta vuonna 1913. Vammaskosken pohjoispuoli rakentui vapaasti Tyrvään maalaiskunnan keskustaksi rautatieaseman ympärille.

Vammaskosken pohjoispuolen rakentuminen oli pitkään suunnittelematonta. Seurakunta antoi Carolus Lindbergille tehtäväksi laatia mailleen rakennussuunnitelman, jolla Pappilan maita muutettiin omakotialueeksi. Suunnitelma vahvistettiin ennen sotaa vuonna 1938. Läänihallitukselta pyydettiin asemakaavaa ja rakennussuunnitelmaa 1940- luvun alkupuolella. Sota hidasti työn etenemistä. Joulukuussa 1947 alueelle määrättiin rakennuskielto ja samalla tulivat voimaan aiemman rakennussuunnitelman takaiset määräykset. Asemakaavoitus eteni kuitenkin lopulta vasta kuntaliitoksen myötä, kun rautatieaseman ympäristö, johon selvitysaluekin kuului, liitettiin osaksi Vammalan kauppala vuonna 1955. ² Loputkin Tyrväästä yhdistettiin Vammalaan vuonna 1973 ja Vammalasta tuli kuntaliitosten myötä Sastamala vuonna 2009.

Teollisuustoiminta

Vammaskosken pohjoisrannassa on ollut meijeritoimintaa jo vuodesta 1886, jolloin ensimmäinen meijerirakennus valmistui. Tyrvään osuusmeijeri on perustettu vuonna 1913. Vanhan meijerin paikalle on rakennettu uusi meijerirakennus vuonna 1951, kun Vammaskoskea on perattu voimalarakentamisen yhteydessä. Meijeritoiminnan jälkeen tiloissa on toiminut Vammalan käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen kivi- ja

¹ Pappilan asemakaava-alueen arkeologinen inventointi, Pirkanmaan maakuntamuseo/Kirsi Luoto, 2009

² Kunnallishallintoa kuttupitäjässä, Tyrvään kunta, 1869-1968, Juhani Piilonen, Vammala 1969

kirjansidontaosastot. Pappilan vieressä, nykyisen Urheilukadun ja Välikadun risteyksessä, on sijainnut vuonna 1912 aloittanut Alahärmän tiilitehdas. Teollistumiseen oli vesistön lisäksi vaikuttanut sähkön tulo taajamaan vuonna 1907. 1950-luvulla Liukoveden rantaan rakentui vaneritehdas, joka toimi yhtä aikaa vuosisadan alkupuolella perustetun sahalaitoksen kanssa. Sahalle tukit uitettiin vesistöä pitkin, sen sijaan vaneritehtaalle johti pistoraide, jota pitkin kulki niin raaka-aine kuin valmis levytavarakin.

Tiestö

Vammaskosken nykyinen silta on rakennettu vuosina 1913-1915. Samoilla paikoilla on sijainnut puusiltoja ainakin 1600-luvulta lähtien. Sillan yli on kulkenut Kokemänjokea myötäilevä vanha tielinjaus Huittinen-Tyrvää-Tampere. Maantie lienee ollut käytössä jo keskiajalla. Sastamalankatu, joka on edelleen alueen pääväylä, on osa samaa vanhaa tielinjausta. Selvitysalueen vanhin rakennuskanta sijoittuikin Sastamalankadun varteen.³ Myös nykyisen Asemakadun paikkeilla on ollut vanha tielinjaus 1700-luvulta lähtien. Vanha tie oikaistiin Asemakaduksi 1800-luvun lopulla, kun tien merkitys kasvoi rautatien ja - aseman rakennettua. Asemakadun eteläpään maat ovat kuuluneet Pappilan omistukseen. Asemakatu on kehittynyt Tyrvään pääkaduksi 1900-luvun alkupuolella.⁴

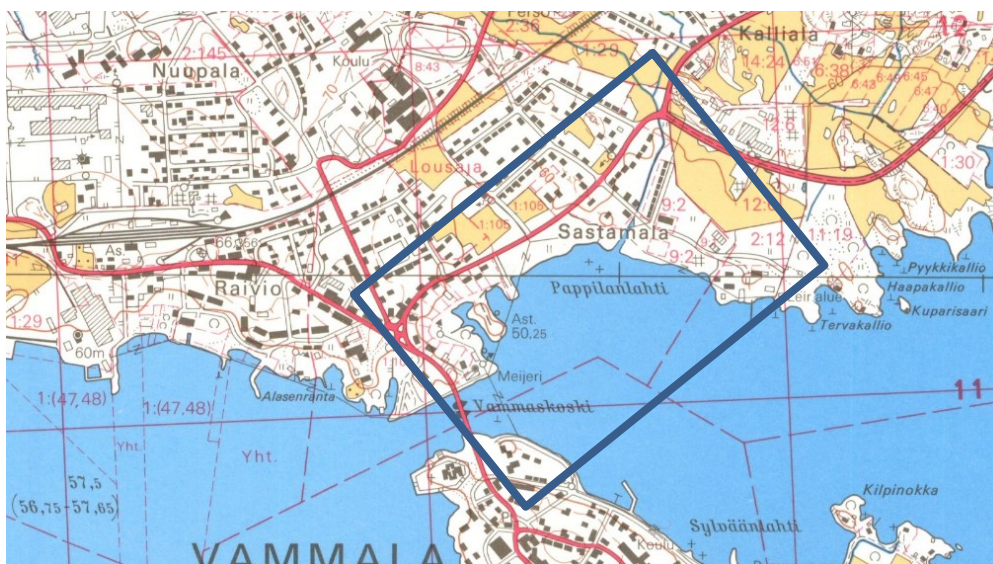
Kuva: 7 Ote vuoden 1930 taloudellisesta kartasta (lähde: <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=2077297>) Kartassa näkyvät Sastamalankadun alkupään rakennukset, Uittoyhdistyksen rakennus, vanha pappila sekä Uittomiehenkadun alkupään rakennus. Kartassa näkyvät alueen kaksi tehdasta, pellolla sijaitseva tiilitehdas sekä rannassa sijaitseva meijeri, jonka paikalle rakennettiin uusi 1950-luvun alussa.

3 Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet, Kalle Luoto/Pirkanmaan maakuntamuseo 2011

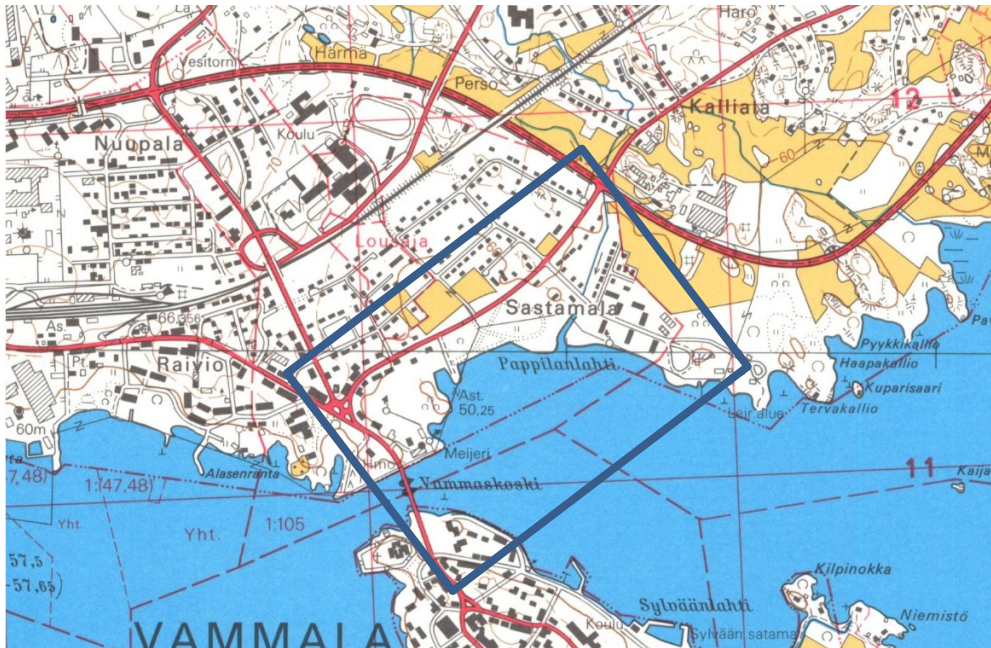
4 Asemakatu 11, Ulvion talo rakennusinventointi, Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto 2016

Kuva: 8 Ote maanmittauslaitoksen peruskartalta vuodelta 1961 © Maanmittauslaitos. Vammaskosken pohjoispuoli koostuu pääosin pientaloista, jotka ovat muodostuneet pääväylien varteen sekä rautatieaseman läheisyyteen. Uittomiehenkadun pohjoispuolelta avautuu laajat peltoalueet. Peltoalueita on myös Urheilukadun molemmin puolin. Urheilukatu jatkuu Sastamalankadulta radan toisella puolella sijaitsevalle urheilukentälle. Varikonkatu ylittää junaradan samassa tasossa. Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitos sekä meijeri näkyvät Asemakadun ja Sastamalankadun varsilla.

Kuva: 9 Ote maanmittauslaitoksen peruskartalta vuodelta 1979 © Maanmittauslaitos. 1970-luvun lopulle tultaessa Sastamalan tie on rakentunut alueen koillispuolelle. Peltoalueet ovat jonkin verran pienentyneet alueen koillisosassa sekä nykyisen Välikadun ja Urheilukadun ympäristössä. Välikadun varteen on rakentunut omakotitaloasutusta. Asemakadun, Sastamalankadun ja Varikonkadun risteystä on jäsennöity liikenteenjakajilla. Rantaviivassa on havaittavissa täytöt, joita tehtiin 1970-luvun lopulla.

Kuva: 10 Ote maanmittauslaitoksen peruskartalta vuodelta 1988 © Maanmittauslaitos. 1980-luvun loppupuolelle tultaessa Sastamalan tie (mt 249) jatkuu myös rautatien pohjoispuolelle, jolloin liikenne selvitysalueen kautta on vähentynyt. Urheilukadun merkitys ajoneuvoreittinä on vähentynyt, alikulku radan ali on osoitettu kevyelle liikenteelle. Uittomiehenkadun kerrostalot ovat rakentuneet. Rantaa on täytetty edelleen.

Kuva: 11 Ote vuoden 2018 maastokartasta © Maanmittauslaitos avoimien aineistojen palvelu. Alue on täydentynyt muun muassa kirjastolla, Koiramäen päiväkodilla sekä Uittomiehenkadun alkupään, Urheilukadun ja Herastuomarinkadun rivitaloilla. Sastamalan kadun, Varikontien ja Asemakadun risteys on muutettu kiertoliittymäksi.

2.4 Selvitysalueen maisemakuva

Selvitysalue kuuluu Lounaismaan maisemamaakunnan Ala-Satakunnan viljelyseutuun. Lounaismaalle on syntynyt jo varhain tiivistä asutusta, sillä alueella on ollut viljelylle edullinen ilmasto ja maaperä sekä hyvät kulkuyhteydet. Ala-Satakunnan viljelyseutua luonnehditaan vauraaksi viljelyalueeksi, vaikkakin karuja ja metsäisiä syrjäseutuja on enemmän kuin Lounaisella viljelyseudulla. Seudun asutus on keskittynyt viljavien savikoiden yhteyteen. Selvitysalueen vesialueet ovat osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta, Rautaveden kulttuurimaisemat.

Ranta-alueen virkistysalueet ovat rakentuneet pääasiassa täyttömaalle, jolloin ne ovat rakentuneet alueen muuta rakennetta myöhemmin, esimerkiksi kirjaston kohta on ollut vielä 1960-luvulla vesialuetta. Täyttäminen on mahdollistanut ranta-alueen hyödyntämisen yhteiseen käyttöön, sillä Sastamalankadun alkuvarren talot ovat rajautuneet järvenrantaan. Kirjaston ympärillä on maisemaltaan avoimempaa puistomaista nurmikenttää, mutta Pappilanlahden puoleinen ranta on puustoinen. Ystävyiden puisto on luonteeltaan avoin. Maiseman kannalta ranta-alueen arvot liittyvät pääasiassa virkistäytymiseen, vanhaan tieyhteyteen Vammaskosken yli sekä näkymiin, joita muodostuu esimerkiksi entisen meijerirakennuksen kohdalta kohti kirkkoa ja Vammaskosken siltaa sekä järven yli kohti valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

Alueen peltopinta-ala on 1900-luvun edetessä vähentynyt, nykyistä peltoalaa on vähäisesti sekä Sastamalantien että Sastamalankadun varsilla. Sastamalankadun varrella sijaitseva pelto on pienialainen ja katuun rajoittuvilta reunoiltaan pusikoitunut, joten alueen avoin luonne on muuttunut suljetummaksi. Sastamalantien varrella sijaitseva pelto on edellistä laajempi, mutta kuitenkin kohtalaisen suppea, eikä sijaitse maisemallisesti arvokkaiden rakennusten yhteydessä. Vammaskoski muodostuu maisemalliseksi solmukohdaksi, missä vesistöt, rakennettu kulttuuriperintö ja vanhat kulkureitit ovat kohdanneet.

Kuva 1. Näkymä meijerirakennukselta kohti Vammaskosken siltaa ja kirkkoa.

2.5 Selvitysalueen suojelutilanne

2.5.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

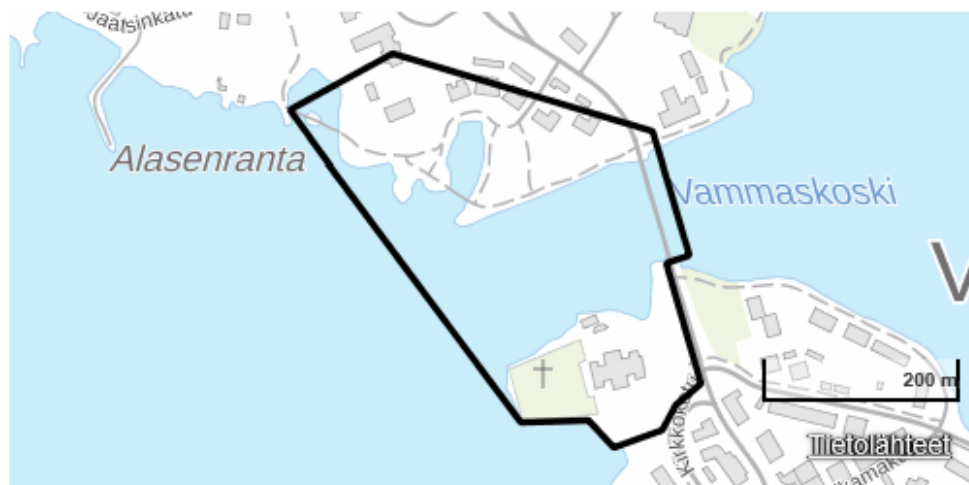
Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden taustalla on valtioneuvoston päätöksellä vuonna 2010 voimaan tulleet valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnit (RKY 2009). Selvitysalue rajautuu etelä- ja länsiosistaan Vammalan kirkon valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Valtakunnallisen inventoinnin kuvauksen mukaan: ”Historiallisen maantien ja vesireitin yhtymäkohdassa, maisemallisesti vaikuttavassa ympäristössä sijaitseva Vammalan keskustaajaman kirkko, Tyrvään kirkko on 1800-luvun jälkipuoliskon monimuotoisen kirkkoarkkitehtuurin edustavimpia esimerkkejä.

Tyrvään kirkko on Sastamalan seurakunnan pääkirkko. Tiilikirkko on rakennettu maanteiden ja vesireitin yhtymäkohtaan Vammaskosken pistävälle niemelle. Ulkoarkkitehtuuriltaan katedraalimaisen komea myöhäisempiretyylinen kirkko on pohjamuodoltaan sisäviisteinen ristikirkko, jonka alttari sijaitsee itäpäädyssä ulkonevassa täyskorkeassa kuoriapsidissa. Ristikeskustaa korostaa monisärmäinen matala katto-osa. Läntisen ristivarren päätteessä ovat kaksoistornit ja niitä yhdistävä kolmikerroksinen galleriakäytävä. Puhtaaksi muurattuja ulkoseiniä jäsenöivät pyörökaariset ikkunat.

Pelkistetyin valkoisessa kirkkosalissa on laakea lautaholvi. Kiinteään sisustukseen kuuluvat lehterit ja saarnastuoli ovat alkuperäiset. Altaritauluja on kolme. R.W. Ekmanin 1866 maalaamien taulujen aiheina ovat Ristiinnaulitseminen, Kristuksen kirkastuminen ja Ylösnousemus.

Vammaskosken partaalla, kirkon vastarannalla, on ns. Tyrvään uusi pappila, jonka 1890 rakennettu vanha kiviavetta toimii Tyrvään seudun museona. Viereinen Vammaskosken ylittävä silta on rakennettu 1913-1915.

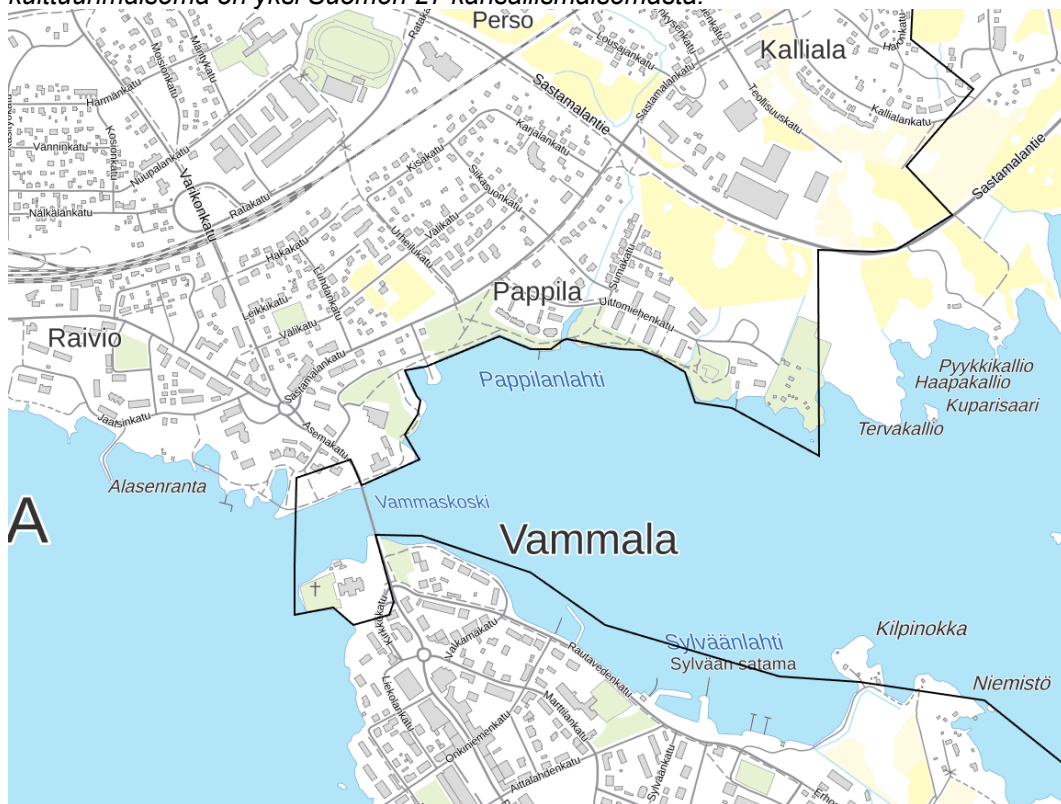
Vammalan kirkko on Sastamalan kaupungin keskustaajamassa Vammalassa sijaitseva Sastamalan seurakunnan (2009) pääkirkko eli Tyrvään kirkko.”

Kuva: 12 Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, Vammalan kirkko. Karttarajaus rky.fi.

2.5.2 Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Päätös valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista on tehty valtioneuvostossa 18.11.2021. Selvitysalue rajautuu eteläosastaan Rautaveden kulttuurimaiseman valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Valtakunnallisen inventoinnin arvioinnin mukaan: *”Rautaveden kulttuurimaisema on monipuolista, historiallisesti ja maisemallisesti poikkeuksellisen arvokasta maaseutumaisemaa. Maiseman kulttuuriarvot muodostuvat esihistoriallisesta kulttuurikerrostumasta, eri-ikäisistä kirkoista ympäristöineen, pitkään viljellyistä peltoalueista, vanhoista laitumista ja perinnebiotoopeista sekä mautilojen hyvin säilyneestä rakennuskannasta. Alueella on runsaasti muinaisjäännöksiä sekä monia arvokkaita luontokohteita. Rautaveden kulttuurimaisema on yksi Suomen 27 kansallismaisemasta.”*

Kuva: 13 Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, Rautaveden kulttuurimaisema. Karttarajaus SYKE.

2.5.3 Maakuntakaavallinen suojelu

Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016 – selvityksessä osa selvitysalueesta kuuluu Vammalan keskustan kokonaisuuteen, jonka ominaispiirteitä ja arvoja ovat;

- Säilynyt runsaasti sekä asuin- että julkista arkkitehtuuria
- Osa-alueet rakennuskannaltaan ajallisesti ja mittakaavallisesti yhtenäisiä kokonaisuuksia: Marttilankatu, Puistokatu, Nuupala, Raivio
- Asuinalueiden vehreys
- Sotien jälkeinen modernismi leimaa-antava Puistokadulla

- *Asemanseutu*
- *Kirkko ja koskenseutu muodostavat näyttävän maisemakuvan*
- *Sisältää RKY 2009-kohteet: Uusi kirkko sekä asemarakennus 1895, vesitorni 1930, muita rakennuksia*

Maakuntahallitus määräsi kokouksessaan 29.5.2017 Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 tulemaan voimaan maankäyttö- ja rakennuslain 201 § mukaisesti ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakuntakaava tuli päätöksen mukaisesti voimaan, kun päätöksestä kuulutettiin 8.6.2017. Pirkanmaan maakuntavaltuuston hyväksymispäätöksestä Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen jätetyt 12 valitusta on ratkaistu 23.5.2018. Valitusten perusteella hallinto-oikeuden tekemät kumoamispäätökset eivät koskeneet selvitysalueetta. Maakuntakaavan hyväksymispäätöksen käsittely jatkuu parhaillaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden ratkaisusta on korkeimpaan hallinto-oikeuteen jätetty kesäkuussa 2018 kaksi valituslupahakemusta ja valitusta. Valituksen jättäjinä olivat Pirkanmaan liitto ja Eläköön Eteläpuisto ry asiakumppaneineen.

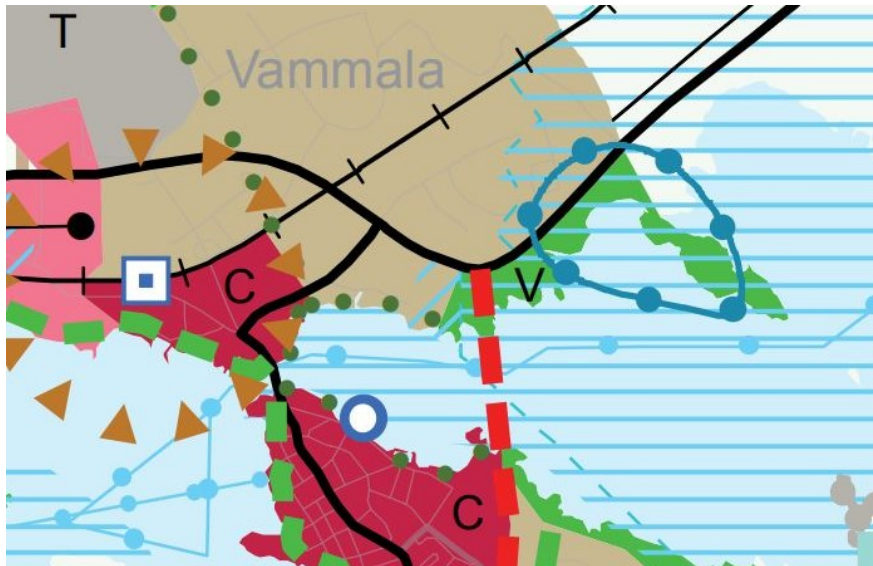
Maakuntakaavassa selvitysalue on merkitty keskustatoimintojen alueeksi (C). Merkinnällä osoitetaan valtakunnan osakeskus, kaupunkitasoiset keskukset ja Tampereen ydinkaupunkiseudun alakeskukset. Merkintä sisältää niihin liittyvät keskustamaisen asumisen ja keskustahakuisten palvelu-, työpaikka- ja muiden toimintojen alueet liikennealueineen ja puistoinen.

Alueen suunnittelumääräyksen mukaan suunnittelussa on otettava huomioon yhdyskuntarakenteen eheys, kaupunkikuvan omaleimaisuus, asuinympäristön laatu ja monipuolisuus, yhteydet seudullisille virkistysalueille, joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytykset sekä liityntäpysäköinnin ja joukkoliikenteen vaihtopaikkojen kehittäminen. Alueen suunnittelussa on turvattava kulttuuriympäristöjen arvojen säilyminen.

Osa selvitysalueesta on osoitettu tiivistettäväksi asemanseuduksi. Selvitysalueen eteläosaan on osoitettu ulkoilureitti.

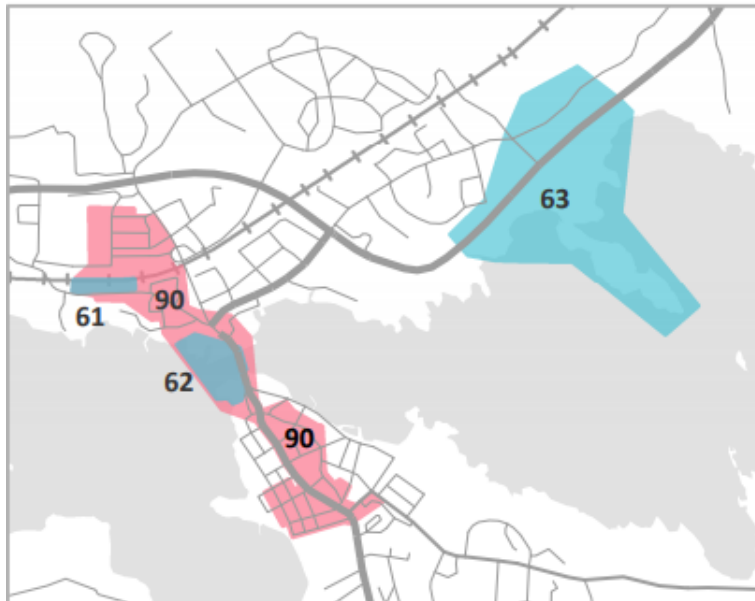
Selvitysalueen eteläosa ja Asemakadun länsipuoli on merkitty valtakunnallisesti arvokkaaksi esitetyksi ja/tai maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi (Rautaveden kulttuurimaisema). *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Maisema-alueiden kanssa päällekkäiset maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla "Kulttuurimaisemat". Selvitysalueen itäisin osa on maakunnallisesti arvokasta kulttuurimaisemaa, Rautaveden kirkkojen kulttuurimaisema.*

Osa selvitysalueesta on merkitty RK-merkinnällä osaksi maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (Vammalan keskusta). RK- merkinnällä osoitetaan karttateknisestä syistä erillisillä kartoilla esitetyt arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt. Alueen suunnittelumääräys on: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee turvata ja edistää alueen kaupunkikuvan ja rakennusperinnön arvojen säilymistä ja edelleen kehittämistä. Uusi rakentaminen on sopeutettava alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin ja ajalliseen kerroksellisuuteen.*

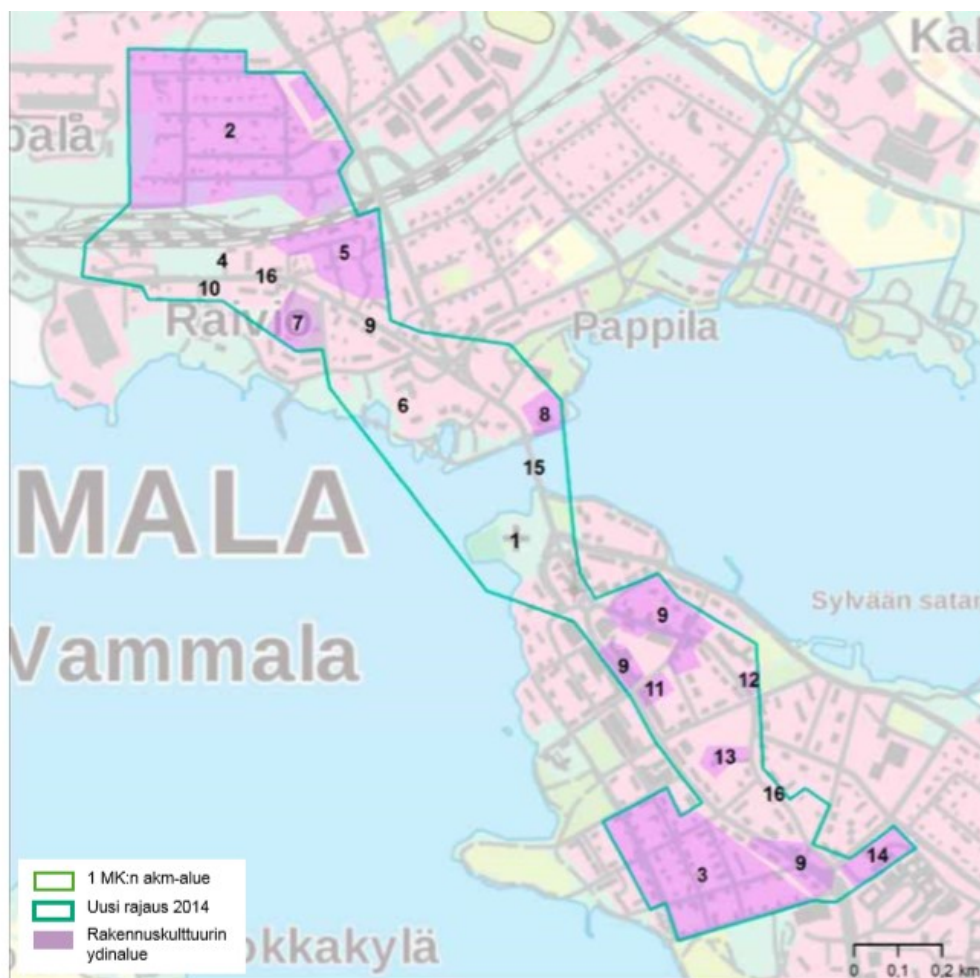

Kuva: 14 Ote Pirkanmaan maakuntakaava 2040 kaavakartasta

Sastamala

Kuva: 15 Pirkanmaan maakuntakaava 2040 liitekartta 12b, jossa on osoitettu Sastamalan valtakunnallisesti merkittävät (sininen rasteri) ja maakunnallisesti merkittävät (punainen rasteri) rakennetut kulttuuriympäristöt. Selvitysalue sijaitsee kohteen 62 oikealla puolella osittain kohteen 90 alueella.

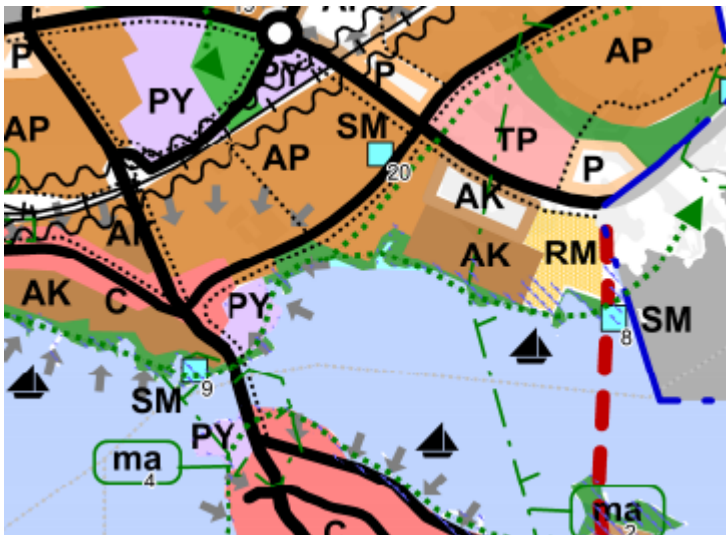
1. Tyrvään kirkko, 1855, rky 2009 –kohde 2. Nuupalan asuinalue (Asemanmäki, Näkälänmäki), 1900-luvun alkupuolen asuinalue 3. Keskustan asuinalue, Marttilan kylätontin paikalla 4. Tyrvään entinen keskusta 5. Raivion asuinalue ja työväentalo 6. Tyrvään uusi pappila ja navetta 1890, päärakennus 1923 7. Jaatsin talo 1868, nimismiehen talo, Tyrvään kunnantalo 8. Meijeri 1951 9. Asemakadun, Puistokadun ja Marttilankadun liike- ja asuintalot	10. Asemakadun funkishuoltoasemat 11. Kauppalantalo 1960-luku 12. Marttilan koulu 13. Palokunnantalo 1906 14. Tyrvään sairaalan vanhin osa edustoinen 1938 15. Vammaskosken silta 1915, levennetty 1958 16. Vanhan maantien, postitien (1500-luku) linjausta noudattavat Asemakatu ja Marttilankatu

Kuva: 16 Ote Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016 selvityksen mukaisesta rajauksesta "Vammalan keskusta". Meijeri-rakennus on nostettu esiin rakennuskulttuurin ydinalueena.

2.5.4 Yleiskaavallinen suojelu

Alueella on voimassa Keskustaajaman rakenneosayleiskaava (voimaantulo 11.6.2014). Siinä selvitysalue on osoitettu julkisten palvelun ja hallinnon alueeksi (PY), keskustatoimintojen alueeksi (C), pientalovaltaiseksi alueeksi (AP), lähivirkistysalueeksi (V) ja kerrostalovaltaiseksi alueeksi (AK). Urheilukadun länsipuolelle sijoittuva osa alueesta on osoitettu tiivistämis-/ehyettämistarvealueeksi. Sastamalantien varsi alueen itäosassa on osoitettu uudeksi tai olennaisesti muuttuvaksi kerrostalovaltaiseksi alueeksi. Sastamalankadun varteen on osoitettu muinaismuistokohde, Tyrvään vanha pappila. Rantaan on osoitettu viheryhteystarve.

Alue rajautuu länsi- ja itäosistaan maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin alueisiin. Rakenneosayleiskaavan yleismääräyksissä sanotaan ”*Rakennetun kulttuuriympäristön arvot tulee ottaa huomioon tarkemmassa suunnittelussa laajemmin kuin mitä kaavakartalla on voitu esittää*”.

Kuva: 17 Ote osayleiskaavasta.

2.5.5 Asemakaavallinen suojelu

Alueen ensimmäinen asemakaava on vahvistettu 1959. Selvitysalueella on voimassa useita asemakaavoja. Tämä vuonna 1959 vahvistettu ensimmäinen asemakaava on voimassa Pappilanlahden vesialueilla sekä Siikasuonkadun ja Sastamalankadun risteyskohdan pohjoispuolella ja Välikadun varrella. Alueelle laadittiin useampia asemakaavamuutoksia 1970-luvulla ja suurimmassa osassa selvitysalueesta on voimassa vuonna 1975 vahvistettu asemakaava. Kirjaston alueella on voimassa asemakaava vuodelta 1984, Asekadun ja Sastamalankadun varrella asemakaava on vuodelta 2012, Varikonkadun ja Sastamalankadun risteyksessä asemakaava on vuodelta 2009, Uittomiehenkadun rivitalojen asemakaava on vuodelta 2006 ja Sastamalantien varrella on asemakaavat vuosilta 1998 ja 1979.

Tyrvään vanhan pappilan alueella on asemakaava, joka on vahvistettu vuonna 2013. Tyrvään vanha pappila on suojeltu asemakaavalla ja se jätetään selvityksen ulkopuolelle. Muuta osaa selvitysalueesta ei ole suojeltu asemakaavalla.

Kuva: 18 Ote ajantasa-asemakaavasta.

3 Johtopäätökset

3.1 Selvitysalueelta inventoidut kohteet

Alueen rakennuskannasta Pirkanmaan maakuntamuseo on inventoinut 2000- luvun alussa meijerin, Uittoyhdistyksen tontin sekä Sastamalankatu 3, 5, 12-14, 17 rakennukset, joita koskevat inventointikortit on päivitetty nyt laaditun täydennysinventoinnin yhteydessä. Uusina kohteina on inventoitu Tyrvään käsi- ja taideteollinen oppilaitos, Varikonkadun kaksi omakotitalokiinteistöä, Sastamalan kirjasto, Koiramäen päiväkotia, toimistorakennus Asemakadun varrelta sekä lähikauppana toiminut asuinrakennus Sastamalankadulta. Inventointikorteille nostetut rakennukset edustavat paikallista rakentamistapaa tai ovat muuten tyypillisiä aikakaudelleen, usealla niistä on myös elinkeino-, sosiaali- tai sivistyshistoriallista arvoa.

Yksittäisten rakennuskohteiden lisäksi inventointikorteille on kuvattu neljä eri aikakausia edustavaa aluekokonaisuutta:

- Karjalankadun, Sastamalankadun ja Siikasuonkadun varrella on 1950-1960-luvuilla rakennettu pientaloalue, joka rakentui ainakin osittain rintamamiesasutuksena. Rakennukset kuvaavat hyvin 1950-luvun ja 1960-luvun vuosikymmenten välistä murrosta rakentamistavassa. Rakentamistapojen muutos

noppamaisesta lautaverhotusta rintamamiestalosta 1960-luvun tiiliverhottuun yksitasoiseen pientaloon näkyy vaihtelevana kaupunkikuvana, sillä rakennukset eivät ole julkisivuiltaan tai massoittelultaan yhtenäisiä. Osa pientaloista valmistuikin ennen asemakaavan vahvistumista (ensimmäinen asemakaava vahvistettiin 1959). Rakennukset sijaitsevat yhtenäisessä linjassa, Karjalankadun varrella lähellä katulinjaa ja Sastamalankadulla kaarevammin ulottuen Siikasuonkadun ja Välikadun risteykseen.

- Sumakadun varrella on puolestaan 1970-luvuilla rakentunut yhtenäinen pientaloalue. Alueelle oleellisia elementtejä ovat rakennusten väriytyminen, muoto, loivat harjakatot sekä päärakennuksen kadun suuntainen sijoittuminen.
- Uittoyhdistyksen rakennuskokonaisuus Rautaveden rannalta on inventoitu aluekokonaisuutena.
- Luhdankadun ja Sastamalankadun 1900-luvun alun pientalokokonaisuus, joka on osa Vammaskosken pohjoispuolelle rautatien rakentamisen jälkeen syntyneitä aluekokonaisuutta. Alueelle ominaista ovat puolitoistakerroksiset, puuverhoillut ja harjakattoiset asuinrakennukset, joissa on T-puiteikkunat. Rakennukset edustavat hyvin 1900-luvun alun pientalorakentamista.

Alueen inventoidut rakennukset ovat raportin liitteenä 1. Kohdekortit.

Maiseman kannalta alueen arvot liittyvät pääasiassa ranta-alueen virkistyskäyttöön ja vesistön yli muodostuviin näkymiin.

3.2 Tunnistetut arvot ja suositukset

3.2.1 Arvottamisen periaatteet

Rakennusinventoinnin yhteydessä selvitysalueen rakennuskannan ja aluekokonaisuuksien arvoja on kuvailtu ja pisteytetty kohdekortteihin. Arvottamisen on laatinut arkkitehti Maritta Heinilä ja se perustuu arkkitehdin kokemukseen, aiempiin alueelta laadittuihin selvityksiin ja viranomaislausuntoihin sekä tämän tutkimuksen kartta- ja maastotyöskentelyyn. Kohteiden arvottamisessa on kiinnitetty huomiota aluekohteen tai rakennuksen arkkitehtonisiin, historiallisiin ja ympäristöllisiin arvoihin. Selvityksen arvottamista täydennetään ja tarkistetaan tarvittaessa viranomaislausuntojen myötä asemakaavoitusvaiheessa.

Inventoinnissa on tarkasteltu Museoviraston mallin mukaan kohteiden kulttuurihistoriallisia arvoja, joita ovat:

- a. rakennushistoriallinen arvo: mm. arkkitehtoniset ja rakennustekniikkaan liittyvät arvot
- b. historiallinen arvo: mm. asutushistoriallinen, opetushistoriallinen, taloushistoriallinen, sosiaalhistoriallinen arvo
- c. ympäristö/maisema-arvo: mm. rakennuksen maisemallinen merkitys, merkitys osana kokonaisuutta

Kulttuurihistoriallisiin arvoihin perustuen kohteet on luokiteltu kolmeen arvoluokkaan. Arvojen perusteet on eritelty kohdekortin selostusosassa. Arvoluokka on yleensä sitä korkeampi mitä useampi arvotekijä kohteessa toteutuu. Arvoluokkien yleiset sisällöt ovat:

Luokka 1, Erityisen merkittävä rakennus tai aluekokonaisuus, joka edustaa parhaalla tavalla paikallista rakennuskulttuuria. Yksittäinen rakennus tai siihen liittyvä pihapiiri noudattaa alueen rakentamisen perinteitä. Rakennukset ovat kokonaisuutena hyvin säilyneitä ja kertovuudeltaan vahvoja. Yksittäisellä rakennuksella/pihapiirillä tai aluekokonaisuudella on ympäristössä keskeinen asema ja siihen sisältyy useita arvonäkökulmia.

Luokka 2, Tärkeä rakennus tai aluekokonaisuus, joka edustaa hyvin alueen rakennuskulttuuria. Kohteen rakennukset muodostavat kertovan kokonaisuuden, jossa rakennukset ovat kohtalaisen hyvin säilyneitä. Kohde sisältää yleensä vähintään kaksi arvonäkökulmaa.

Luokka 3, Rakennus tai aluekokonaisuus on luonteva osa kaupunkikuvaa ja edustaa paikallista rakennuskulttuuria. Pelkästään ympäristöarvoja omaavat rakennukset tai aluekokonaisuudet on sijoitettu luokkaan 3. Myös 1990-luvun verrattain nuori kulttuurihistoriallisia arvoja sisältävä rakennus on sijoitettu tähän luokkaan, sillä sen kulttuurihistoriallisia arvoja on vaikea arvioida laajemmassa kontekstissa kohteen ollessa vielä lähihistoriaa. Nuoreen kohteeseen ei niin ikään kohdistu samankaltaisia purkamispaineita kuin vanhempaan rakennuskantaan.

3.2.2 Maakunnallisesti arvokkaat kohteet

Sastamalankadun alkupää ja Asemakadun varsi on tunnistettu maakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 yhteydessä. Maakunnallisen inventoinnin mukaan aluekokonaisuuden arvot ja ominaispiirteet liittyvät asemanseutuun, kirkkoon ja koskenseutuun sekä asuinalueiden vehreyteen. Alueen rakentumisessa on nähtävissä sijainti maa- ja vesiliikenteen solmukohdassa, rautatien vaikutus sekä kosken pohjoispuolen muodostuminen Tyrvään maalaiskunnan keskustaksi. Maakunnallisesti arvokkaaseen rakennetun kulttuuriympäristön sisälle kuuluvat kokonaisuudessaan meijeri, toimistorakennus Sastamalankadun varrelta sekä Sastamalankatu 3 pientalo. Pieneen mittakaavaan piirretty rajaus pitää sisällään osittain myös Sastamalankatu 5 piharakennukset ja Tyrvään käsi- ja taideteollisen oppilaitoksen.

Kohdenumero 1: Meijeri

Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016 -selvityksen karttarajauksen mukaan meijeri on rakennetun kulttuuriympäristön ydinaluetta, joten se voidaan nähdä maakunnallisesti arvokkaana. Kaupunkikuvallisesti keskeisellä sijainnilla Vammaskosken rannalla, osana maakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä sijaitseva meijeri on säilyttänyt hyvin aikakaudelleen tyypilliset piirteet ja edustaa alueen 1950-luvun rakennusperintöä. Arkkitehtuuriltaan rakennus edustaa 1940-luvun tehdasrakentamista ja siinä on piirteitä 1920-luvun klassismista ja sen jälkeisestä funktionalismista.

Rakennuksella on erityisesti arvoja paikallisen teollisuus- ja maataloushistorian sekä ympäristöarvojen kannalta. Myöhemmin rakennetut siivet ja julkisivujen rappeutuminen

heikentävät rakennuksen arkkitehtonista arvoa. Ulkorakennuksilla ei ole kulttuurihistoriallisesti merkittäviä arvoja.

Suosituks: Rakennus suositellaan suojeltavan asemakaavalla, esim. asemakaavan suojelumerkinnällä sr. Meijeri sietää jonkin verran muutoksia. Koska sen kulttuurihistorialliset arvot perustuvat pääasiassa tehdashistoriaan ja ympäristöarvoihin, ovat rakennukseen tehtävät muutokset kuten osittainen purkaminen ja julkisivumuutokset mahdollisia kulttuurihistoriallisten arvojen säilymisen kannalta. Piharakennuksilla ei ole säilyttämisvaadetta.

3.2.3 Paikallisesti arvokkaat kohteet: luokka 1

Inventointikorteissa arvoluokkaan 1 esitetyt kohteet on esitetty MRL:n mukaan suojeltavaksi asemakaavalla, esimerkiksi merkinnällä sr. Mikäli kohteeseen on tehty aiemmin sen kulttuurihistoriallista arvoa heikentäviä muutoksia, voidaan asemakaavassa määrätä korjaustoimenpitein palautettavaksi rakennuksen tai aluekokonaisuuden arvoja.

Selvitysalueelta paikallisesti arvokkaiksi luokkaan 1 kuuluviksi rakennuksiksi on esitetty seuraavat kohteet:

Kohdenumero 4: Sastamalankatu 3

Kohde sijaitsee kaupunkikuvallisesti keskeisellä sijainnilla Sastamalankadun ja Varikonkadun risteyksessä osana Sastamalankadun 1900-luvun alkuvuosikymmenten rakennuskantaa. 1900-luvun alun rakennusperinnettä edustava kohde on osa paikallisen liikerakentamisen historiaa.

Suosituks: Aluekokonaisuuden kannalta erityisen tärkeää on säilyttää kohteet Sastamalankatu 3, 5, 12 ja 13. Sastamalankatu 3 esitetään suojeltavaksi asemakaavalla, esimerkiksi merkinnällä sr. Päärakennuksen lisäksi pitkänomainen talousrakennus suositellaan säilytettäväksi. Päärakennuksen näkyminen Asemakadulle/Varikonkadulle tulee huomioida lähialueen täydennysrakentamisen yhteydessä.

Kohdenumero 15: Uittoyhdistyksen kiinteistö

Kohde on hyvin säilynyt ja liittyy Kokemäenjoen Uittoyhdistyksen toimintaan, minkä vuoksi sillä on metsätalouden teollisuushistoriaan liittyvää arvoa. Kohde sijaitsee näkyvällä paikalla Rautaveden pohjoisrannalla osana maakunnallisesti arvokasta kulttuurimaisemaa, Rautaveden länsirannan kirkkojen kulttuurimaisema.

Suosituks: Kiinteistön rakennuksista erityisesti tiilinen tehdasrakennus ja grafiikkapaja esitetään suojeltavaksi asemakaavalla, esimerkiksi merkinnällä sr. Lisäksi pihapiiri, johon kuuluvat lännenpuoleiselle osalle sijoittuva kaksikerroksinen punatiilinen tehdasrakennus, 1 ½ kerroksinen entinen miehistönsuoja/varasto (nykyinen grafiikkapaja) sekä kirkkovenevaja ja idänpuoleiselle tontin osalle sijoittuva 1 ½ kerroksinen puurakenteinen varastorakennus (juhlatila Tervahovi) esitetään merkittäväksi asemakaavalla esim. /S -merkinnällä, jolla huomioidaan kohteen kulttuurihistorialliset arvot. Rakennukset kestävät jonkin verran muutoksia. Mahdollisen täydennysrakentamisen yhteydessä tulee säilyttää uittoyhdistyksen rakennusten yhteys ja näkyvät rantaan.

3.2.4 Paikallisesti arvokkaat kohteet: luokka 2

Inventointikorteissa arvoluokkaan 2 esitetyt kohteet on esitetty säilytettävän asemakaavaa laadittaessa. Tämä tapahtuu esim. rakennuspaikkaa koskevien määräysten (rakennuksen sijainti, rakennusoikeus ja rakentamistapa) tiukkaa rajaamista kohteen nykytilanteen mukaiseksi. Mikäli kohteeseen on tehty aiemmin sen kulttuurihistoriallista arvoa heikentäviä muutoksia, voidaan asemakaavassa määrätä korjaustoimenpitein palautettavaksi rakennuksen tai aluekokonaisuuden arvoja.

Selvitysalueelta paikallisesti arvokkaiksi luokkaan 2 kuuluviksi rakennuksiksi on esitetty seuraavat kohteet:

Kohdenumero 2: kirjasto

Kaupunkikuvallisesti keskeisellä sijainnilla Rautaveden rannassa sijaitsevalla kirjastorakennuksella on sivistyshistoriallista arvoa. Arkkitehtuuriltaan rakennus edustaa 1980-luvun postmodernismia ja on säilyttänyt hyvin aikakaudelleen tyypilliset piirteet, kuten monumentaalisuus, monikulmaisuus ja tiilijulkisivu.

Suositukset: Rakennuksen ympärille suositellaan jättämään tilaa mahdollisen täydennysrakentamisen yhteydessä, jotta sen monumentaalinen ja kappalemäinen luonne ei heikkene.

Kohdenumero 3: Toimistorakennus, Asemakatu 5

Kaupunkikuvallisesti keskeisellä sijainnilla osana maakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä sijaitseva toimistorakennus on säilyttänyt hyvin aikakaudelleen tyypilliset piirteet: tasakatto, nauhaikkunat, tiilijulkisivu. Arkkitehtuuriltaan rakennus on edustava 1960-luvun toimistorakennus.

Suositukset: Rakennuksen arkkitehtuurin ominaispiirteet, kuten tiilijulkisivu, tasakatto, nauhaikkuna, tulisi säilyttää esim. asemakaavan rakentamistapaa ohjaavien määräysten avulla.

Kohdenumero 5: Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, Sastamalankatu 2

Kaupunkikuvallisesti keskeisellä sijainnilla osana maakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä sijaitseva Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitos on säilyttänyt hyvin aikakaudelleen tyypilliset piirteet ja edustaa oppilaitosten 1950-luvun rakennusperintöä. Arkkitehtuuriltaan rakennus on tyypillinen.

Suositukset: Asemakaavassa tulee huomioida rakennuksen 1950-luvun rakennusosan piirteiden säilyttäminen: harjakatto, julkisivurappaus, pelkistetty muotokieli, ikkuna-aukotus.

Kohdenumero 8: Sastamalankatu 5

Rakennus edustaa Vammaskosken pohjoispuolelle rautatien rakentamisen jälkeen syntyntä rakennuskantaa ja on osa Sastamalankadun varren 1900-luvun alkuvuosikymmenten arvokasta kokonaisuutta. Rakennus edustaa 1950-luvun asuin- ja liikerakentamista. Arkkitehtuuriltaan rakennus on aikakaudelleen tyypillinen ja kohtalaisen

21(25)

hyvin säilynyt, vaikkakin siihen on aiemman, vuonna 2002, laaditun inventoinnin jälkeen tehty muutoksia, jotka mahdollistivat rakennuksen muuttamisen kokonaan asuinkäyttöön.

Suositukset: Aluekokonaisuuden kannalta erityisen tärkeää on säilyttää kohteet Sastamalankatu 3, 5, 12 ja 13. Asemakaavassa tulee Sastamalankatu 5 osalta huomioida mahdollisen uudisrakentamisen sovittaminen Sastamalankatu 3 rakennuksen yhteyteen mittakaavan ja massoittelemalla osalta.

Kohdenumero 10: Sastamalankatu 12

Pihapiiri edustaa Vammaskosken pohjoispuolelle rautatien rakentamisen jälkeen syntyneitä rakennuskantaa ja sillä on arvoja osana Sastamalankadun varren 1900-luvun alun kulttuurihistoriallisesti arvokasta kokonaisuutta. Sastamalankadun pienimittakaavaisen 1900-luvun alun rakentamisen kokonaisuutta heikentää alueen osiin jakava korkeampi kerrostalorakentaminen. Pihapiirin rakennuskanta on hyvässä kunnossa.

Suositukset: Aluekokonaisuuden kannalta erityisen tärkeää on säilyttää kohteet Sastamalankatu 3, 5, 12 ja 13. Asemakaavassa tulee Sastamalankatu 12 osalta pyrkiä ensisijaisesti säilyttämään tontilla olemassa oleva rakennuskanta ja rajata tontin rakennusoikeus ja rakentamistapaohjeistus vastaamaan pitkälti nykytilannetta.

Kohdenumero 11: Sastamalankatu 13

Pihapiiri edustaa Vammaskosken pohjoispuolelle rautatien rakentamisen jälkeen syntyneitä rakennuskantaa ja sillä on arvoja osana Sastamalankadun varren 1900-luvun alun kulttuurihistoriallisesti arvokasta kokonaisuutta. Sastamalankadun pienimittakaavaisen 1900-luvun alun rakentamisen kokonaisuutta heikentää alueen osiin jakava korkeampi kerrostalorakentaminen. Pihapiirin rakennuskanta on hyvässä kunnossa.

Suositukset: Aluekokonaisuuden kannalta erityisen tärkeää on säilyttää kohteet Sastamalankatu 3, 5, 12 ja 13. Asemakaavassa tulee Sastamalankatu 13 osalta pyrkiä ensisijaisesti säilyttämään tontilla olemassa oleva rakennuskanta ja rajata tontin rakennusoikeus ja rakentamistapaohjeistus vastaamaan pitkälti nykytilannetta.

Kohdenumero 16: Siikasuonkadun, Sastamalankadun ja Karjalankadun 1950-1960-lukujen pientaloasutus

Alueen rakentuminen laaditun asemakaavan perusteella edustaa yhdyskuntasuunnittelun kehityshistoriaa ja rintamamiesten ja karjalaisten siirtolaisten asutushistoriaa. Asuinalueen rakennukset kuvaavat hyvin 1950-luvun ja 1960-luvun vuosikymmenten välistä murrosta rakentamistavassa.

Suositukset: Aluekokonaisuuden kannalta tärkeää on asemakaavamääräyksillä ohjata alueen rakentamista huomioimaan rakentamisajankohdille tyypilliset ominaispiirteet. Mahdollisen täydennysrakentamisen tulee muodostaa oma selkeä ajallinen kokonaisuutensa.

Kohdenumero 18: Luhdankadun ja Sastamalankadun 1900-luvun alun pientaloasutus

Alueen rakentuminen on osa Vammaskosken pohjoispuolen asutushistoriaa, joka liittyy rautatien rakentamiseen alueella. Asuinalueen rakennukset kuvaavat hyvin 1900-luvun alun pientalorakentamista.

Suositukset: Aluekokonaisuuden kannalta tärkeää on asemakaavamääräyksillä ohjata alueen rakentamistapaa huomioimaan rakentamisajankohdille tyypilliset ominaispiirteet. Mahdollisen täydennysrakentamisen tulee muodostaa oma selkeä ajallinen kokonaisuutensa.

3.2.5 Paikallisesti arvokkaat kohteet: luokka 3

Inventointikorteissa arvoluokkaan 3 esitettyjen kohteiden osalta huomiointi asemakaavassa tapahtuu sovittamalla täydennysrakentaminen kohteen kaupunkikuvalliset arvot huomioiden alueen sisällä tai sen lähialueella.

Selvitysalueelta paikallisesti arvokkaiksi luokkaan 3 kuuluviksi rakennuksiksi on esitetty seuraavat kohteet:

Kohdenumero 6: Varikonkatu 3

Kaupunkikuvallisesti keskeisellä sijainnilla osana Varikonkadun rakennuskantaa sijaitsevat kaksi samanlaista sodan aikaista asuinpienaloa. Rakennukset edustavat hyvin 1930-1940-lukujen rakentamistapaa (noppamainen muoto, harjakatto, kulmaikkuna) ja sijaitsevat keskeisellä sijainnilla Varikonkadun reunalla.

Suositukset: Rakennusten ominaispiirteet (noppamainen muoto, harjakatto, kulmaikkuna) säilytetään esimerkiksi asemakaavan rakentamistapaa ohjaavilla määräyksillä.

Kohdenumero 7: Varikonkatu 5

Kaupunkikuvallisesti keskeisellä sijainnilla osana Varikonkadun rakennuskantaa sijaitseva paritalo. Edustaa hyvin 1940-luvun paikallista rakentamistapaa ja on säilyttänyt hyvin aikakaudelleen tyypilliset piirteet.

Suositukset: Sekä päärakennuksen että piharakennuksen ominaispiirteet (pelkistetty muoto, harjakatto, ikkunajaotus) säilytetään esimerkiksi asemakaavan rakentamistapaa ohjaavilla määräyksillä.

Kohdenumero 9: Sastamalankatu 11

Rakennus edustaa Vammaskosken pohjoispuolelle rautatien rakentamisen jälkeen syntyneitä rakennuskantaa ja on osa Sastamalankadun varren 1900-luvun alkuvuosikymmenten arvokasta kokonaisuutta. Rakennus edustaa 1940-luvun asuin- ja liikerakentamista. Arkkitehtuuriltaan rakennus on aikakaudelleen tyypillinen ja kohtalaisen hyvin säilynyt.

Suosituksset: Aluekokonaisuuden kannalta erityisen tärkeää on suojella kohteet Sastamalankatu 3, 5, 12 ja 13. Asemakaavassa tulee Sastamalankatu 11 osalta huomioida mahdollisen uudisrakentamisen sovittaminen Sastamalankadun itäpuolen rakennuskokonaisuuteen.

Kohdenumero 12: Sastamalankatu 14

Pihapiiri edustaa Vammaskosken pohjoispuolelle rautatien rakentamisen jälkeen syntynyttä rakennuskantaa ja sillä on arvoja osana Sastamalankadun varren 1900-luvun alun kulttuurihistoriallisesti arvokasta kokonaisuutta. Sastamalankadun pienimittakaavaisen 1900-luvun alun rakentamisen kokonaisuutta heikentää alueen osiin jakava korkeampi kerrostalorakentaminen. Pihapiirin rakennuskanta on kohtalaisessa kunnossa.

Suosituksset: Aluekokonaisuuden kannalta erityisen tärkeää on suojella kohteet Sastamalankatu 3, 5, 12 ja 13. Asemakaavassa tulee Sastamalankatu 14 osalta huomioida Sastamalankadun varteen ulottuvan tontin osalta pienimittakaavainen rakentaminen, 1 ½-2 kerrosta ja rakentamisen sovittaminen Sastamalankadun eteläpuolen rakennuskantaan ja kohteeseen Sastamalankatu 12.

Kohdenumero 13: Sastamalankatu 17

Pihapiiri edustaa Vammaskosken pohjoispuolelle rautatien rakentamisen jälkeen syntynyttä rakennuskantaa ja sillä on arvoja osana Sastamalankadun varren 1900-luvun alun kulttuurihistoriallisesti arvokasta kokonaisuutta. Sastamalankadun pienimittakaavaisen 1900-luvun alun rakentamisen kokonaisuutta heikentää alueen osiin jakava korkeampi kerrostalorakentaminen.

Suosituksset: Aluekokonaisuuden kannalta erityisen tärkeää on suojella kohteet Sastamalankatu 3, 5, 12 ja 13. Asemakaavassa tulee Sastamalankatu 17 osalta huomioida Sastamalankadun varteen ulottuvan tontin osalta pienimittakaavainen rakentaminen, 1 ½-2 kerrosta ja rakentamisen sovittaminen Sastamalankadun pohjoispuolen rakennuskantaan.

Kohdenumero 14: Koiramäen päiväkot

Päiväkot edustaa hyvin 1980-90-luvun taitteen postmodernistista arkkitehtuuria. Kaarevan muotoinen rakennus on sopeutettu hyvin maastonmuotoihin. 1990-luvun kohteena rakennus on vielä verrattain nuori kulttuurihistoriallisten arvojen määrittelemiseksi.

Suosituksset: Kohteen säilyminen on suositeltavaa. Ei erityisiä suosituksia lähialueen mahdollista täydennysrakentamista kohtaan.

Kohdenumero 17: Suma- ja Varppaajankatujen 1970- luvun pientaloasutus

Alue on yhtenäinen 1970-luvun asuinrakentamista kuvaava kokonaisuus. Arkkitehtonisilta arvoiltaan rakennuskanta on aikakaudelleen tyypillistä, mutta tavanomaista. Ympäristöarvoa on massoitte-lun yhtenäisyyden kokonaisuudessa ja rakennusajankohdalle tyypillisessä pihojen käsittelyssä.

Suosituks: Aluekokonaisuuden kannalta tärkeää on asemakaavamääräyksillä ohjata alueen rakentamistapaa huomioimaan rakentamisajankohdille tyypilliset ominaispiirteet. Mahdollisen täydennysrakentamisen tulee muodostaa oma selkeä ajallinen kokonaisuutensa.

4 Liitteet

Liite 1: Kohdekortit

Liite 2: Arvokartta

Laatinut: Maria Kirveslahti miljööins. AMK ja Maritta Heinilä arkkitehti, Hanna Ojutkangas, arkkitehti

Sweco

SASTAMALAN KAUPUNKI

Sastamalan keskustan liikennesuunnitelma

Raportti

Sisällysluettelo

Esipuhe	2
1 Yleistä	3
1.1 Suunnittelualue	3
2 Nykytilanne.....	4
2.1 Katuverkon muutokset	4
2.2 Liikenneverkon yhteyspuutteet.....	4
2.3 Liikennemäärät	4
2.4 Liikenne-ennuste	10
2.5 Liikenteen suuntautuminen	11
2.6 Kävelyn ja pyöräilyn väylät.....	11
2.7 Joukkoliikenne.....	12
2.8 Pysäköinti.....	14
2.9 Liikenteen ongelmat.....	17
2.10 Harava-kysely	17
2.11 Liikenneturvallisuus	17
3 Liikennejärjestelmän kehittäminen	19
4 Suositukset jatkotoimenpiteiksi	21
5 Vaikutusten arviointi	21

Liitteet

Liite 1. Vuoden 1998 suunnitelman hankkeet

Liite 2. Haravakyselyn liikennevastauksia

15.5.2017

Sastamalan keskustan liikennesuunnitelma

Esipuhe

Liikennesuunnitelma on laadittu Sastamalan kaupungin toimeksiannosta ja se on osa Sastamalan keskustan kehittämishanketta, Sykettä Sastamalan sydämeen. Työn tarkoituksena oli päivittää vuodelta 1998 peräisin oleva Sastamalan keskustan liikennesuunnitelma. Edellistä suunnitelmaa ei ole päivitetty kattavasti sen valmistumisen jälkeen. Liikenneasioita on suunnittelualueella tutkittu tämän jälkeen seuraavasti:

- Lounais-Pirkanmaan liikenneturvallisuussuunnitelma, 2008
- vuonna 2010 on selvitetty eteläisen keskustan liikenteen toimivuutta
- Pysäköintiselvitys, 2012
- Marttilankadun toimenpideselvitys, 2016

Työtä on ohjannut Sastamalan kaupungin asettama ohjausryhmä. Työn ohjausryhmän kokoonpano oli seuraavanlainen:

- Pasi Lähteenmäki, puheenjohtaja
- Kauko Vainiomäki
- Merja-Liisa Hannuksela
- Timo Silomaa
- Juha Mäkelä

Selvitys on laadittu FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:ssä. Työn projektipäällikkönä toimi DI Tuomas Miettinen ja suunnittelijoina DI Oona-Lina Alila ja DI Saara Aava-joki.

Sastamalassa toukokuussa 2017

Sastamalan kaupunki

15.5.2017

1 Yleistä

Suunnitelmassa on päivitetty Sastamalan keskustan liikennesuunnitelma. Työssä selvitettiin liikenneverkon nykytilanne ja sen toimivuus, selvitettiin liikennemäärät myös kävelijöiden ja pyöräilijöiden osalta sekä määriteltiin kehittämistarpeet. Pyöräköinnin osalta tarkasteltiin nykytilanne ja kehittämistarpeet.

Työssä laadittiin yleissuunnitelma uudelle katuyhteydelle välille Vammalantie – Tampereentie. Se on raportoitu erikseen.

1.1 Suunnittelualue

Suunnittelualueena työssä oli Sastamalan ydinkeskusta. Suunnittelualue on esitetty kuvassa 1. Liikennelaskennassa tarkasteltiin myös tämän alueen ulkopuolisia liittyviä ydinkeskustan pohjoispuolella.

Kuva 1. Suunnittelualue.

15.5.2017

2 Nykytilanne

Sastamalan keskustan liikenneverkko on suunnittelualueella Sastamalan kaupungin katuverkkoa lukuun ottamatta maanteiden katuosuuksia Itsenäisyydentie – Puistokatu – Sastamalankatu, jotka ovat osa maantietä 252 sekä Tampereentietä, joka on osa maantietä 2522. Katuosuudet ovat Sastamalan kaupungin hoidossa ja ylläpidossa.

Suunnittelualan katuverkon pääkadut muodostuvat keskustan läpi kulkevasta Itsenäisyydentie - Puistokatu osuudesta, joka on kaupungin pääkatu ja samalla tärkeä läpiajoreitti. Muita pääkatuja ovat Tampereentie ja Sastamalankatu sekä Ojansuunkatu. Marttilankadusta on muodostunut toinen keskustan läpiajokatu. Alueen muut kadut palvelevat keskustan sisäistä liikennettä ja paikallista maankäyttöä.

Seuraavissa kappaleissa on käsitelty edellisen suunnitelman jälkeisiä muutoksia liikenneverkolla ja liikenneverkon nykytilannetta eri liikkumismuotojen osalta.

2.1 Katuverkon muutokset

Suunnittelualan katuverkossa ei ole tapahtunut isoja muutoksia vuoden 1998 suunnitelmaan verrattuna. Merkittävin muutos keskustan katuverkossa on Tuomiston kiertoliittymän rakentaminen. Keskustan ohikulkutietä, eli Kilpinokan silta-hanketta ei ole toteutettu, mutta maantien 252 (Turuntie) ja Tampereentien yhdistävän uuden katuyhteyden yleissuunnittelu on tekeillä.

Kävelyn ja pyöräilyn väylien osalta Rautavedenkadun varteen on toteutettu uusi väylä, samoin Vammaskosken sillan kävelyn ja pyöräilyn väylät on sillan saneerauksen yhteydessä levennetty. Liitteessä 1 on esitetty vuoden 1998 toimenpideohjelma. Toimenpideohjelmasta on esitetty toteutuneet sekä vielä toteuttamattomat hankkeet.

2.2 Liikenneverkon yhteyspuutteet

Vuoden 1998 suunnitelmassa merkittävimpänä liikenneverkon puutteena pidettiin keskustan ohikulkutien puuttumista. Ajoneuvoliikenteen osalta katuyhteys Vammalantieltä Tampereentielle on nähtävissä yhteyspuutteena. Tämä katuyhteys vaikuttaa liikenteen suuntautumiseen ydinkeskustassa ja voi osaltaan rauhoittaa vilkkaimpia väyliä.

Kävelyn ja pyöräilyn väylien osalta keskusta-alueella on edelleen pyöräilyn läpiajon yhteyspuute, samoin itä-länsisuuntaiset pyöräily-yhteydet ovat puutteelliset.

Pysäköintipaikoista on halutuimmilla alueilla nähtävissä pulaa, mutta toisaalta pysäköintipaikkoja on tarjolla lyhyen kävelymatkan päässä.

2.3 Liikennemäärät

Tämä työn yhteydessä toteutettiin kattava liikennelaskenta. Liikennettä laskettiin noin 20 laskentapisteessä. Liikennelaskennassa laskettiin autoliikenteen lisäksi alueella liikkuneet kävelijät ja pyöräilijät. Liikennelaskenta toteutettiin 21.–22.9.2016 ja liikennettä laskettiin molempina päivinä klo 15–17. Liikennelaskenta tehtiin pääosin käsinlaskentana maastossa ja lisäksi osa liittymistä videoitiin ja liikenne laskettiin videoilta. Liikennelaskenta suoritettiin huipputuntiliikennelaskentana, minkä tuloksista laskettiin vuorokausiliikenne. Liikennelaskennan lisäksi yleisten teiden liikennemäärät selvitettiin Sastamalantien osalta Liikenneviraston tierekisteristä. Liikennelaskentapistet on esitetty kuvassa 2.

15.5.2017

Kuva 2. Liikennelaskentapisteen.

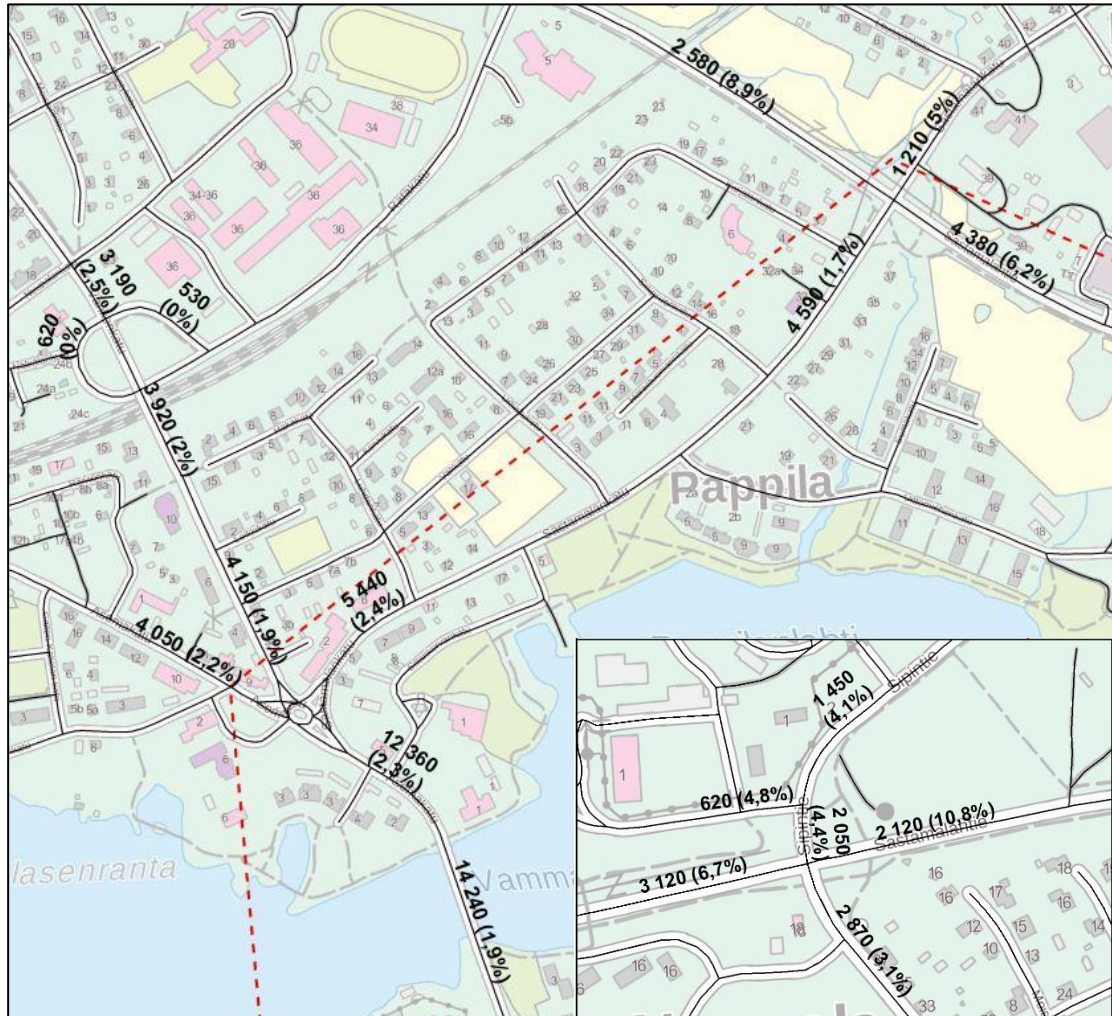
Ajoneuvoliikenteen liikennemäärät

Kuvassa 3 on esitetty Vammaskosken pohjoispuolen liikennemäärät. Alueelle sijoittuu useita liikennemäärältään vilkkaita katuja, jotka ovat sisääntulo- ja läpi-ajoreittejä Sastamalan keskusta. Kuvan oikeassa alakulmassa on esitetty Varikonkadun, Sipintien ja Sastamalan tien liikennemäärät. Keskustan pohjoispuolen vilkkaimmat kadut ovat:

- Asemakatu (KVL 4 100 – 12 400)
- Sastamalankatu (KVL 4 600 – 5 400)
- Varikonkatu (KVL 2 900 – 4 200)

15.5.2017

Raskaan liikenteen osuus on Sastamalantiellä suuri (6–11 %), katuverkolla raskaan liikenteen osuus on kadusta riippuen pääosin hieman yli tai alle 2 %. Sipintien alueella raskaan liikenteen osuus on noin 4 %.

Kuva 3. Pohjoisen keskustan liikennemäärät ja raskaan liikenteen osuudet.

Kuvassa 4 on esitetty Vammaskosken eteläpuoleisen alueen liikennemäärät. Kuvan oikeassa yläkulmassa on esitetty Tuomiston kiertoliittymän liikennemäärät. Sastamalan keskustan läpi kulkee kaksi läpiajoreittiä, jotka erottuvat selvästi korkeine liikennemäärineen:

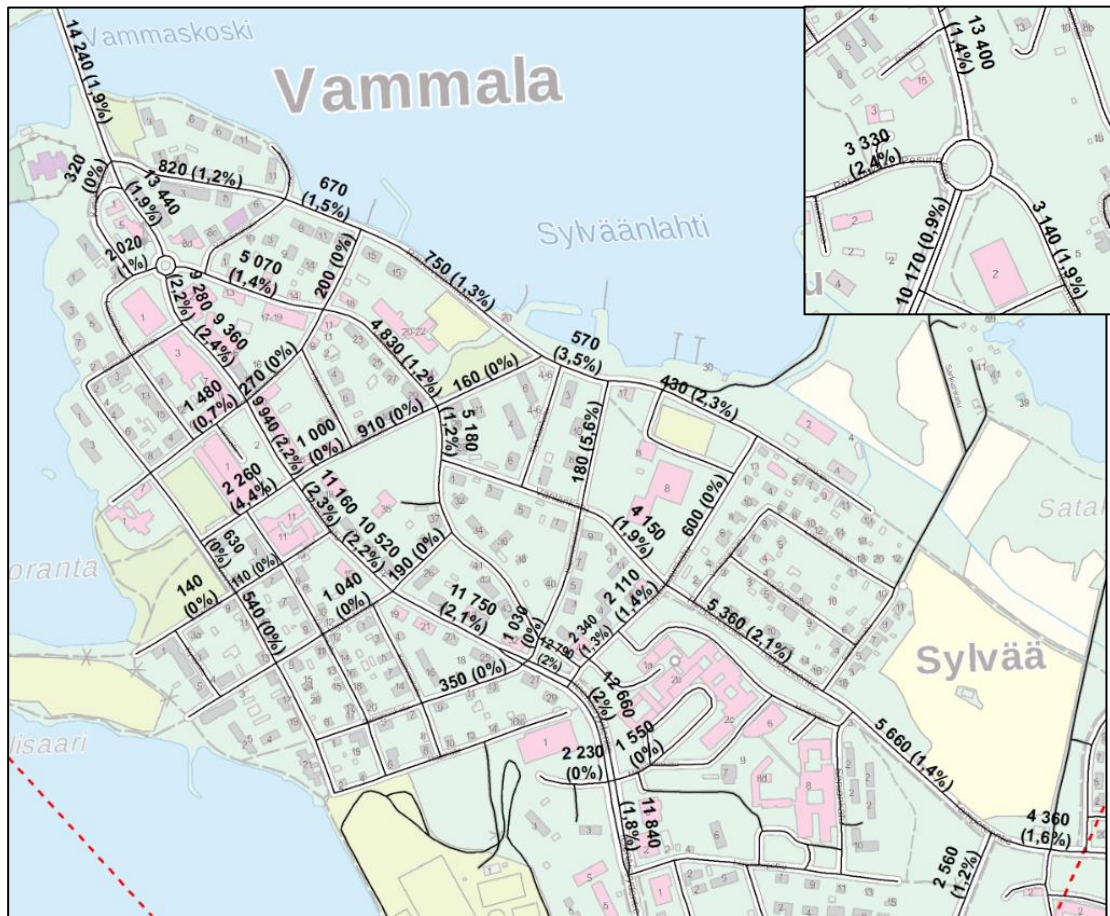
- Puustokatu/Itsenäisyudentie, liikennemäärältään erittäin vilkas katu (KVL 9 300 – 14 200)
- Marttilankatu (KVL 4 800 – 5 200)

Muita vilkkaita katuja keskustassa ovat:

- Vammalantie (KVL 10 200)
- Tampereentie (KVL 4 400 – 5 700)
- Varilankatu (KVL 4 200)
- Pesurinkatu (KVL 3 300)
- Aarnontie (KVL 2 600)
- Ojansuunkatu (KVL 600 – 2 300)
- Aittalahdenkatu (KVL 200 – 2 300)
- Liekolankatu (KVL 2 000)

15.5.2017

Raskaan liikenteen osuus katuverkolla on kadusta riippuen noin 0–6 %.

Kuva 4. Keskustan liikennemäärät ja raskaan liikenteen osuudet.

Liikennelaskennassa saatuja tuloksia verrattiin vuoden 1997 tilanteeseen. Seuraavissa taulukoissa 1 ja 2 on vertailtu vuoden 1997 liikennemääriä vuoden 2016 liikennemääriin pääreittien osalta.

Taulukko 1. Vuoden 1997 ja 2016 liikennemäärät kaduilla, joilla liikenne on kasvanut.

Katu/kohta	1997	2016	Muutos %
Vammaskosken silta	12 370	14 240	+ 15
Puistokatu	10 650	11 160	+ 5
Sastamalankatu	4 960	5 440	+ 10
Sastamalantie	2 670	3 120	+ 17
Itsenäisyydentie	10 970	11 840	+ 8
Marttilankatu	2 820	5 070	+ 80
Tampereentie	4 110	5 360	+ 30
Vammalantie	6 800	10 170	+ 50
Pesurinkatu	2 260	3 330	+ 47

15.5.2017

Taulukko 2. Vuoden 1997 ja 2016 liikennemäärät kaduilla, joilla liikenne on vähentynyt.

Katu/kohta	1997	2016	Muutos %
Asemakatu	4 680	4 050	- 13
Varikonkatu	4 890	4 150	- 15
Rautavedenkatu	1 950	820	- 58

Tarkastelualueella liikenne on kasvanut yleisesti noin 10 %. Merkittäväntä liikenteen kasvu on ollut Marttilankadulla, josta on muodostunut toinen keskustan läpi-ajoreitti. Myös keskustan eteläisillä sisääntuloteilla (Vammalantie, Pesurinkatu ja Tampereentie) liikenteen kasvu on ollut merkittävää. Pohjoisista sisääntuloteista Asemakadun ja Varikonkadun liikennemäärät ovat laskeneet, kun taas Sastamalankadun liikennemäärät ovat nousseet. Rautavedenkadun liikenteen vähenemistä selittää sen verkollisen aseman muutos ja kadun saneerauksen yhteydessä toteutetut rakenteelliset hidasteet.

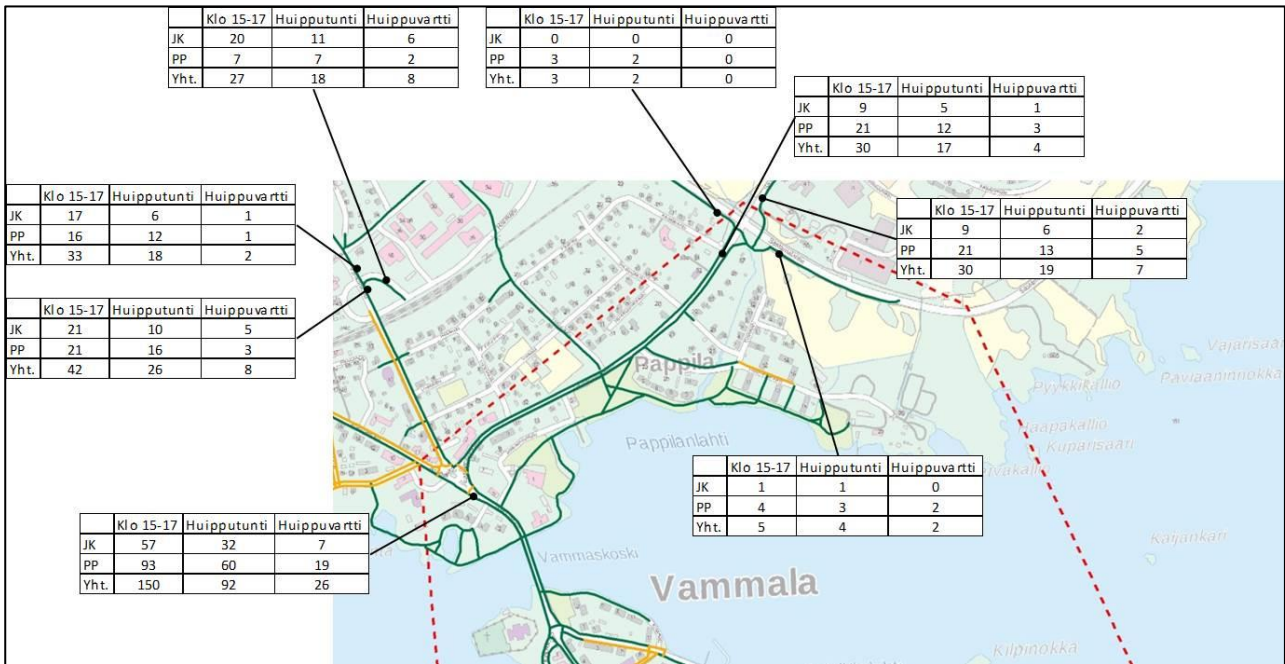
Kävelyn ja pyöräilyn liikennemäärät

Liikennelaskentojen perusteella vilkkaimpia kävely- ja pyöräilyväyliä ovat Vammaskosken silta, Puistokatu, Itsenäisyydentie, Marttilankatu ja Rautavedenkatu. Vammaskosken sillan ylitti huipputuntina noin 170 henkilöä, joista noin 70 oli kävelijöitä ja noin 100 pyöräilijöitä. Puistokadulla huipputuntin kävelijöiden ja pyöräilijöiden määrä vaihteli noin 100–160 henkilön välillä, joista kävelijöitä oli noin 40–120 ja pyöräilijöitä noin 30–70 riippuen katuosuudesta. Kokonaisuudessaan Puistokadun vilkkain osuus oli välillä Onkiniemenkatu-Santalahdenkatu, jolla myös kävelijöiden määrä oli suurimmillaan. Pyöräilijöiden määrä oli suurimmillaan välillä Lapinmäenkatu-Marttilankatu. Itsenäisyydentiellä huipputuntin kävelijöiden ja pyöräilijöiden määrä oli noin 70–150, josta kävelijöitä oli noin 20–80 ja pyöräilijöitä noin 40–70. Marttilankadulla huipputuntin kävelijöiden ja pyöräilijöiden määrä oli noin 40–120, josta kävelijöitä oli noin 30–70 ja pyöräilijöitä noin 10–60. Rautavedenkadulla huipputuntin kävelijöiden ja pyöräilijöiden määrä oli noin 40–60, josta kävelijöitä oli noin 20–30 ja pyöräilijöitä noin 10–40.

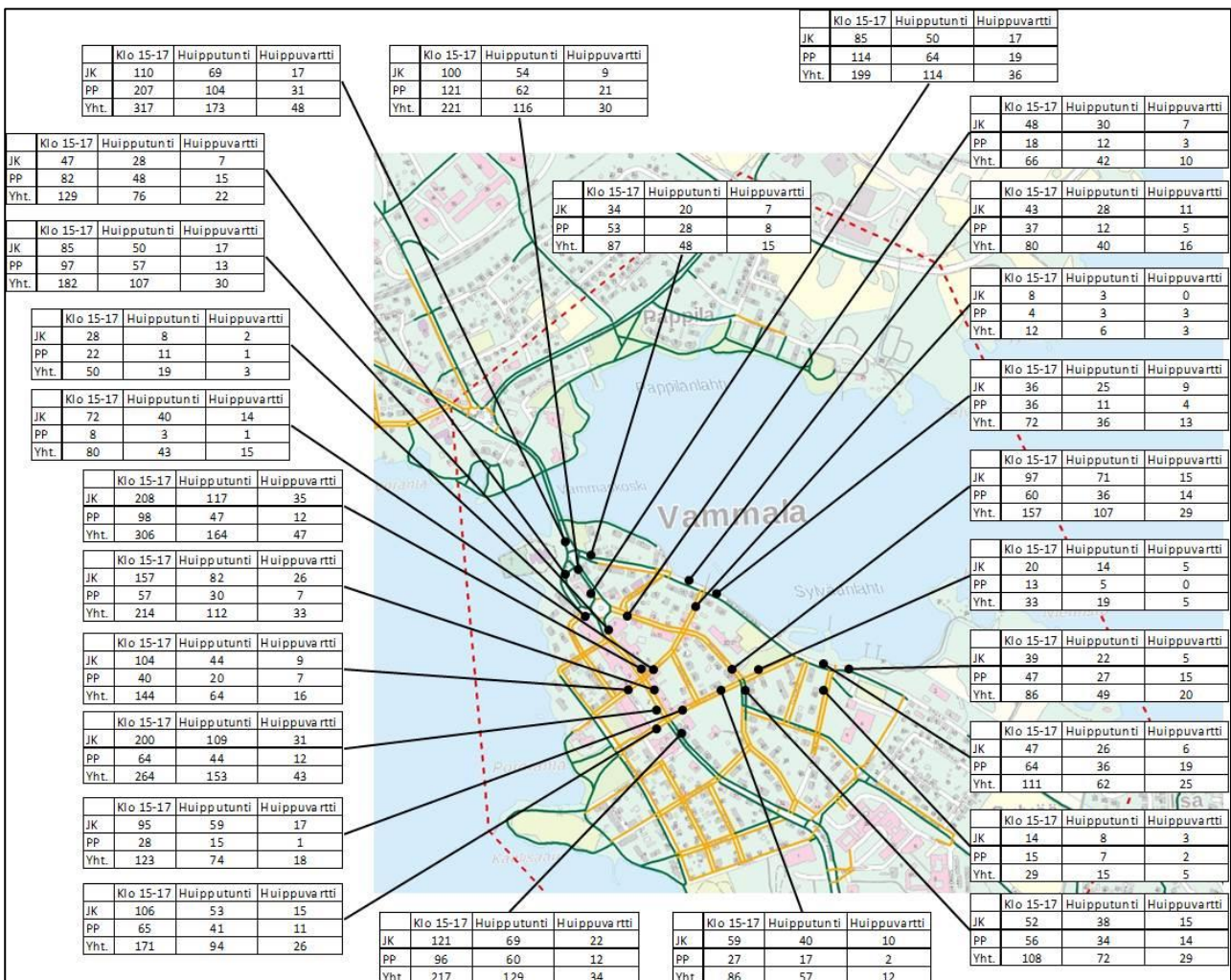
Kävelijöiden ja pyöräilijöiden määrät ovat pienempiä kuin vuonna 1997 tehdyissä laskennoissa. Vuonna 1997 laskennat suoritettiin klo 13–17 välisenä aikana, kun taas tämän työn laskennat tehtiin klo 15–17 välillä, joten esimerkiksi koululaisliikenne ennen klo 15 on voinut aiemmissa laskennoissa synnyttää vilkkaan huipputuntin, jota tämän työn laskennoissa ei myöhemmästä ajankohdasta johtuen havaittu. Kuvissa 5–7 on esitetty lasketut kävelyn ja pyöräilyn liikennemäärät.

Kuvissa esitetyt huipputunnit ja huippuvartit kuvaavat laskenta-ajan vilkkainta tuntia ja sen vilkkainta varttia. Kävelijöitä tai pyöräilijöitä voi liikkua vilkkaina ryppäinä esimerkiksi koulun päättymisen yhteydessä ja muuten em. liikkuja voi olla liikkeellä vähemmän tai tasaisemmin.

15.5.2017

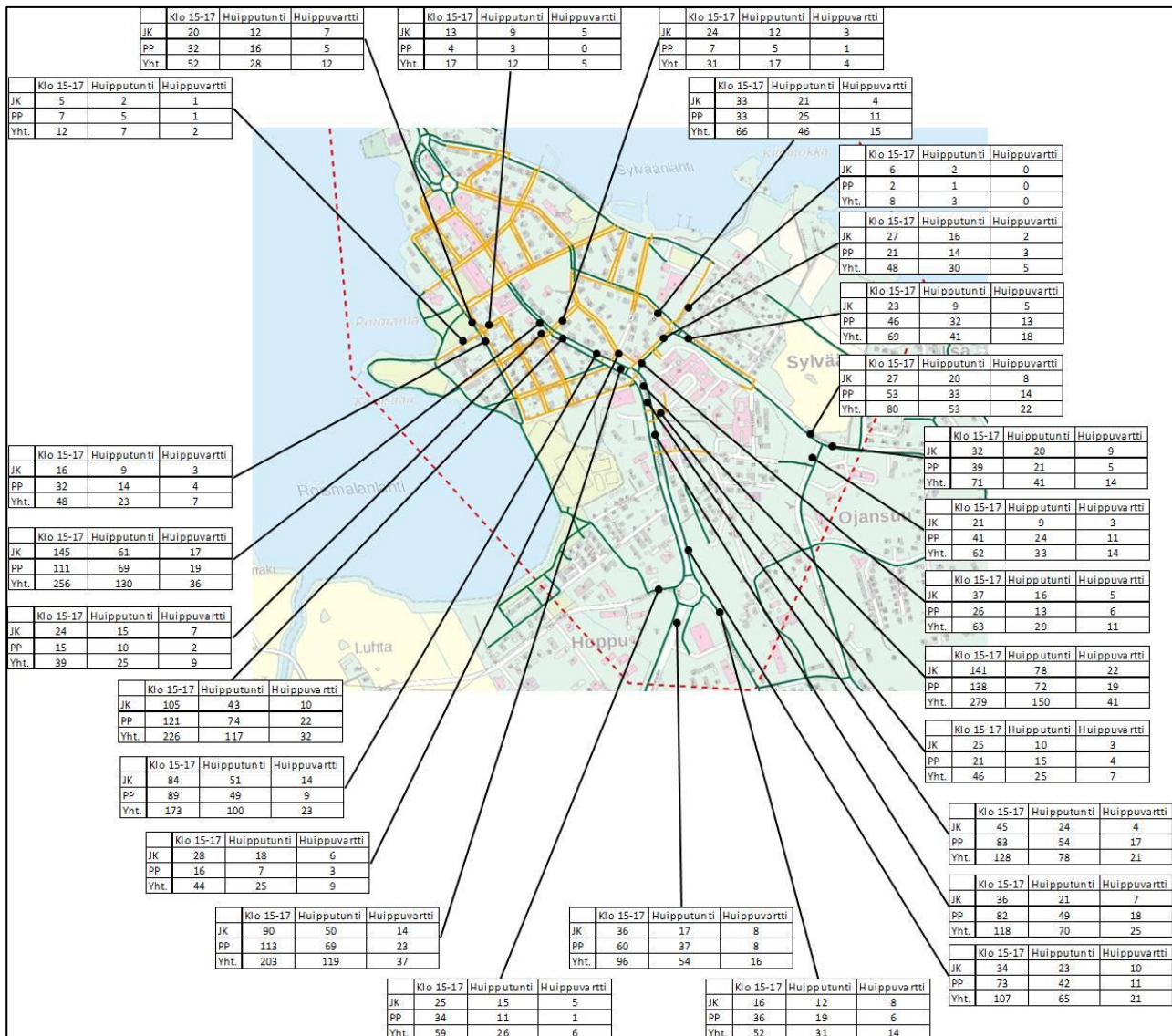

Kuva 5. Kävelyn (JK) ja pyöräilyn (PP) liikennemäärät tarkastelualueen pohjoisosassa.

Kuva 6. Kävelyn (JK) ja pyöräilyn (PP) liikennemäärät tarkastelualueen keskiosassa.

15.5.2017

Kuva 7. Kävelyn (JK) ja pyöräilyn (PP) liikennemäärät tarkastelualueen eteläosassa.

2.4 Liikenne-ennuste

Sastamalassa on nykytilanteessa (1.1.2016 tilanne) noin 25 200 asukasta, joista keskusta-alueella (eteläinen ja pohjoinen keskusseutu, lähde Tilastokeskus) asuu noin 10 200 asukasta. Koko kaupungin asukasluvun väestötavoite on Hyvän elämän Sastamala strategiassa vuodelle 2030 noin 27 000 asukasta, joista keskusta-alueella noin 11 500 asukasta. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Sastamalassa asuu vuonna 2040 noin 24 100 henkilöä.

Valtakunnallisen tieliikenne-ennusteen (Liikennevirasto 2014) mukaan Sastamalassa liikenne kasvaa seututeillä noin 30 % ja yhdysteillä noin 17 % vuoteen 2040 mennessä. Tällöin myös väestön on ennustettu kasvavan noin 16 %. Todennäköisesti liikenne kasvaa vuoteen 2040 mennessä samassa suhteessa kuin liikenteen kasvu on ollut vuodesta 1997. Liikenteen kasvuun vaikuttaa myös muita tekijöitä kuten liikkumisen palveluiden kehittyminen sekä teknologian kehitys.

15.5.2017

2.5 Liikenteen suuntautuminen

Tämän työn yhteydessä ei laadittu määräpaikkatutkimusta. Liikenteen suuntautumisessa ei todennäköisesti ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Tampereentien ja Sastamalankadun liikennemäärien kasvu indikoi sitä, että Tampereen seudulle suuntautuu enemmän työmatkaliikennettä kuin vuoden 1997 tilanteessa.

Liikenteen suuntautumisessa tapahtunee jonkin verran muutosta Roismalan alueen kehittyessä. Uusi vähittäiskaupan suuryksikkö vetää liikennettä puoleensa myös taajaman pohjoisosista. Myös osa taajaman eteläosien suunnasta keskustaan nykyisin suuntautuvasta liikenteestä suuntautuu jatkossa Roismalan alueelle. Liikenteen suuntautumisen muutokset näkyvät keväällä 2017 uuden suuryksikön avaamisen jälkeen.

2.6 Kävelyn ja pyöräilyn väylät

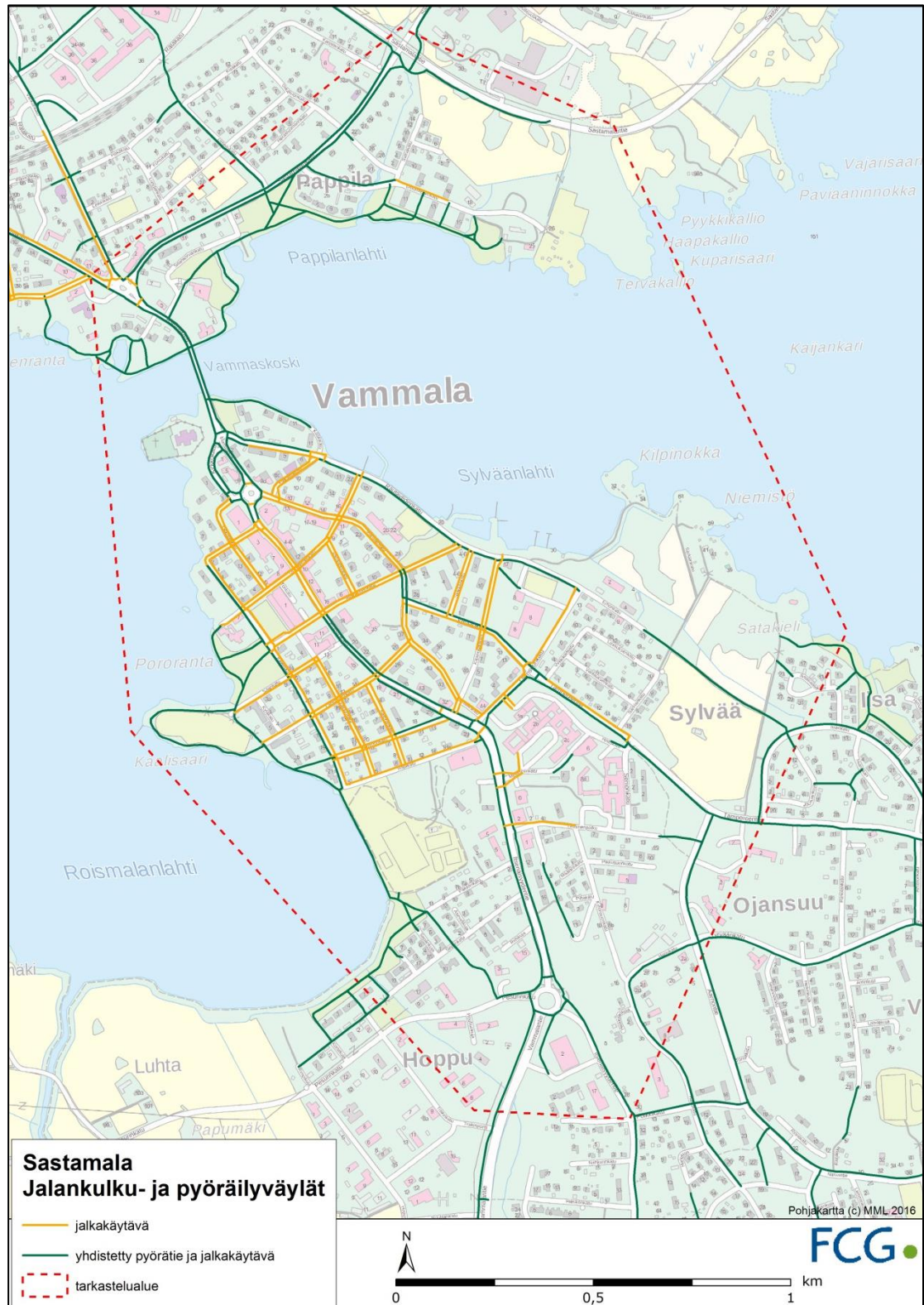
Suunnittelualueella on erittäin kattava kävelyväylien verkko. Suunnittelualueen lähes jokainen katu on varustettu joko jalkakäytävällä tai yhdistetyllä pyörätiellä ja jalkakäytävällä.

Suunnittelualue on pyöräillen hyvin saavutettavissa, sillä sisääntuloreitit on varustettu yhdistetyillä pyöräteillä ja jalkakäytävillä. Nämä väylät palvelevat taajaman reuna-alueilta keskustaan suuntautuvaa kävelyä ja pyöräilyä. Pyöräteitä ei ole luokiteltu pyöräilyn pääreitteihin, seudullisiin tai paikallisiin reitteihin.

Keskustan sisäinen liikkuminen pyörällä on ongelmallisempaa. Sastamalan keskustan läpiajoon ei nykytilanteessa ole pyöräilijöille omaa väylää, vaan pyörätie katkeaa välillä Puistokadulla ja Kävelykadun päässä sekä Marttilankadulla. Nämä kadut ovat nykytilanteessa pyöräilyn läpiajoreittejä. Keskustassa ei myöskään ole Puistokatuun nähden poikittaiselle pyöräilylle väyliä, vaan pyöräilijöiden on liikuttava ajoradalla. Seuraavassa kuvassa 8 on esitetty keskustan kävelyn ja pyöräilyn väylät.

Väylien kunto ja mitoitus vaihtelee. Osa väylistä on nykystandardien mukaisia, mutta moni väylä on kapea ja huonokuntoinen.

15.5.2017

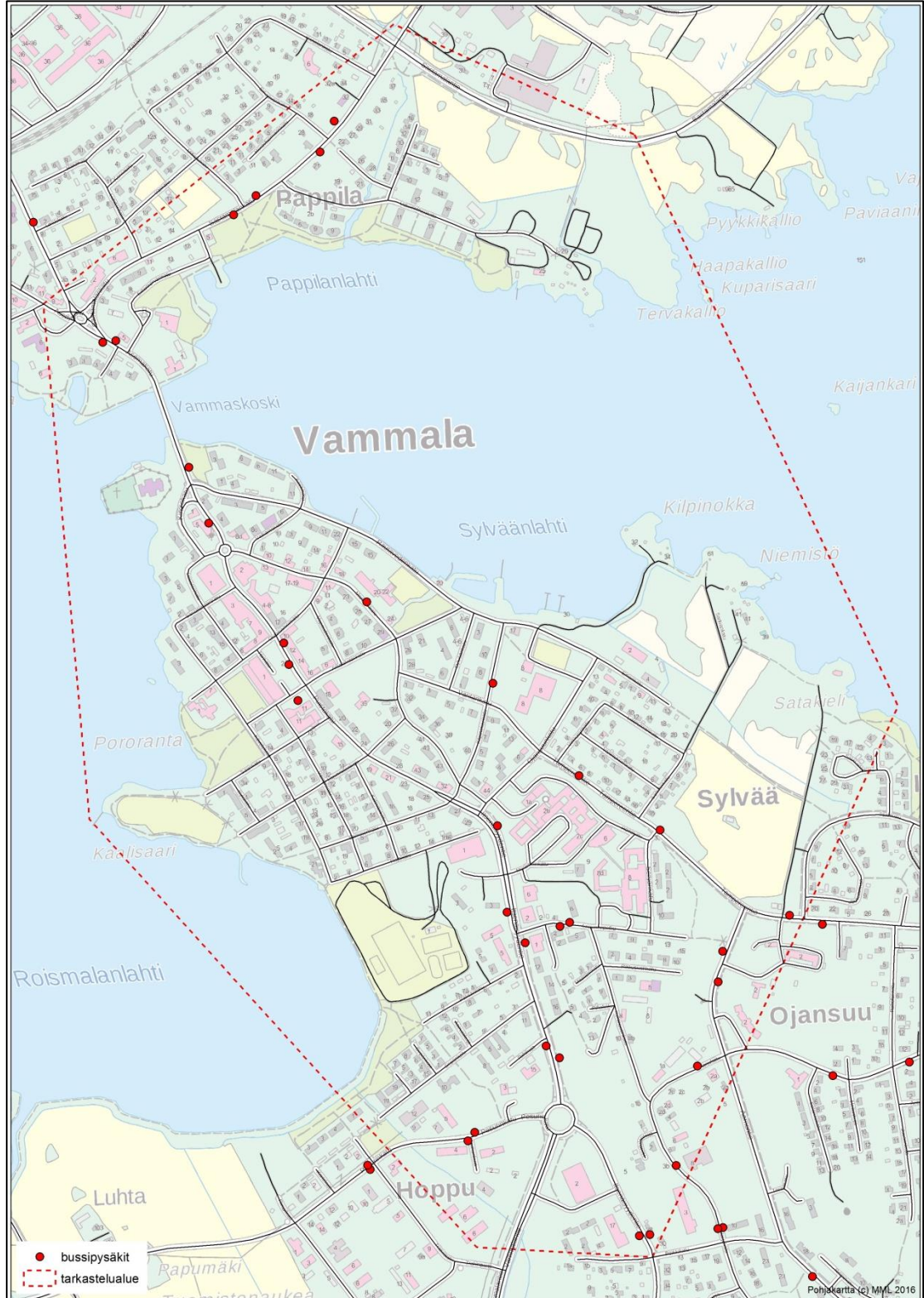
Kuva 8. Kävely- ja pyöräilyväylien verkko.

2.7 Joukkoliikenne

Sastamalasta on junayhteys Porin ja Tampereen suuntiin. Linja-autoliikennettä on Sastamalan keskustaaajamassa Vammalassa kolmella reitillä: 1) Roismala / Varila - keskusta - Lousaja, 2) Tyrvään Voima ja 3) Tyrvään teollisuusalue. Sastamalan

15.5.2017

kautta kulkevat kaukoliikenteen linjat mm. Tampereen, Helsingin ja Turun suuntiin sekä Ikaalisiin. Kuvassa 9 on esitetty tarkastelualueella sijaitsevat bussipysäkit.

Kuva 9. Bussipysäkit tarkastelualueella.

15.5.2017

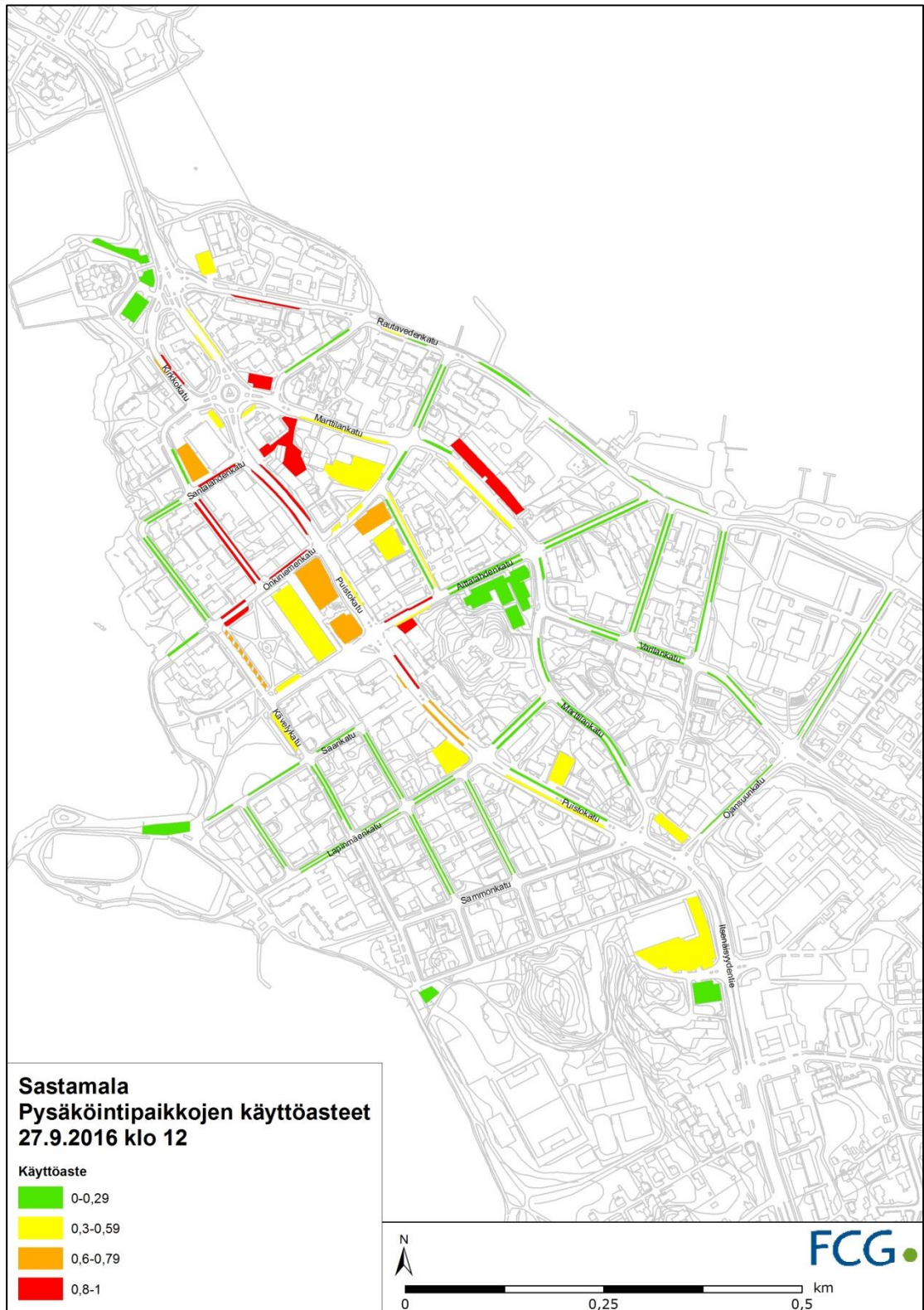
2.8 Pysäköinti

Sastamalan keskustassa on selvitetty pysäköintiä vuoden 2012 tutkimuksessa. Pysäköinnin pääperiaatteet eivät ole muuttuneet selvityksen laadinnan jälkeen. Pysäköinti Sastamalan keskustassa on edelleen ilmaista. Osalla pysäköinti-paikoista vaaditaan pysäköintikiekko, mutta suurin osa paikoista on merkitty vain aikarajoituksella. Sastamalassa ei ole kunnallista tai yksityistä pysäköinninvalvontaa. Ydinkeskustan ulkopuolella on myös paljon rajoittamatonta pysäköintiä, erityisesti katujen varsilla.

Pysäköintiselvityksessä todettiin, että pysäköintipaikkojen suurimmat käyttöasteet löytyvät johdonmukaisesti alueelta, jota rajaa Liekolankatu – Marttilankatu – Aitalahdenkatu – Kävelykatu. Pysäköintipaikoilla Puistokadun varrella on myös kohdalainen tai melko suuri käyttöaste koko matkalta. Lisäksi ydinkeskustan käyttöaste on noussut koko ajan, mutta ydinkeskustan ulkopuolisilla alueilla käyttöaste ei ole noussut kovinkaan suuria määriä. Käyttöasteen osalta halutuimmat pysäköintipaikat ovat kuormitetuimpia. Kokonaisuudessaan pysäköintipaikkoja on tarjolla runsaasti, mutta ne eivät sijaitse aivan suosituimpien palveluiden yhteydessä.

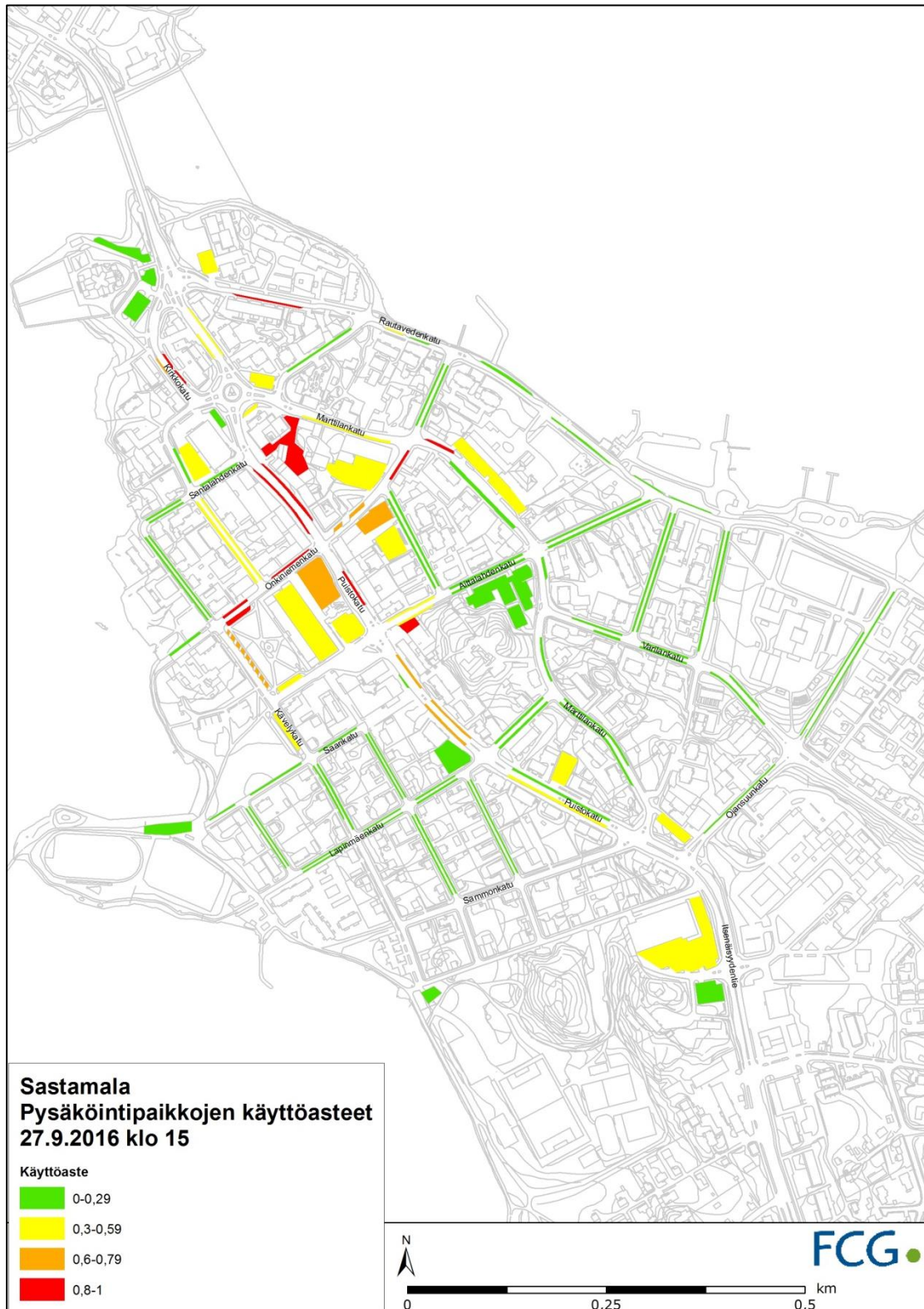
Tämän työn yhteydessä päivitettiin suunnittelualueen pysäköintipaikkojen käyttöasteet. Tilanne ei ole merkittävästi muuttunut edellisen tutkimuksen jälkeen. Torikeskuksen taakse on toteutettu uusia pysäköintipaikkoja, jotka ovat mm. liittyn-täliikenteen tarpeisiin. Seuraavissa kuvissa 10 ja 11 on esitetty pysäköintialueiden käyttöasteet klo 12 ja 15.

15.5.2017

Kuva 10. Pysäköintialueiden käyttöasteet arkipäivänä klo 12.

15.5.2017

Kuva 11. Pysäköintialueiden käyttöasteet arkipäivänä klo 15.

Pysäköintipaikkojen käyttöaste on korkeimmillaan keskipäivällä ydinkeskustassa. Halutuimmat paikat ovat käytännössä lähes täynnä, mutta pysäköintipaikkoja on tarjolla myös aivan halutuimpien paikkojen läheisyydessä.

Pyöräpysäköinti on järjestetty kiinteistöjen toimesta.

15.5.2017

2.9 Liikenteen ongelmat

Sastamalan keskustassa on liikenteen verkolliseksi ongelmaksi tunnistettu puutteellinen pyöräilyväylien verkosto. Keskustan läpi ei ole yhtenäistä reittiä. Toinen ongelma on vilkas liikenne keskustan läpiajokadulla. Ajoneuvoliikenteen suuret liikennemäärät Puistokadulla ja Itsenäisyydentiellä ovat ongelmallisia mm. seuraavien tekijöiden kannalta:

- liittyminen liikennevirtaan on vaikeaa, liittymien toimivuus heikkenee kun liikenteen pääsuunta on todella hallitseva
- kadun ylittäminen koetaan turvattomaksi ja autoilijat eivät anna tietä kävelijöille suojatiellä, myös rinnakkaiset kaistat/kääntymiskaistat ovat kävelijöille vaarallisia, mikäli viereisen kaistan ajoneuvo ei pysähdy suojatien eteen
- liikenneturvallisuus
- vilkas läpiajoliikenne vähentää ympäristön viihtyisyyttä

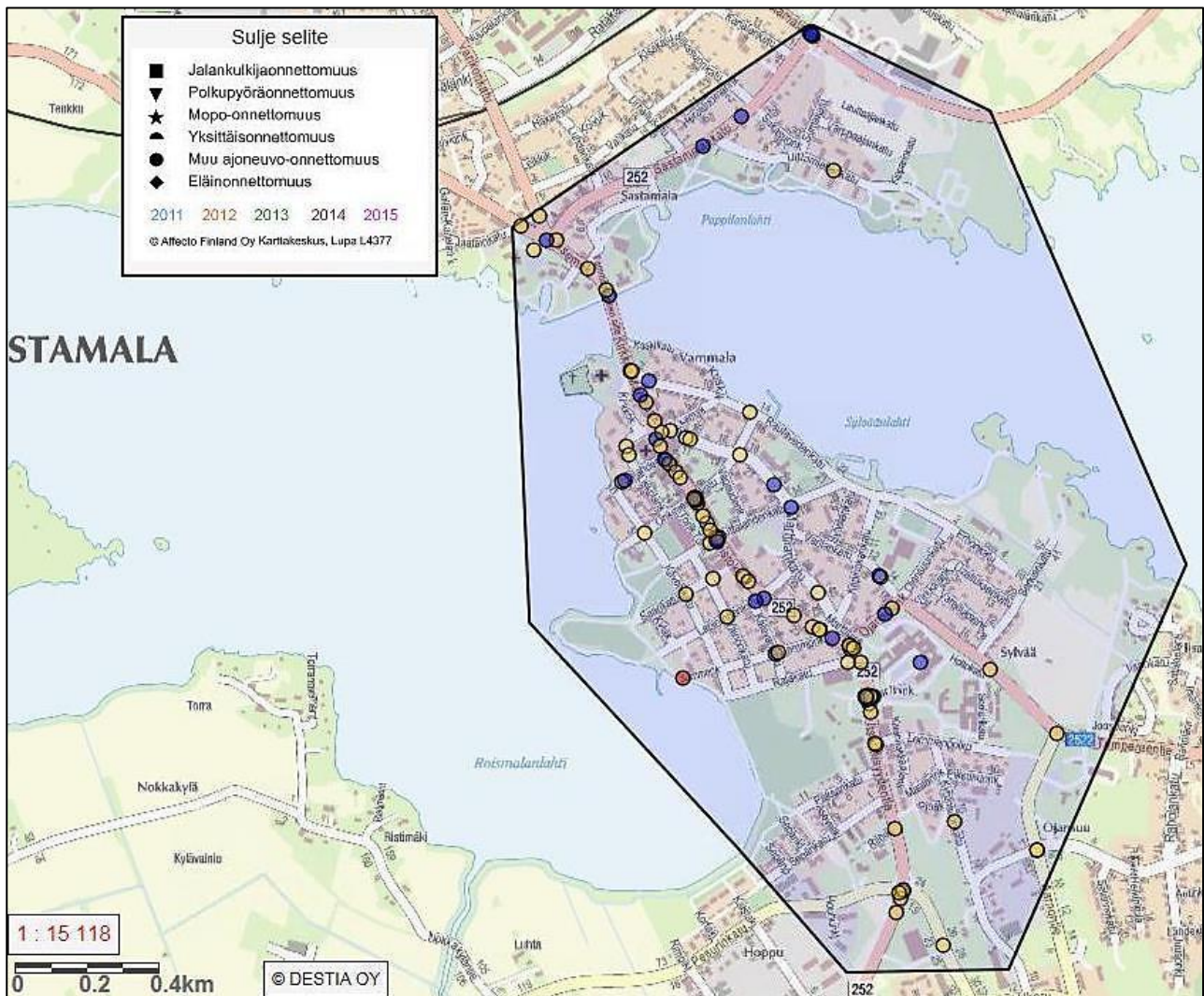
2.10 Harava-kysely

Sykettä Sastamalaan hankkeen yhteydessä toteutettiin kaupunkilaisille kysely, jolla selvitettiin liikkumista yleisesti sekä eri liikennemuotojen osalta. Harava-kyselyn tulokset tukivat liikenteen nykytila-analyysissä esiinnousseita asioita. Kyselyn perusteella Sastamalan keskustan liikenneolosuhteissa on paljon hyviä seikkoja mm. liikenteen toimivuuden sekä pysäköintipaikkojen riittävyyden osalta. Kehitettävää on liikenneturvallisuudessa, pyöräilyolosuhteissa ja joukkoliikenteessä sekä katuverkon kunnossa. Liitteessä 2 on esitetty Harava-kyselyssä saatuja kommentteja Sastamalan liikenneasioista.

2.11 Liikenneturvallisuus

Sastamalan keskustassa on tapahtunut 121 poliisin tietoon tullutta liikenneonnettomuutta vuosina 2011–2015. Liikenneonnettomuudet keskittyvät selkeästi osuudelle Itsenäisyydentie – Puistokatu. Toinen merkittävämpi keskittymä on Asemakadun kiertoliittymä. Puistokadulla onnettomuustiheimpiä alueita ovat Marttilankadun ja Santalahdenkadun välinen alue sekä Onkiniemenkadun ja Aittalahdenkadun välinen alue. Muuten onnettomuudet keskittyvät kadun liittymiin. Liikenneonnettomuudet on esitetty kuvassa 12.

15.5.2017

Kuva 12. Poliisin tietoon tulleet liikenneonnettomuudet vuosina 2011–2015.

Onnettomuuksista 34 kappaletta johti henkilövahinkoon. Henkilövahinkoonnettomuuksissa kuoli yksi henkilö ja loukaantui 37 henkilöä. Henkilövahinkoonnettomuuksista suurin osa on joko mopo-, jalankuljija- tai polkupyöräonnettomuuksia. Kuolemaan johtanut onnettomuus oli polkupyöräonnettomuus, joka tapahtui Maidontarkastamon rannassa. Loukkaantumiseen johtaneet onnettomuudet tapahtuivat suurimmaksi osaksi Puistokadulla tai Puistokadun ja jonkin muun kadun liittymässä. Puistokadulla tapahtui viisi loukkaantumiseen johtavaa onnettomuutta (Puistokatu 1, 3, 8, 9 ja 11). Puistokadun ja Onkiniemenkadun liittymässä tapahtui 3 ja Lapinmäenkadun ja Puistokadun liittymässä 2 loukkaantumiseen johtanutta onnettomuutta. Yksi loukkaantumiseen johtanut onnettomuus tapahtui Puistokadun ja Ojansuunkadun liittymässä, Puistokadun ja liittymässä sekä Puistokadun ja Aittalahdenkadun liittymässä.

Muita paikkoja, joissa tapahtui useampia loukkaantumiseen johtavia onnettomuuksia, olivat Sastamalankadun ja Sastamalantien liittymä, missä tapahtui 3 loukkaantumiseen johtavaa onnettomuutta ja Itsenäisyudentie 2, missä tapahtui 3 onnettomuutta. Itsenäisyudentielle kirjattiin 2 loukkaantumiseen johtanutta onnettomuutta.

Yksittäisiä loukkaantumiseen johtaneita onnettomuuksia tapahtui Sastamalankatu 21:ssä, Sastamalantiellä ja Sastamalankadulla sekä Sammonkadun ja Kalevanka-

15.5.2017

dun liittymässä, Rautavedenkadulla, Asemakadulla, Marttilankadun ja Aittalahdenkadun liittymässä, Santalahdenkatu 4:ssä, Marttilankatu 2:ssa ja 20:ssa, Varialankadulla ja Asemakadulla.

Onnettomuustyypeittäin onnettomuudet jakautuivat taulukon 3 mukaan seuraavasti:

Taulukko 3. Onnettomuustyyppit.

Onnettomuustyyppi	Lukumäärä	Huom.
Ohitusonnettomuus	4 kpl	
Peräänajo-onnettomuus	19 kpl	15 kpl pysähtyneeseen ajoneuvoon, 4 kpl mopedionnettomuutta
Kääntymisonnettomuus, samat ajosuunnat	14 kpl	3 polkupyöraonnettomuutta
Kohtaamisonnettomuus, vastakkaiset ajosuunnat	4 kpl	1 polkupyöraonnettomuus
Kääntymisonnettomuus, vastakkaiset ajosuunnat	12 kpl	4 mopedionnettomuutta
Risteävät ajosuunnat	18 kpl	6 polkupyöraonnettomuutta, 4 mopedionnettomuutta
Kääntymisonnettomuus, risteävät ajosuunnat	5 kpl	1 polkupyöraonnettomuus
Jalankulkijaonnettomuus	9 kpl	1 kpl muualla kuin suojatiellä
Tieltä suistuminen	8 kpl	
Muu onnettomuus	28 kpl	5 kpl jalankulkija- tai polkupyöraonnettomuutta, 1 eläinonnettomuus

Onnettomuustyypeistä esiin nousevat peräänajo-onnettomuudet ja liittymissä tapahtuneet onnettomuudet. Onnettomuustyyppit ovat tyypillisiä taajamaliikenteen onnettomuuksia, jotka osaltaan johtuvat sekä vilkkaasta liikennemäärästä pääkadulla että kadulle liittymisen vaikeudesta. Jalankulkija- ja polkupyöraonnettomuuksien osalta osasyynä on todennäköisesti myös kävelijöiden ja pyöräilijöiden havaitsemisen vaikeus vilkkaassa liikennenympäristössä. Onnettomuusvahingoista suuri osa oli aineellisia.

Onnettomuuksissa nousee esille mopedionnettomuudet. Sastamalan keskustassa mopediliikenne on vilkkainta Itsenäisyydentien ja Puistokadulla, missä mopediliikennettä voi olla vilkkaimmillaan noin 30–50 mopedia tunnissa. Yleisesti mopedionnettomuudet ovat tyypillisesti törmäyksiä muihin tienkäyttäjiin normaaleissa liikennetilanteissa ja olosuhteissa. Suuri osa onnettomuuksista sattuu vapaa-ajalla ilta- ja yöaikaan. Mopedin kuljettajan huomio on usein muualla kuin liikenteen tarkkailussa. Tilannenopeus on myös usein liian suuri. Liikenneonnettomuuksista ei ole saatavissa tarkempia yksityiskohtia, joten voidaan olettaa näiden edellä mainittujen tekijöiden vaikuttavan myös Sastamalassa tapahtuneisiin mopedionnettomuuksiin.

3 Liikennejärjestelmän kehittäminen

Yleisesti suunnittelualueen liikennejärjestelmää tulisi kehittää sekä turvallisemmaksi että kestäväksi liikkumista tukevammaksi. Sastamalan kaupunki on pinta-

15.5.2017

alaltaan laaja ja kaupungin eri osista suuntautuu runsaasti liikennettä keskustaan. Autoliikenne on merkittävässä roolissa myös jatkossa. Kaupungin eri osista ei ole mahdollista tarjota kilpailukykyistä joukkoliikennettä keskustaan. Keskustan asukkaiden liikkumista voidaan muuttaa kestävämpään suuntaan kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita kehittämällä ja liikenneturvallisuutta parantamalla. Keskusta-alue on sopivan kompakti alue, jossa palvelut ovat hyvin saavutettavissa myös keskipitkillä 4–6 kilometrin matkoilla pyöräillen.

Katuverkon kehittämissuunnitelmia:

- Maantien 252 (Turuntie) ja Tampereentien välinen katuysteys
- Marttilankadun kehittäminen toisena pääreitillä huomioiden kävely- ja pyöräilyreitien yhtenäisyys
- Keskustan ohittava pyöräilyväylä Kävelykadulle
- Puistokadulla kävelyn ja pyöräilyn liikenneturvallisuuden parantaminen
- Puistokadulle yhdistetty kävelyn ja pyöräilyn väylä
- Keskustan poikittaiset pyöräily-yhteydet

Liikenneturvallisuuden parantaminen:

- Liikenteen rauhoittaminen Itsenäisyydentien ja Puistokadulla
 - Puistokadun poikkileikkauksen tarkistaminen/parantaminen siten, että luodaan selkeää liikenneympäristöä: pysäköintiruudut taskuihin ja tilan sallien kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen.
 - Katutilan jakaminen siten, että katu olisi edelleen luonteeltaan pääkatu ja läpiajon mahdollistava, mutta kävelyn ja pyöräilyn kadun ylitykset olisivat turvallisempia liittymien väleille sijoittuvilla suojaiteilla. Puistokadulle on tarpeen sijoittaa suojaiteita kadun ylittämisen turvaamiseksi, jolloin kadun voi ylittää vaihteittain. Toinen vaihtoehto on suojaiteiden poistaminen linjaosuuksilta.
 - Liikennevalot vilkkaimpiin liittymiin. Ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan torin kohdalle liikennevalot Puistokadun Onkinimienkadun ja Aittalahdenkadun liittymiin ja jatkossa seurataan liikennevalojen tarvetta muille liittymille. Liikennevalot helpottavat liikennevirtaan liittymistä Puistokadulle ja keskustan poikittaisliikennettä.

Joukkoliikenteen kehittäminen:

- Kaupallisen alueen laajetessa Roismalan alueella, uudelle sisäiselle reitille on tarvetta. Reitti voi olla keskustan sisäinen reitti esim. Roismalasta rautatieasemalle kulkeva linja-autoreitti. Yhteys palvelee myös rautatieliikenteen tarpeita.
- Linja-autoaseman liityntäpysäköinnin turvaaminen myös pyöräpysäköinnin osalta
- Linja-autoaseman liikennejärjestelyjen selkiyttäminen

Pysäköinnin kehittäminen:

- Pysäköintikierron tehostaminen, valvonnan käyttöönotto
- Pyöräpysäköinnin keskittäminen esim. kortteleittain

15.5.2017

4 Suositukset jatkotoimenpiteiksi

- Liikenneturvallisuuden parantaminen liikennevaloilla
- Itsenäisyudentien/Puistokadun yleissuunnitelma, jossa mitoitetaan katutila sekä eriytetään liikennemuodot ja muutenkin tavoitellaan viimeistelyä sekä selkeää infraa
- Toimenpiteet pyöräilyn mahdollistamiseksi Itsenäisyudentien/Puistokadulla. Tämä liittyy vahvasti edelliseen kohtaan, mutta voidaan kohdistaa myös vain pyöräilyn olosuhteiden kehittämiseen.
- Keskustan ohittavan pyörätien sijoittamisen tarkempi selvitys
- Pyöräpysäköinnin kehittäminen
- Pysäköinnin valvonnan käyttöönotto

5 Vaikutusten arviointi

Mikäli keskustan uusi katuyhteys maantieltä 252 (Turuntie) Tampereentielle toteutetaan, se vähentää jonkin verran liikennettä keskustassa, etenkin Itsenäisyudentien/Puistokadun osuudella. Katuyhteys palvelee myös Roismalan alueelle suuntautuvaa liikennettä. Liitettäessä Erhonkatu/Rautavedenkatu uuteen yhteyteen, lisääntyy näiden katujen liikenne etenkin, jos Kilpinokan siltaa ei toteuteta. Nykyiset liikennemäärät ovat pieniä, joten liikenteen lisääntyminen ei ole merkittävä ongelma, vaikka katu onkin enemmän tonttikadun tyyppinen. Kadun liikenneturvallisuus tulee turvata.

Liikennevalot osaltaan heikentävät jonkin verran liikenteen sujuvuutta, mutta ne parantavat merkittävästi liikenteen toimivuutta, koska liittyminen pääsuuntaan tai sen ylittäminen on liikennevalojen myötä huomattavasti helpompaa. Liikennevalot myös parantavat liikenneturvallisuutta kävelijöiden ja pyöräilijöiden kadun ylitysten osalta.

Pyöräilyn olosuhteiden kehittäminen edistää kestävästä liikkumisesta ja sen kulkumuoto-osuuden nousu osaltaan vähentää moottoriajoneuvoliikennettä suunnittelualueella.

Pysäköinnin valvonnan tehtävä on valvoa pysäköintiin varattujen paikkojen mahdollisimman tehokasta käyttöä. Sillä osaltaan mahdollistetaan toimiva pysäköinti sekä pysäköintialueiden suunniteltu käyttö pysäköintikierron osalta. Toimiva pysäköinnin valvonta edistää mm. seuraavia seikkoja:

- pysäköintipaikkojen etsimisestä syntyvän turhan liikenteen vähentäminen
- parantaa sekä liikenneturvallisuutta että viihtyisyyttä keskustassa

Liite 1. Vuoden 1998 suunnitelman hankkeet

Toteutetut hankkeet
Kiertoliittymä Puistokadun/Marttilankadun liittymään, Marttilankadun pohjoispään rakentaminen
Uosson liittymän etuajo-oikeusjärjestelyt
Tampereentien/Ojansuunkadun liittymän korotus
Pääsuunnan muuttaminen Varilankadun/Marttilankadun liittymässä
Korotettu suojatie aluesairaalan kohdalle Itsenäisyydentielle. Toteutettu liikennevaloratkaisuna
Keskustan 40 km/h nopeusrajoitus
Puistokadun etuajo-oikeusjärjestelyt
Kevyen liikenteen väylä Sastamalankadun varteen. Toteutettu osittain
Ratakadun/Satakunnantien ramppi
Torikeskuksen länsipuoliset pysäköintialueet
Vammaskosken kevyen liikenteen väylä. Toteutettu sillan levitys.
Kevyen liikenteen väylä Rautavedenkadun varteen, Rautavedenkadun kunnostus
Turuntien/valtatie 12 rampin valo-ohjaus. Toteutettu kiertoliittymänä.
Kevyen liikenteen alikulun rakentaminen valtatie 12 ali ja siihen liittyvä kevyen liikenteen väylä
Vammaskosken sillan vahvistustyöt, länsipuolinen kevyen liikenteen väylä
Kevyen liikenteen väylä Satakunnantien varteen
Aittalahdenkadun muuttaminen 2-suuntaiseksi
Kevyen liikenteen väylä Tampereentien varteen
Kevyen liikenteen väylä välillä Asemakadun liittymä – Vinkkilän liittymä

Hankkeet, joita ei ole 3/2017 mennessä toteutettu
Ohikulkutie ja Kilpinokan silta (vahvistetun tiesuunnitelman mukainen ratkaisu)
Kevyen liikenteen väylä Sastamalankadun varteen. Toteutettu osittain
Puistokadun kevyen liikenteen väylät ja poikkileikkauksen tarkistus, I-vaihe
Torin muutostyöt
Sipintien rakentaminen yhtenäiseksi
Kävelykadun I-vaihe
Uosson liittymän muuttaminen kiertoliittymäksi
Kevyen liikenteen väylä Ojansuunkadun pohjoispuolelle
Kevyen liikenteen väylä Asemakadun länsipäähän
Puistokadun kevyen liikenteen väylät ja poikkileikkauksen tarkistus, II-vaihe
Puistokadun/Lapinmäenkadun liittymän korottaminen
Aittalahdenkadun/Puistokadun liittymän korottaminen, liikennevalo-ohjaus, pysäköintijärjestelyt ja linja-autoaseman siirto (ei sisällä rakennuksia)
Onkiniemenkadun/Puistokadun liittymän korottaminen, kävelykadun jatkaminen Vapaudenkadulle asti
Hämeentien kevyen liikenteen väylä
Varikonkadun länsipuolinen kevyen liikenteen väylä
Ratakadun jatko aseman pohjoispuolelle
Kevyen liikenteen väylä Asemakadun varteen
Alikulkukäytävä Turuntielle Nuutilankadun liittymään
Kevyen liikenteen väylä Kävelykadun ja Vammaskosken sillan välille
Pesurinkadun kevyen liikenteen väylä
Kevyen liikenteen väylä välillä Sammaljoentie – Hyrkin risteys

Liite 2. Harvakyselyn liikennevastauksia

Yleistä

- Autoilijana ihmettelen miksi liikenneympyrät ja keskikorokkeet täytetään massiivisilla, näkyvyyttä haittaavilla puskillalla!! Muuten liikenneympyrät ovat hyvä juttu.
- Hyvät led-valot keskusta-alueelle, parantaa näkyvyyttä pimeään aikaan.
- Kuoppia ja viemärinkansia on liikaa. Pyöriteillä iskee tonttien puskat silmiin, voisi vaatia perkaamaan.
- Liikenneympäristö kokonaisuutena kuitenkin tuntuu toimivalta ja kohtuullisen turvalliselta.
- Pysäköinninvalvonta ja liikennevalvonta. Myös jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden valistaminen. Nyt kun valvontaa ei ole, asenne on että ei liikennesääntöjäkään tarvitse noudattaa.

Kävely ja pyöräily

Kävelyn ja pyöräilyn osalta vastaajat antoivat positiivista palautetta seuraavasti:

- Kävellessä pääsee melkein mihin vaan ja kulkuväylät ovat kohtuullisen hyvässä kunnossa. Keskustaan soisi kehitettävän kävelykadun pätkän
- Kävelyn kannalta parasta on lyhyet välimatkat keskustan alueella.
- Kaunis ja siisti ympäristö. Autoilijat väistävät suojatielle tulevaa jalankulkijaa.
- Hienoja kävelyreittejä kulkee ympäri kylää! Rantojen reittejä voisi paikka paikoin maisemoida vielä hienommiksikin
- Suojatiet oikeissa kohdissa.
- Katujen pyöriteiden kunnossa pito ja asfalttipinnan kunnossapito, ettei ole isoja reikiä ja kuoppia pyöriteillä ja kaduilla.
- Pyöriteitä on melko hyvin ja asenteet pyöräilijöitä kohtaan ovat myönteiset
- Rotvallin reunat ovat suojateitten ja muitten risteyspaikkojen kohdalla mukavan matalia.

Kehitettävää kävelyn ja pyöräilyn osalta:

- Keskusta (esim. torin ympäristö) on pyöräilijän kannalta hankalasti hahmotettava. Missä kuuluu ajaa jne. Käytännöt ovat sekavat, kuka ajaa mitenkin.
- Keskusta-alueen pienuus tekee pyörällä liikkumisesta nopeaa. Varsinkin Marttilankatu on tosi kapea ja ahdistava. Monet pyörätiet ovat erittäin huonokuntoisia ja täynnä uria, kuoppia, halkeamia. Myöskään pyöräilijöille ei ole hyödynnetty rantoja, vaan pyöräreitit ovat melko tylsiä.
- Autoilijat eivät kunnioita suojateitä
- Autoilijat eivät kävelijää suojatien yli päästä! Jos rinnakkain on kaksi kaistaa ja toisella kaistalla ajava auto pysähtyy suojatien eteen, hyvin moni ajaa viereistä kaistaa ohi. Todellisia vaaratilanteita näissä tilanteissa usein.

- Keskustassa joutuu ajamaan liikenteen seassa. Pyörätelineitä ei ole tarpeeksi

Ajoneuvoliikenne

Kyselyyn vastaajat antoivat ajoneuvoliikenteestä positiivista palautetta seuraavasti:

- Aina löytyy pysäköintitilaa keskustasta, siis aina
- Helppo liikkua, ei pysäköinninvalvontaa tai maksullisia paikkoja.
- Liikenneympyrät sujuvia, muuten ei sivukaduilta Puistokadulle tahdo päästä
- Lisäparkkipaikat Torikeskuksen takana mainiot

Kehitettävää vastaajat antoivat seuraavasti:

- Lisää liikennevaloja rytmittämään keskustan liikennettä! Neljän aikaan on turha yrittääkään kääntyä sivukadulta vasemmalle. Liikenneympyröiden rakentaminen on ollut hyvä veto. Raskas liikenne joutuu edelleen usein kulkemaan keskustan läpi, kun vaihtoehtoja ei ole.
- Keskustassa pyöräilijät ehdottomasti pois autojen seasta, tosi vaarallisia tilanteita syntyy varsinkin pimeällä kun pimeät pyöräilijät ajelevat autojen seassa jopa lapsi istuimessa !
- Parkkipaikkoja keskusta-alueella liian vähän, parkkihalli tms. olisi hyvä ja toimiva ja tätä päivää

Joukkoliikenne

Kyselyyn vastanneet antoivat positiivista palautetta joukkoliikenteestä seuraavasti:

- Junat ja pikavuorot Tampereen suuntaan ovat hyvät!
- Parasta, että paljon pysäkkejä keskustankin alueella
- Paras puoli lienee se, että pikavuorot ajavat torin kautta. Se pitää säilyttää jatkossakin

Kehitettävää vastaajat antoivat seuraavasti:

- Ei keskustan alueella millään joukkoliikenteellä pääse liikkumaan, päivällä pikaisesti Lousajasta Superiin ja takaisin. Rautatieasemalle joutuu kävelemään.
- Joukkoliikenne ei toimi, on täysin riittämätön. Taksin saa helposti
- Sisäistä joukkoliikennettä kaivataan
- Joukkoliikenteen aikatauluja mahdoton löytää/huomata

Vastineraportti

Kaavaselostuksen liite 6
14.2.2023

Sastamalan kaupunki
Sastamalankadun varren Pikku Italian asemakaavan
muutos (A_009 Sastamalankadun varren asemakaavan muutos)

**4.1.2022 päivätystä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saadut
mielipiteet ja lausunnot sekä kaavoittajan vastineet niihin:**

1. Pirkanmaan maakuntamuseo

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä koko
kaavoitusprosessin ajan.

Lausunnot ja mielipiteet:

**1. Pirkanmaan maakuntamuseo, 25.2.2022 annetun lausunnon
pääsisältö**

Rakennettu ympäristö ja maisema

Täydennysrakentamisen vaikutukset kaava-alueella muodostuvat mahdollisesti suuriksi ja ovat rakennetun ympäristön ja maiseman suhteen itse suunnittelualueetta laajempia. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan alueen rakennetun kulttuuriympäristön selvitystä on päivitetty ja täydennetty vuonna 2019. Maakuntamuseo huomauttaa, että selvityksen nimi ja laatija tulee mainita OAS:ssa ja tulevassa kaavaselostuksessa. Muitakaan suunnittelualueetta koskevia inventointeja ei ole mainittu, joten OAS vaatii näiltä osin täydentämistä. Maakuntamuseo huomauttaa, että vuonna 2019 laadittua rakennetun kulttuuriympäristön selvitystä ei ole toimitettu Pirkanmaan maakuntamuseolle, eikä sen riittävyttä asemakaavan taustaselvitykseksi ole siten mahdollista arvioida. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että asemakaavan suunnittelun pohjaksi, suojelutavoitteiden

määrittelemiseksi ja kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi selvityksen tulee olla rakennuskohtainen ja käsittää koko suunnittelualue sekä kaavan vaikutusalue.

Vammalan kulttuuriympäristöinventointi – Rakennetun ympäristön selvitys -raportissa vuodelta 2002 (Rinta-Porkkunen, Nina/Pirkanmaan maakuntamuseo) kaava-alueelta on tunnistettu seuraavat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet, joiden osalta tiedot tulee kaavahanketta varten päivittää:

- Sastamalankatu 3, liikenrakennus n. vuodelta 1907
- Sastamalankatu 5, liike- ja asuinrakennus 1940-luvulta
- Sastamalankatu 12, asuinrakennus 1920-luvulta
- Sastamalankatu 13, asuinrakennus 1920–1930-luvulta
- Sastamalankatu 14, asuinrakennus 1920-luvulta
- Sastamalankatu 17, 1900-luvun alkupuolen asuinrakennus ja ulkorakennus 1936.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Vanhan kartta-aineiston perusteella kaava-alueella ja sen vieressä kulkee historiallisen *Laidetien* linja, jota nykyinen Sastamalankatu osin noudattaa. Kyseessä on Tampereelta Tyrvään kautta Huittisiin johtanut ja edelleen Ulvilaan sekä Turkuun haarautunut tie, joka on ollut Pirkanmaan alueen keskiaikaisista pääteistä vanhin ja tärkein; yleiseksi tieksi sitä on kutsuttu jo 1400-luvulla. Käytöstä jääneiltä osin tie luokitellaan kiinteäksi muinaisjäännökseksi ja edelleen käytössä olevilta osin muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Kaavamuutosalueen koillisosassa historiallinen tielinja on jäänyt käytöstä vuosien 1956–1976 välillä, mutta erottuu edelleen korkeusmallissa sekä ilmakuvissa. Vanhojen karttojen mukaan kaava-alueella on lisäksi kulkenut Lousajan ja Pappilan kylien välinen raja, johon saattaa liittyä muinaisjäännöksiä tai muina kulttuuriperintökohteina suojeltavia historiallisia rajamerkkejä. Tietävästi aluetta ei ole aikaisemmin arkeologisesti tutkittu.

Edellä todetun vuoksi kaavahankkeeseen liittyen tulee MRL 9 §:n mukaisesti suorittaa arkeologinen inventointi, jossa rajataan ja dokumentoidaan historiallisen tielinjan jäännös, selvitetään historiallisen tielinjan sijainti kaava-alueen muissa osissa sekä otetaan

huomioon muut mahdolliset arkeologiset kohteet. Arkeologinen selvitystarve on mainittava osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa.

Rakennetun kulttuuriympäristön täydennysinventointi sekä kaavaluonnos selvitysaineistoinen pyydetään lähettämään maakuntamuseolle lausuntoa varten.

Kaavanlaatijan vastine:

- OAS täydennetty suunnittelualuetta koskevien inventointien osalta sekä rakennetun kulttuuriympäristön selvitystä tarkennettu. OAS:iin päivitetty arkeologinen selvitystarve.
- Arkeologinen tarkkuusinventointi tilattu ja suoritettu sekä lähetetty maakuntamuseolle.
- *Sastamalan rakennetun kulttuuriympäristön täydennysinventointi, Sastamalankatu, Sillankorvankatu, Uittomiehenkatu*- raportissa vuodelta 2019 (Maritta Heinilä, Maria Kirvenlahti/Sweco) on päivitetty tarvittavat tiedot ja yksityiskohdat kyseisistä yllä mainituista kohteista. Vuoden 2019 rakennetun kulttuuriympäristön selvitys lähetetty maakuntamuseolle.
- Sastamalan rakennetun kulttuuriympäristön täydennysinventointia on täydennetty vielä vuonna 2022 ja tämä selvitys lähetetään myös maakuntamuseolle.
- Kaavaluonnos toimitetaan maakuntamuseolle lausuntoa varten.

Kaavasuunnittelija Jenny Sariluoto

Sastamalan kaupunki - maankäyttö